This weekly newspaper was mailed on
Tuesday, November 21, 1989

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

ALp 2466
L.arch.

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

Nr. 47 (2074) 1989 LAPKRITIS–NOVEMBER 21 • LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS — LITHUANIAN WEEKLY • 2185 STAVEBANK RD., MISSISSAUGA, ONT. L5C 1T3, CANADA • Tel. (416) 275-4672 • 75 ct.

Du pasauliai

Tautiniu, taipgi ir gyvenimo būdo, atžvilgiu bene pati didžiausia problema išeiviams yra jų vaikai. Ne maži, ne tie gerieji vaikučiai, kurie dar vežami į lietuviškas mokyklas, į parapijas, įrašomi į organizacijas. Su tokiais tėvai dar gyvena viename ir tame pačiame pasaulyje, kuris yra jų namai. Tačiau tolydžio, prieaugliui augant ir bręstant, toje pačioje pastogėje ima atsirasti du skirtingi pasauliai. Ką prieauglis priima kaip normalų išsivystymą aplinkos, mokyklų ir draugų įtakoje, tas tėvams dažnai virsta nepageidaujamais reiškiniais, su kuriais reikia kovoti. Ir užtat neretai, aštresniam sankirčiui ištikus, tenka skirtis – vaikai palieka tėvus ir išeina į savarankiškumą kartais per anksti, dar net neturėdami galimybių normaliu būdu kurti savąjį gyvenimą.

NEKALBANT apie pasitaikančius gražius tėvų-vaikų derinius, per eilę metų ši problema gana plačiai vargino tautiniu auklėjimu ir aplamai vaikų pažiūromis besirūpinančius tėvus, organizacijų vadovus ir platesnę visuomenę. Svarstymams ir sprendimams, priežasčių ieškojimams ir įvairių įtaigų bandymams paaukota tūkstančiai valandų, nebekalbant jau apie kasdieninius priminimus, pokalbius, ginčus šeimose. Neturime statistikos, kurį galėtų tiksliau apibūdinti tų įtemptų pastangų rezultatus. Tik nusiskundimais ir nuojautomis vadovaudamiesi linkstam į negatyviąją pusę. Be abejonės, tame yra nemažai tiesos. Analizuodami šių pastangų nesėkmę, išgirstame įvairių priežastingumo aiškinimų. Kai kurie tėvai save kaltina kažką ir kažkur praleidę, savojo prieauglio laiku nesustabdę išorės poveikiuose, kurie prieštaravę auklėjimo linijai. Kiti gailisi, kad vaikus pasiuntę ne į tą organizaciją. Treti konstatuoja savo pačių bei mokytojų ar organizacijų vadovų nepakankamą pavyzdį. Dar kai kurie "realistiškai" samprotauja, kad gyvenamojo krašto aplinka savo svoriu anksčiau ar vėliau sugniuždysianti savitesnį išlikimą, ir kad tasai svoris esanti tikroji tų dviejų pasaulių priežastis. Nėra abejonės, kad šitame skaudžiame priežasčių ieškojimo labirinte ne vienas pasimetė ir iš esmės pradeda reikšti nusivylimą jaunimu, taigi savo vaikais.

KAIP TEN BEBŪTŲ, tokios nuotaikos yra žalingos. Nusivylimais ar vieni kitų nesupratimais tuos du pasaulius tik dar labiau išskiriame. Suprasti jaunimą – tai senas vyresniųjų prisivertimas, įsipareigojimas, nors "supratimas" be supratimo taipgi ne naujiena. Tačiau tos pastangos neša šiokių tokių vaisių. O iš kitos pusės ir jaunimas, bandąs suprasti vyresniuosius, eina teisinga linkme, vedančia į suartėjimą, be užsikirtimo, kad viskas, ką vyresnieji siūlo, jau yra sena, atsilikę, nereikalinga. Tik abipusės pastangos tegali išlaikyti reikiamą derinį. Sunkiuosius uždavinius dar lengviau bus galima spręsti, ieškant bendrojo vardiklio. Pvz. šiuo metu tas bendrumas būtinai turėtų būti – atgimstanti ir laisvėjanti Lietuva, anksčiau vaikams tebuvusi kažkokia praeities tėvų pasakojimuose ir lietuviškųjų mokyklų vadovėliuose. Kas prarasta – prarasta. Pasimokyti tenka ir iš laimėjimų, ir iš nuostolių. Dabartis tačiau atveria naujus vartus, kurių nematyti negalima. Ryšiai, ansambliai, naujos pažintys, naujų bruožų ir tautinių kontūrų suradimas – tai vis didelės svarbos dalykai, galintys atrišti tų dviejų pasaulių sunkų mazgą (gal net kaip "deus exmachina") gerai ir laimingai senelių-tėvų-vaikų sandorai išeiviškoje dramoje. Č.S.

Kariūnų paradas nepriklausomoje Lietuvoje — Nuotr. iš V. Augustino albumo "Lietuva"

Svarbios tarptautinės svarstybos Romoje

Kalbėjo Sov. Sąjungos pavergtų tautų atstovai

Romoje spalio 13 d. įvyko tarptautinis simpoziumas tema: "Tautos Sovietų Sąjungoje, jos nacionalinės politikos krizės akivaizdoje". Ją organizavo Romos provincijos taryba ir Italijos Helsinkio komitetas.

Pagrindiniai kalbėtojai buvo organizacijos "Demokratija ir nepriklausomybė" nariai. Ši organizacija buvo įsteigta praeitą pavasarį Payžiuje. Ją sudaro asmenys, kurie buvo priversti išvykti iš Sov. Sąjungos. Jie šiame simpoziume atstovavo savo pavergtiems kraštams.

Svarstybose kalbėjo žymus prancūzų politologas ir daugelio knygų autorius Jean-Francois Revel; Italijos senatoriai – Graziani, Strik-Lievers, žmogaus teisių komisijos pirmininkas prie Italijos premjero Pollice, Romos universiteto prof. Paolo Ungari dalyvavo diskusijose.

Italijos Helsinkio komiteto pirm. *Antonio Stango*, atidarydamas svarstybas, pažymėjo, kad šis susirinkimas turi duoti atsakymus į daugelį neaiškių klausimų. Sovietų oficialioji informacija skelbia daug netiesos. Pats buvo Maskvoje, kai rupgjūčio 23 d. demonstracija buvo saugumo išvaikyta.

Viskas griūva

Jean-Francois Revel kalbėjo, kad, jo manymu, Gorbačiovas yra realistas ir supranta, jog tautines problemas reikia spręsti rimtai. Sov. Sąjunga yra laivas, kuris pradėjo skęsti. Pavergtos tautos yra ir Rusijos, ir komunizmo kolonijos. Patys rusai jau nebenori kalbėti apie komunizmą. Esą keista – Gorbačiovas siūlo bendrus Europos namus, kai jo paties imperija griūva. Iš viso tokie namai yra neįmanomi. Komunizmas baigia savo gyvavimą. Sov. Sąjungos jėgos yra išsekusios, nebegali užgniaužti tautinių išsilaisvinimo judėjimų. Viskas griūva. Patys imperijos vadovai nežino ką daryti.

Vakarai nori, kad Gorbačiovas išsilaikytų valdžioje. Jis gerai kontroliuoja partiją, tačiau žmonės galvoja, jog ji nebegali vadovauti visuomenei. Bet šiuo metu dar nėra pakaitalo.

Pavergtų tautų atstovų pranešimai

Pirmas kalbėjo šios organizacijos pirmininkas armėnas *Paruiras Airikianas*. Kur yra imperijos, ten yra ir neišvengiamos tautinės problemos. Visiškai natūralu, kad tautiniai judėjimai nukreipti prieš imperijos griovimą. Svarbu, kad toks griovimas vyktų taikiu būdu. Imperijoje tautinių apsisprendimų nėra. Dabar toleruojama tik saviraiška. Išleisti net nauji įstatymai imperijos palaikymui. Tačiau Vakarai to nemato. Tautų federacija galima tik po jų išsilaisvinimo.

Gruzinas *Eduardas Gudava* tvirtino, kad pasipriešinimas Sov. Sąjungoje vyksta 70 metų. Nors Sov. Sąjunga yra stipriausia imperija pasaulyje, Amerika bijo, kad demokratiniai tautiniai judėjimai gali sugriauti "perestroiką". Baltieji rūmai galvoja, kad Baltijos kraštų reikalavimai yra pavojingi ir nepageidautini. Amerikiečiai ignoruoja tautinį judėjimą ir Kaukaze. Kyla klausimas: kam Vakarai turi padėti, sovietiniam režimui ar pavergtom tautom? Atsakymas aiškus – padėdami pavergtom tautom, gali išgelbėti Sov. Sąjungą nuo gresiančio chaoso.

Moldavas *Nokolas Loupan* kalbėjo, kad Moldavijoje yra 150.000 bedarbių moldavų ir nė vieno ruso. Kasmet į kraštą atvyksta 60.000 kitataučių ir tiek pat moldavų prievarta išvyksta į Vidurinę Aziją ir Sibirą. Vienoje vietovėje gyvena 13.000 moldavų, apie 70 ukrainiečių, keliolika lenkų ir du rusai. Čia vidurinėje mokykloje mokoma tik rusiškai. Jo manymu, Amerika ir Anglija pardavusi moldavus sovietams.

Estas *Heiki Ahonen* nurodė, kad Baltijos valstybėse yra 100.000 sovietų kariuomenės. Jis pabrėžė, kad baltiečių likimas daug priklauso nuo Vakarų užimtos pozicijos.

Latvis *Janis Rožkalm* pranešė, kad Latvijoje keturios organizacijos vykdo politinį judėjimą. Vien Liaudies frontui priklauso 600.000 žmonių. Jis kontroliuoja Latvijos radijo ir televizijos stotis. Liaudies frontas – alternatyva Latvijos valdžiai.

Išsamų pranešimą padarė *Vytautas Skuodis*. Dabar Lietuvoje vyksta taiki revoliucija. Visas kraštas pakilo į kovą už pilną žmogaus ir tautos teisių įgyvendinimą, kaip tas teises supranta laisvasis pasaulis. Kartu vyksta ir stebuklas.

Dar neseniai Lietuvos vardą garsino Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika, politinių kalinių bylos, pavienių lietuvių drąsūs balsai. O nuo 1988 m. vidurio į kovą už Lietuvos teises pakilo beveik visi, nuo vaikų iki ilgamečių senelių.

Valdžia buvo priversta padaryti tikėjimo ir Bažnyčios tolerancijos regimybę. Išsilaisvino spauda, palengvėjo ryšiai su užsieniu. Nebetrukdomos demonstracijos ir mitingai. Atsikūrė laisvoj Lietuvoj veikusios organizacijos ir partijos. Nuo Maskvos nori atsiskirti Komunistų partija.

Pagrindinė visų pasikeitimų jėga yra Sąjūdis, veikiąs dabartinės Lietuvos konstitucijos rėmuose. Sąjūdžio spaudžiama Lietuvos Aukščiausioji taryba priėmė radikalų istorinį dokumentą – Deklaraciją apie suverenitetą, kur buvo pasakyta, kad Lietuva jėga įjungta į Sov. Sąjungą. Laisvės siekimas Baltijos valstybėse jau nebesulaikomas. Tai parodė ir rugpjūčio 23 d. sujungtų rankų grandinė nuo Talino iki Vilniaus. Deja, nerimą kelia Vakarų pasaulio Sov. Sąjungos simpatikai. Per didelis yra Gorbačiovu pasitikėjimas, ypač be atodairos Sov. Sąjungos ekonominis rėmimas.

Lietuvių tauta turi rimtų priekaištų Vakarų vadovams.

(Nukelta į 2-rą psl.)

KANADOS ĮVYKIAI

Baigėsi mokytojų streikas

Studentus Ontario provincijoje dvidešimt aštuonias dienas kankino beveik 9.000 mokytojų streikas dvidešimt dviejose kaledžo (college) tipo vietinių bendruomenių profesinėse mokyklose. Dėl mokytojų streiko mokslą turėjo nutraukti 110.000 pilno laiko ir 700.000 dalinio laiko studentų. Panašus mokytojų streikas 1984 m. truko septyniolika dienų. Tad šį kartą buvo pagerintas mokytojų streiko rekordas. Nepadėjo nė studentų protestas Ontario vyriausybei. Švietimo ministeris S. Conway ir premjeras D. Petersonas vis atidėliojo mokytojų grąžinimą darban Ontario parlamento įsakymu. Vaikiškai buvo teisinamasi, kad mokytojų streikas dar nėra padaręs didelės žalos profesinio išsilavinimo siekiantiems studentams, kad mokslo metai tebėra nesugriauti. Ir visas išsisukinėjimas vyko dėl streiko teisę turinčių mokytojų, kurių metinės algos riba yra $52.252. Mokyklos jiems buvo pasiūliusios dvejų metų sutartį su metiniu algų padidinimu 6%. Mokytojų unija norėjo 8%, o kad reikalavimas atrodytų mažesnis, sutiko pasitenkinti 4% padidinimu kas šeši mėnesiai.

Ontario mokytojų streiką, kaip jau įprasta tokiais atvejais, užbaigė vyriausybės pradėtas ruošimasis juos grąžinti darban parlamento įsaku. Beveik ištisą mėnesį studentus kankinę mokytojai tada patys grįžo į darbą, nelaukdami Ontario parlamento sprendimo. Studentams, su protesto plakatais apsupusiems mokytojų unijos būstinę, jos pirm. James Clancy, kaip Pilypas išlindęs iš kanapių, staiga pranešė: "Atidarom mokyklas!..." Dabar mokytojų unija sutiko baigti streiką ir algų padidinimo problemas spręsti atnaujintose derybose su tarpininko M. Teplitskio pagalba. Jeigu susitarimas nebus pasiektas iki lapkričio 30 d., tada abiem pusėm privalomą sprendimą padarys arbitru tapęs M. Teplitskis. Tad visiškai logiškas yra Ontario konservatorių vado A. Brandto priekaištas švietimo ministeriui S. Conway, kad daug nepateisinamos žalos streikuojančių mokytojų studentams padarė jo neryžtingumas. Juk mokytojai parlamento įsaku darban galėjo būti grąžinti gerokai anksčiau. Pasak A. Brandto, jau yra studentų, kurie dėl ilgo mokytojų

(Nukelta į 9-tą psl.)

Pasaulio įvykiai

REFORMOS BULGARIJOJE BUVO PRADĖTOS STAIGIU VADŲ pasikeitimu praėjusią savaitę. Atsistatydinusį T. Živkovą, Bulgariją kieta ranka valdžiusį 35-rius metus, pakeitė buvęs užsienio reikalų ministeris P. Mladenovas, kurį, atrodo, buvo pasirinkęs ir rėmė M. Gorbačiovas. Jis tuojau atleido 10 žymiųjų kompartijos pareigūnų, rėmusių T. Živkovą. Tarp atleistųjų buvo ir jo sūnus Vladimiras, kultūrinių reikalų vadovas. Kompartijon vėl grįžo vienuolika T. Živkovo kritikų. Bulgarijos prezidentu parlamentas patvirtino naująjį vadą P. Mladenovą. Parlamento narys S. Trunskis, buvęs partizanų generolas, atvirame parlamento posėdyje pažėrė priekaištų pasitraukusiam T. Živkovui, kad jis nesirūpino smunkančia Bulgarijos ekonomija, tik didino asmeninį savo turtą, pasiglemždamas net 30 namų. Sofijoje įvyko pirmosios masinės demonstracijos, susilaukusios 50.000 dalyvių. Jose pasigirdo balsų, reikalaujančių teismo T. Živkovui už valdžios turto grobstymą saviems reikalams. Naujasis vadas P. Mladenovas pritaria reikalaujamoms reformoms, laisvesniam parlamento rinkimui, didesnėm jo teisėm. Pasak P. Mladenovo, pagrindiniu krašto valdytoju turi tapti parlamentas. Jo nariai jau išbraukė vieną baudžiamojo kodekso paragrafą, kuris bulgarus leido teisti už kompartijos ir valdžios kritiką.

Nauja vyriausybė

R. Vokietijoje atsistatydinusį premjerą W. Stophą pakeitė H. Modrowas, buvęs kompartijos vadas Drezdene. Parlamentas beveik vienbalsiai patvirtino jo sudarytą koalicinį 27 ministerių kabinetą. Tik penki parlamento nariai balsavo prieš, o šeši susilaikė. Kabinete yra vienuolika kompartijai nepriklausančių ministerių, bet jie visi atstovauja su kompartija bendradarbiavusioms mažesnėms partijoms. R. Vokietijos komunistai save vadina socialinės vienybės partija. Jos centrinis komitetas, turintis 165 narius, įsipareigojo prieš Kalėdas sušaukti partijos kongresą atlikti numatytiems valdžios pakeitimams. Premjeras H. Modrowas žada siekti laisvų parlamento rinkimų, duoti daugiau laisvės R. Vokietijos gyventojams, krašto ekonomijon įjungti privačią iniciatyvą ir užsienio kapitalą. Premjeras H. Modrowas turi didesnį gyventojų pasitikėjimą už naująjį kompartijos vadą E. Krenzą, kurį daug kas telaiko jaunesne pasitraukusio E. Honeckerio versija.

Įtampa Prahoje

Čekoslovakijos premjeras L. Adamecas parlamente pažadėjo gyventojams laisvas keliones be vizų į demokratines Vakarų valstybes ir Jugoslaviją. Tačiau šiaip reformų dar nesimato. Naujasis kompartijos vadas M. Jakešas tęsia savo pirmtakų po sovietinės invazijos 1968 m. pradėtą kietą liniją. Tokia linija ilgus metus buvo laikoma ištikimybe Maskvai, bet dabar ji nesiderina su M. Gorbačiovo reformomis, laisvės proveržiais Lenkijoje, Vengrijoje ir ypač R. Vokietijoje. Kalbama, kad kompartijos vadas M. Jakešas buvo perspėtas Maskvos neatidėlioti reformų, nes priešingu atveju gali kilti dar didesnis gyventojų protestas negu R. Vokietijoje, visiškai palaužęs kompartijos nugarkaulį. M. Jakešas vis dar galvoja tik apie ekonomines reformas, nors R. Europos šalyse jų neįmanoma įgyvendinti be politinių nuolaidų.

Mušė studentus

Praėjusią savaitę studentai Prahoje bandė paminėti prieš 50 metų vokiečių įvykdytą Čekoslovakijos universitetų uždarymą. Demonstracijoms buvo gautas oficialus valdžios sutikimas, leistos viešos eitynės į Tautines kapines, kur yra palaidotas prieš 50 metų vokiečių nušautas studentas J. Opletalas. Demonstracijos buvo taikaus pobūdžio, be milicijos įsikišimo. Tačiau milicininkai atsirado, kai dalis studentų iš kapinių pasuko į centrinę Vaclovo aikštę, kur 1969 m. susidegino studentas Janas Palachas, reikšdamas protestą prieš Sovietų Sąjungos suorganizuotą invaziją, nutraukusią laisve padvelkusį A. Dubčeko Prahos pavasarį. Prie studentų prisijungė ir kiti Prahos gyventojai. Demonstrantams nepavyko pasiekti Vaclovo aikštės. Jie buvo sulaikyti prie teatro rūmų, kur kelią pastojo 500 milicininkų su lazdomis rankose. Šį kartą nepadėjo studentų giedamas Čekoslovakijos himnas, į milicininkus mėtamos gėlės. Beveik visiems demonstrantams, kurių buvo pora tūkstančių, nepavyko išvengti milicininkų lazdų. Nukentėjo ir užsieniečiai žurnalistai, kurių eilėse buvo ir dienraščio "The Toronto Star" korespondentas M. Hanlonas. Demonstracijomis buvo prisiminta 1939 m. lapkričio 17 d., kai naciai uždarė universitetus ir taip pat persekiojo studentus. Po penkiasdešimt metų paaiškėjo, kad panašiai elgiasi ir kompartijai tarnaujanti vietinė milicija, kuria dabar remiasi reformų nenorintis M. Jakešas.

Šiame numeryje:

Du pasauliai
Tėvų ir vaikų problema

Svarbios tarptautinės svarstybos Romoje
Jose dalyvavo Sov. Sąjungos pavergtų tautų atstovai

Gudijos lietuviai išnykimo grėsmėje
Sunki lietuvių padėtis šiame krašte

Lietuva, mes, ateitis
Zigmo Vaišvilos kreipimasis į išeivius

Žvilgsnis į abi puses
Svečiai iš Lietuvos – antroji medalio pusė

Nauji pragiedruliai
Prof. V. Vardžio straipsnis amerikiečių žurnale

Lietuvių darbai ir iškilmės
Dariaus ir Girėno paminklas Lenkijoj susilaukė plataus dėmesio

Apie tai, kas buvo pasakyta
Atsiliepiant į pastabą apie jaunuosius Lietuvos poetus

"Kūriau Lietuvai, tik jai..."
Skulptoriaus Jokūbo Dagio gyvenimas ir kūryba

"Jei laimė nebūtų lydėjusi"
Kanadoj gyvenančios tremtinės atsiminimų knyga

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI
THE LIGHTS OF HOMELAND

2185 Stavebank Road, Mississauga, Ontario L5C 1T3, Canada
Telefonas (416) 275-4672. Second class mail registration nr. 00509
LEIDĖJAS: Kanados lietuvių katalikų kultūros draugija "Žiburiai"
REDAGUOJA: kun. dr. Pr. Gaida, Vyt. Kastytis, J. Andrulis, Vyt. Balčiūnas, Č. Senkevičius. Metinė prenumerata – $26, pusmetinė – $14, rėmėjo – $35, garbės – $45 (Amerikoj – JAV dol.). Pavieniai numeriai – 75 ct.
Adresų keitimo reikalu kreiptis tiesiai į "TŽ" administraciją. Skelbimai ruošiamam numeriui priimami iki ketvirtadienio. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožiūra. Bendradarbių pasirašyti straipsniai nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.
Tėviškės žiburiai (The Lights of Homeland, USPS 740-550)
is published weekly, except 1st a. 2nd week in August and 4th week in December by Lithuanian Canadian R.C. Cultural Soc. "Žiburiai", Inc., 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3. Phone: (416) 275-4672. U.S. office of publication, Lewiston, NY 14092.
Subscriptions: ordinary $26.00, supporter $35.00, honorary $45.00 per year. Second Class Postage paid at Lewiston, NY.
US POSTMASTER: send address changes to: "Tėviškės žiburiai", P. O. Box 1195 Lewiston, NY 14092.
CANADA POST: send address changes to 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3. Printed in Canada.

Svarbios tarptautinės svarstybos...

(Atkelta iš 1-mo psl.)

Kyla klausimas: nuo kada Lietuvai negalioja Atlanto charta ir Jungtinių Tautų organizacijos nuostatai laisvo apsisprendimo teisė? Norima paklausti: kodėl Sov. Sąjungai, kolonijinei imperijai, netaikomi tarptautinės teisės nuostatai? Tų pačių nuostatų dėka po II D. karo beveik šimtas Afrikos ir Azijos kolonijinių kraštų tapo laisvais ir nepriklausomais kraštais.

Lietuvių tauta įspėja vakarus, kad Sov. Sąjungos demokratizacijos procesas gali būti sustabdytas. Tame krašte tikroji demokratija įsigalės tik tada, kai jame pasibaigs partokratinė diktatūra, paremta prievarta ir melu.

Krymo totorė *Aiše Seitmuratova* pabrėžė, kad Krymo totoriai yra naikinami ir fiziškai, ir dvasiškai. Ji pasiūlė įsivaizduoti, kaip atrodytų Italija, jei kas čia uždarytų visas itališkas mokyklas ir uždraustų spaudą italų kalba. Krymo totoriai 35 metus kovoja už savo teises. Jie nori gauti tik autonominę respubliką ir kad būtų leista visiems totoriams grįžti į savo kraštą. Ji su dėkingumu atsiliepė apie baltiečius, padedančius totoriams. Pavyzdį nurodė lietuvius, kurie Maskvai pristatė keturis tomus parašų, reikalaujančių teisių Krymo totoriams.

Ukrainietė *Nadia Svitlična* teigė, kad po Ščerbickio nušalinimo padėtis nepasikeitė. Rusinimas ir tautybių kiršinimas vyksta toliau. Ukrainos sostinėje Kijeve neišgirsi ukrainiečių kalbos. Baltijos kraštai yra brangūs ne tik kaip pavyzdys, bet ir kaip rėmėjai. Šiuo metu svarbiausia – įteisinti ukrainiečių kalbą kaip valstybinę kalbą.

Rusas *Jurij Jarem-Agajev* kalbėjo kaip Maskvos Helsinkio grupės atstovas. Jo nuomone, žmonės Sov. Sąjungoj mažai nusimano apie žmogaus teises. Reikia pirma išmokyti žmones demokratijos, o tai reikia mažiausia 10 metų. Tačiau Rusijoje yra judėjimų, reikalaujančių demokratinės valdžios įvedimo. Dabartiniai pasikeitimai nesą Gorbačiovo nuopelnas. Juos iškovojo tautiniai sąjūdžiai.

Kitas ukrainietis *Leonidas Pliušč* teigė, kad pačioje Rusijoje yra judėjimų, siekiančių imperijos suirimo. Daugelis galvoja, kad pastangos imperiją išlaikyti prives prie tragiškų pasekmių. Svarbu nuo imperijos atsiskirti respublikoms, kurios to siekia.

Sovietijoje apie baltiečius skleidžiama neteisinga informacija. Ją skleidžia KGB tarnybos. Pavojingą vaidmenį atlieka "Jedinstvo", kuri lenkus kursto prieš lietuvius.

Kun. Alfonsas Svarinskas padėkojo simpoziumo organizatoriams, pabrėždamas, kad yra didelė pagalba, kai kova už laisvę ir demokratiją yra perkeliama į tarptautinę plotmę. Jis tvirtino, kad Ukrainoj ir Gudijoj padėtis yra labai tragiška. Vakarams turėtų būti gėda, kai jie gina atskirus asmenis, bet yra visiškai abejingi ištisom tautom. Jis kalbėjo apie lietuvių tautos kovą už laisvę ir tikėjimą, nušlakstytą krauju ir ašarom. Didelis laimėjimas – Lietuvoje sunaikinti marksizmo-leninizmo stabai.

Diskusijose prof. *P. Ungari* pareiškė, kas atsitiko Krymo totoriams, gali atsitikti ir kitom tautom. Senatorius *Graziani* pastebėjo, kad be politinių reformų negalima pravesti ekonominių reformų. Reikia "perestroikai" padėti.

Senatorius *Pollice* (žaliųjų partija) pasisakė esąs marksistas, tačiau jam netrukdo rimtai stebėti įvykius Sov. Sąjungoje, kuri esanti blogio pavyzdys.

Senatorius *Strik-Lievers* (radikalų partija) pastebėjo – Vakarai bijo demokratinio judėjimo Sov. Sąjungoje, nes jis veda į imperijos iširimą. Jiems yra iškilęs klausimas: ką jie turi palaikyti – imperiją ar tautinius judėjimus? Vakarai vis dėlto neturėtų palaikyti sovietinės imperijos.

Simpoziumą uždarė Italijos Helsinkio komiteto pirm. Antonio Stango ir perskaitė trumpą rezoliuciją, kurioje išreikšta viltis, kad Italijos politinės jėgos palaikys pavergtų tautų siekius kovoje už demokratiją ir išsilaisvinimą.

(Naudotasi Vytauto Skuodžio spaudai paruoštu plačiu reportažu RED.).

Lankėsi ministeris

Vilniuje, Lietuvos mokslų akademijos prezidiumo salėje lapkričio 12 d. įvyko 9-ji Sąjūdžio seimo sesija. Joje buvo svarstomi rinkimų klausimai į Aukščiausiąją ir vietines tarybas, jaunuolių karo tarnyba, Sąjūdžio seimo statutas ir kiti reikalai. Sesija pasižymėjo nuomonių įvairumu ir audringomis diskusijomis.

Tuo metu įvyko neplanuotas prof. Vytauto Landsbergio susitikimas su Švedijos užsienio reikalų ministeriu S. Andersonu. Jį lydėjusiems švedų žurnalistams buvo surengta spaudos konferencija. Į klausimus atsakinėjo: Kazimiera Prunskienė, Romualdas Ozolas, Kazimieras Motieka, Arvydas Juozaitis, Virgilijus Čepaitis, Bronius Genzelis. (LIC)

Akademikas prieš rusų imperiją

Sov. Rusijos inteligentijoje gausėja imperijos kritikų skaičius. Vienas jų, Aukščiausiosios tarybos mokslo ir kultūros komiteto pirmininkas, akademikas Jurij Ryžov spalio 15 d. per sovietų televiziją kalbėjo, kad nesutinkąs, jog rusų kalba būtų paskelbta Sov. Sąjungos valstybine kalba. "Imperijų laikai jau praėjo, mes nesugebėsime žengti į 21-ą šimtmetį su imperija" – sako Ryžovas. (ELTA)

Konstitucijos pataisa

Lietuvos TSR Aukščiausioji taryba, Lietuvių informacijos centro pranešimu, lapkričio 3 d. priėmė konstitucinę pataisą dėl Bažnyčios statuso. Šiame pakeitime kalbama apie minties, sąžinės, tikėjimo ar netikėjimo laisvės užtikrinimą, apie pasaulietinių institucijų įstatymų numatyta tvarka bendradarbiavimą su Bažnyčia ir religinėm organizacijom. *Tačiau Bažnyčiai ir religiniėm organizacijom nepripažįstama juridinio asmens statusas.*

(Tuo klausimu netiksli informacija buvo pateikta "TŽ" 46 nr.)

Už pilną nepriklausomybę

VLIKo seime Baltimorėje šios ir Lietuvoje veikiančių organizacijų bei partijų atstovai anglų kalba pasirašė pareiškimą. Jame rašoma, kad po juo pasirašiusieji yra įsipareigoję siekti pilnos Lietuvos nepriklausomybės. Aukščiausias visame pasaulyje visų lietuvių tikslas – suvereni ir nepriklausoma Lietuvos valstybė.

Taip pat nedvejojančiai pasisakoma, kad ateinančiuose rinkimuose Lietuvoje, Sov. Sąjunga neleistų balsuoti sovietų kariuomenės daliniams, išskyrus, jei dalinių kareiviai būtų Lietuvos piliečiai.

Praeity sovietų kariuomenės daliniai kai kuriuose rajonuose, kaip Ignalinoj, nulemdavo rinkimų rezultatus, sutrukdydami atvirą ir laisvą demokratinių rinkimų procesą.

Lietuvai turi būti leista tvarkyti studentų su užsieniu pasikeitimo programas, kur tiesiogiai dalyvautų tik lietuviai. Sov. Sąjunga čia neturi paskutinio žodžio.

Sutarta, kad Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, siekdamas tų tikslų, veiks per laisvų kraštų parlamentus ir JAV kongresą.

Pasirašė: *Viktoras Petkus* – Krikščionių demokratų partija, *Antanas Buračas* – Sąjūdžio taryba, *dr. K. Bobelis* — Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, *Antanas Terleckas* – Lietuvos laisvės lyga, *Jonas Mugevičius* – Lietuvių demokratų partija. **J.A.**

Gudijos lietuviai išnykimo grėsmėje

TOMAS ŽEMAITIS

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

Zietelą aplankius

Kaip man gaila to balto senelio,
Kurs užstojęs ant amžino kelio
Jau nebkelsis ant balso varpų
Ir ant kelių ainius pasodinęs
Nebepasakos bočius atminęs,
Nepratars iš šaltųjų kapų.
(Maironis)

Lyg ežeras, pristigęs gyvos vandens srovės, siaurėja Lietuvos pakraščiai, kur neseniai kalbėta lietuviškai.

Po II pasaulinio karo išnyko Rytprūsių lietuviai: vieni pasitraukė į Vakarus, o tie, kurie liko savo žemėje, buvo išgabenti į Sibirą, kur dauguma žuvo.

Mūsų dienomis baigia išnykti nedidelė lietuvių tautos dalis, gyvenanti Zietelos rajono Zasiečių, Pagirių ir kituose kaimuose. Zietelos lietuviai nyko, teisingiau sakant, buvo naikinami dienos šviesoje, visiems matant ir niekam neužstojant. Zietelos lietuviai baigia išnykti, nes juos baigia sugraužti negailestingi, geležiniai oficialios politikos dantys.

Ko reikėjo, kad lietuviška Zietelos sala neišnyktų? Reikėjo vieno dalyko — lietuviškos mokyklos. Jos nebuvo, jos neleido nei "broliai" lenkai, nei "draugai" rusai.

Lietuviška sala Zieteloje baigia išnykti, bet liko paminklai. Liko jos tarmė raštuose, liko jos istorija, užrašyta Zietelos kapinėse. Jei nori sužinoti, kokios tautybės žmonės kurioje nors žemės vietoje gyveno, nueik į kapines.

1988 m. rugpjūčio 14 d. aplankėme Zietelos kapines. Jos baisiai apleistos: apaugusios dilgėlėmis, vijokliais ir kitomis žolėmis, vietomis ligi žmogaus juosmens. Sunku praeiti. Apėjome tik kapų pakraštį ir radome šias lietuviškas pavardes: Bartko, Reiba, Žukel, Šimuk, Urban, Žybort, Joda, Ginel, Trainel, Šikšnis. Pavardės Bartko, Reiba, Žukel, Žybort, Joda (Juoda) kartojasi daug sykių.

Buvo sekmadienis. Bažnyčioje vyko pamaldos. Jas laikė jaunas kunigas, nevietinis, atvažiuojąs iš Baranovičių. Pamaldos — šv. Mišios ir pamokslas — viskas lenkiškai. Lietuviška dvasia padvelkė Mišių pradžioje, kada visa bažnyčia giedojo A. Strazdelio į lenkų kalbą išverstą "Pulkim ant kelių" (melodija tokia pat, kaip ir lietuviškai giedant). Seni žmonės sakė, jog lenkų okupacijos metais jie lankė lenkišką mokyklą ir lenkiškai suprantą. Pamaldose buvo beveik vieni seniai ir senutės. Kelios senutės dar atsivedusios vaikaičius. Jaunimo nesimatė. Jaunimas nelanko bažnyčios ir dėl ateistinės propagandos poveikio, ir dėl lenkų kalbos nemokėjimo (lenkiškų mokyklų Baltarusijoje nėra).

Per pamaldas kunigas paskelbė, jog šiomis dienomis į Baltarusiją atvyksta Lenkijos kardinolas primas Glemp. Girdėti, kad lenkų agentai daro visus įmanomus žygius steigti Baltarusijoje lenkiškas mokyklas.

Zasiečių kaime aplankėme tris šeimas, kur dar kalbama, nors silpnai, lietuviškai. Pas Glubokienę Filomeną (gim. 1908 m.) radome 1920 m. Vilniuje išleistą "Žiburėlį" — skaitinius pradinės mokyklos mokiniams. Glubokienė kalba, nors silpnai, ir dainuoja lietuviškai.

Vorobienė Juzefa (jos tėvas Urbonas, gimusi 1903 m.) pasako lietuviškai "aš eisiu bažnyčion", ar "kaplanas (kunigas) yra?" Padainavo lietuviškai: "Žilviti tūta, žilvitėli tūta. Tu žilviti tūta tūta, žilvitėli tūta..." Bet sakėsi dainos žodžių nesuprantanti.

Gilvinas Juozas, gim. 1924 m. Jo tėvas buvo gudas, motina lietuvė. Iš motinos išmokęs lietuviškai. Jis pasako kelis lietuviškus sakinius. Skundžiasi, kad nėra su kuo lietuviškai kalbėti ir baigia motinos kalbą užmiršti. "Seniau visas Zasiečių kaimas lietuviškai kalbėjo", liūdnai užbaigia jis.

Neturėjome galimybės aplankyti daugiau šeimų, kur dar būtų užsilikusi lietuviška kalba ir sąmonė, nes mūsų apsilankymas Zieteloje truko tik vieną dieną.

Per pastaruosius 10 metų Zasiečių kaime mirė gerai lietuviškai kalbėję: Kaška Valerijonas, Laurukevičienė Mania, aklas Žukelis Bernardas, Trainelienė Marija ir kiti(-os).

Žūsta gyvas lietuvių kalbos šaltinis — Zietelos tarmė, kurioje sukrauti didžiuliai kalbos turtai. Vydūnas yra pasakęs, kad bet kurios kalbos naikinimas yra sunkus nusikaltimas žmonijai.

Prieš keliolika metų teko būti Krėvoje (BTSR). Senas žmogus pasakojo, jog vokiečių okupacijos metais (1942-1944) Krėvos miestelyje buvo lietuviška pradžios mokykla, ir visi vaikai pradėjo kalbėti lietuviškai.

Jei Zasiečių kaime ar Zieteloje dar prieš 10 metų būtų įsteigta lietuviška mokykla, vaikai būtų išmokę lietuviškai ir dar su išlikusiais seneliais (senelėmis) būtų susirišę lietuvybės ryšiu. Dabar tai tik svajonė...

Jei žydai Izraelyje atgaivino hebrajų kalbą, tai lietuvišką kalbą, jos Zietelos tarmę, taip pat būtų galima atgaivinti. Viskas yra galima...

Zietela, 1988. VIII. 14

* * *

1988 m. lietuvių spauda pradėjo duoti daugiau žinių iš Baltarusijos lietuvių gyvenimo.

"Literatūra ir menas" 1988. VI. 18 nr. 25 straipsnyje "Nacionalinių grupių kalbos" rašoma:

"Vertingos periferinės šnektos traukė ir tebetraukia daugelio šalių garsių kalbininkų dėmesį. (...). Bet gainioti, tardyti ir net mušti komandiruotuosius mokslininkus pradėta tik Tarybų Baltarusijoje (pavyzdžiui, Gardino srities, Varanavo rajone 1952, 1974, 1987 m.). Baltarusių kalbininkai šių šnektų netiria, o kiti įsileidžiami nenoriai. Niekur kitur (kažkodėl tebesilaikant carų Rusijos ir dvarininkų Lenkijos tradicijų) nėra taip drastiškai administruojamos ir niokojamos archaiškos šnektos, nesuvokiant ir nenorint suvokti tikrosios jų reikšmės bei patikėtos atsakomybės už jas. Net už prakalbėjimą lietuviškai (Varanavo raj.), už važiavimą į lietuvišką mokyklą į Lietuvos TSR (Breslaujos raj.) gyventojai kolūkių pirmininkams yra mokėję baudas, iki 1956 m. naikintos net lietuviškos tarybinės knygos. Vietinių gyventojų labai pageidaujamiems lietuvių koncertams Varanavo, Astravo rajonuose iki šiol reikia leidimo, kuris, iš anksto pateikus programą ir oficialias rekomendacijas, vis tiek gali būti neišduodamas (pavyzdžiui Varanavo raj. š. m. gegužės 8 d.)."

Gale straipsnio rašoma: "Vietiniai Vilniaus krašto gyventojai (katalikai, "tuteišiai"), turintys pavardes Gražkalnis, Mažul, Trinkun ir t.t., kurių seneliai namie dažnai iš seno tebekalbėjo lietuviškai, o tėvai baltarusių tarme (po prostu) ir kunigų, ponų buvo mokomi, išklausomi tik lenkiškai, gal pagaliau turės galimybę savarankiškai pasirinkti tautybę ir kalbą."

Pasirašė Jonas Avyžius, Eugenijus Matuzevičius, prof. Zigmas Zinkevičius, Kazimieras Garšva, Aloyzas Vidugiris ir kt.

* * *

1988 m. "Gimtojo krašto" nr. 29 išspausdintas K. Garšvos ir A. Vidugirio straipsnis "Baltarusijos ir Latvijos lietuviai". Autorių pateikti duomenys ir išvados atspindi teisybę, bet statistiniai duomenys labai "aplaižyti". Pagal duomenis lietuvių spaudos iki 1915 m. ("Viltis", "Šaltinis", "Aušra" ir kt.) ir knygos "Vilnius ir Vilniaus kraštas" (Kaunas 1932 m.), po II pasaulinio karo BTSR-e liko apie 50 tūkstančių lietuviškai kalbančių gyventojų.

Labai iškreipiantis teisybę ir faktinę lietuvių padėtį BTSR-e "Gimtojo krašto" prierašas 29 numery. Lietuvių sumažėjimas (erozija pagal "GK") BTSR-e vyko ne dėl ekonominių priežasčių (nors tai ir turėjo šiek tiek įtakos), bet svarbiausia dėl to, kad lietuviai inteligentai (mokytojai) iš krašto buvo išvaryti, o dauguma jaunimo, panaikinus lietuviškas mokyklas ir įsteigus rusiškas, patraukė mokytis į Lietuvą, iš kur, baigę mokslus, negrįžo.

Netiesa, kad "iš esmės tose salose niekada ir nebuvo inteligentijos arba ji nedelsdama gravituodavo į Lietuvą". Mokytojų buvo tiek, kad jų užteko įsisteigusioms lietuviškoms mokykloms, ir nė viena mokykla neužsidarė dėl jų trūkumo, o dėl to, kad valdžia — pirmiau lenkų, paskui sovietinė — jas uždarė.

"GK" prieraše sakoma, kad lietuviškos salos BTSR-e yra be perspektyvos. Žinoma, perspektyvų nebus, jei ir toliau bus varoma tokia oficiali valdžios politika. Perspektyvų visuomet nėra, kai valdžia tautinę mažumą užsimoja likviduoti. Kitaip būna tada, kai tautinės mažumos egzistencija yra įstatymu apsaugojama.

* * *

Dar keletas minčių dėl architektūrinių paminklų likimo ir jų apsaugos BTSR-e. Jei iš bažnyčios padaromi kultūros namai ar "rūmai", tai nors pastatas išlieka. bet yra bažnyčių BTSR-e, ant kurių stogo auga medžiai, arba kurių stogas visai kiauras. *Neilgai reiks laukti — ir Pelekų (Breslaujos raj.) parapijos bažnyčia sugrius, nes ji jau likusi be stogo.* Iš didelės gražios mūrinės bažnyčios liks griuvėsiai, o šventoriuje turbūt dar ilgai stovės šio krašto švietėjui kun. Žeimiui-Žeimavičiui paminklas su numuštu kryžiumi ir lietuvišku užrašu: "Kun. Žeimavičius-Žeimis Adomas Donatas, miręs 1909 m. Palaiminti mirusieji, kurie Viešpatyje miršta". Žemiau visa tai pakartota lenkų kalba.

(Pelekų bažnyčia yra už 7 km į pietvakarius nuo Apso bažnyčios. Pelekų parapijai priklauso Dvarčionių, Šalakundžių, Misų, Vainiūnų ir daug kitų kaimų). (Bus daugiau)

Šv. Lino šventovės vidus Pelesoje

LIETUVA LAUKIA LAISVĖS
REMK IR AUKOK TAUTOS FONDUI!
Jūsų auka TAUTOS FONDUI garsina Lietuvos laisvės bylą laisvajame pasaulyje. Šešiomis kalbomis ELTOS ir radijo žinios nesulaikomai skleidžia informacijas įvairiuose kraštuose apie Lietuvos laisvės kovą ir ją skatina.
REMKIME TAUTOS FONDĄ
aukomis, darbais, palikimais. Kiekvienas paaukotas centas artina Lietuvai laisvės aušrą.
Aukas arba palikimus siųskime Tautos fondui:
TAUTOS FONDO ATSTVYBĖ KANADOJE,
18 NORWICH RD., STONEY CREEK, ONT. L8E 1Z6.

Lietuvos generaliniam konsului Kanadoje

A†A
dr. JONUI ŽMUIDZINUI
mirus,

sūnui dr. JONUI su šeima ir kitiems artimiesiems reiškiame gilią užuojautą bei kartu liūdime –

Warren, MI — *Jūratė ir Marius Sayus-Sajauskas*

A†A
JONUI UOGINTUI
mirus,

jo žmonai, sūnui ir dukroms bei jų šeimoms reiškiame gilią užuojautą ir kartu liūdime –

Anapilio moterų būrelis

A†A
ONAI KUNIUTIENEI
iškeliavus amžinybėn,

dukrą IRENĄ ČIRŪNIENĘ, seserį ir jų šeimas nuoširdžiai užjaučiame bei kartu liūdime –

V. Aušrotai — *G. S. Kuzmai*
R. P. Bražukai — *A. V. Ramanauskai*
O. Jakimavičienė

A†A
ANTANUI BUGAILIŠKIUI
iškeliavus amžinybėn,

žmoną ONĄ, dukrą ONĄ, sūnus EGIDIJŲ ir ANTANĄ nuoširdžiai užjaučiame.

Ontario sveikatos departamento bendradarbiai –

J. Astas — *J. Liaugminas*
V. Blauzdys — *P. Lukošienė*
S. Dalius — *K. Norkus*
J. Januškevičius — *A. Prunskus*
A. Juraitis — *M. Repečka*
K. Karaška — *H. Rimkevičius*
J. Tarvydas

Canadian Art Memorials Ltd.
176 Lakeshore Road West, Port Credit, Ont. L5H 1G4
LOUIS TEMPORALE - oficialus skulptorius - Bank of Canada, Bank of Montreal, Bank of Nova Scotia ir Archives Bldg. King George VI Niagara Falls
Atlieka įvairius kapų paminklų akmens ir skulptūros darbus — greitai ir meniškai. Užsakymus atliekame pagal projektus ir taip pat turime didelį pasirinkimą pagamintų paminklų lietuvių kapinėms
Užsakykite jau dabar, kad mes galėtume neskubėdami atlikti visą menišką darbą pagal pageidavimus.
Darbovietės telefonas 278-2757
Namų telefonas 278-4529

Lietuva, mes, ateitis

Kreipimasis į tautiečius išeivijoje

ZIGMAS VAIŠVILA

Mieli ir gerbiami tautiečiai, džiugi ir jaudinanti galimybė susitikti ir susipažinti su jumis. Dar neseniai daugelis mūsų neįsivaizdavo tokių įvykių, pasikeitimų ir susitikimų. Todėl džiugu ir atsakinga naudotis proga kreiptis į jus.

Visi esame aukos

Leiskite pradėti nuo mums visiems žinomos, tačiau nevisada apmąstomos, tiesos – mes visi esame aukos. Praradome visi, ir nemažai. Kas – Tėvynę, kas – istoriją, kultūrą ar net tikėjimą Dievu. Tačiau, dauguma neprarado vilties ir tikėjimo Lietuva. Net ir tie, kurie, gyvendami Lietuvoje, nežinojo 30-50 metų senumo istorijos, pabudo. Ir jūsų pavyzdys, išlaikant lietuvybę, yra jaudinantis. Po ilgų negandos ir praradimo metų, mes pradedame susitikti, susipažinti, atgimti, vėl jungtis ir mokytis vieni iš kitų. Lietuva pabudo. Laukėme, bet daugumai tai buvo netikėta.

Kaip visa tai vertinti? Matyt, buvo pribrendę, nes protestas kaupėsi metais. Kitaip ir būti negalėjo. Tam buvo specialiai ruoštasi, ir todėl daug kas vyko stichiškai. Tai nauja ir mums, ir dar tebevaldančiam režimui. Pergyvenome labai daug, ir sunku pasakyti, kaip būtų buvę geriau kreipti įvykius. Patarėjų netrūksta ir iš kairės, ir iš dešinės. Atsakyčiau – visi mokomės.

Norėtųsi stabtelti ir prisiminti politines jėgas, kurios ilgus metus buvo rezistencijos priešakyje. Žmonių paramos ir pasitikėjimo susilaukė Sąjūdis. Kodėl? Manau, visuotinio grasinimo sąlygomis teisingais, bet radikaliais, sukeliančiais daugumai nerimą teiginiais vargu ar galima buvo žmones taip išjudinti. Įvyko kai kam skaudus įvykis. Dalis tų tikrų jėgų liko lyg ir šone, ypač reikėtų paminėti Lietuvos laisvės lygą. Neliko jo nuošalyje, visada įtakojo padėtį Lietuvoje. Kartais teigiamai, kartais, deja, neigiamai.

Nėra įrankis

Po gerb. A. Terlecko viešo pasisakymo Čikagoje š.m. spalio mėn. ir jo pareiškimo, kad Sąjūdis – tai komunistų įrankis, jaučiu pareigą šiuo klausimu pasisakyti plačiau. Nereikia idealizuoti atskirų Sąjūdžio žmonių (užteko jau mums to vadovų bolševikinio liaupsinimo iki šiol – manau, kad A. Brazausko ir M. Gorbačiovo idelizavimo grėsmę jūs suprantate). Bet atsimenant, kaip buvo steigiama Sąjūdžio iniciatyvinė grupė, kaip tai daryti trukdė LKP CK vyrai ir KGB (tai atskiro pokalbio tema), skaudu klausyti šiuos kaltinimus. Nesakau, kad LKP vadovybė nesistengia paveikti Sąjūdžio, bet galvoti, kad mes esam jų įrankis – daugiau negu naivu. Nuolatinė kova su jais (ne visada išoriškai matoma) deramai buvo įvertinta kovo mėn. rinkimuose. Palyginkite su estų rezultatais; jų Liaudies frontas glaudžiau bendradarbiavo su Estijos vadovybe, ir manau, todėl jų pasiekimai čia kuklesni.

Lietuvos laisvės lygos (LLL), kaip tai nebūtų daugeliui netikėta, autoritetas Lietuvoje nedidelis, ir tas pats smunka. Pirmą kartą jos nekonstruktyvumas išryškėjo, boikotuojant rinkimus į Sov. Sąjungos liaudies deputatus. LLL skilo, išėjo A. Andreika, nesutikęs su šiuo požiūriu. Kiek gi liko jos narių? Vengiama skelbti. Kuo toliau, tuo keisčiau atrodo LLL pozicija. Kartais veikiama taip, kad būna palankesnė dabartinė Lietuvos valdžia ar net Maskva.

Pavyzdžiui negalima nepaminėti paskutiniosios parašų rinkimo akcijos dėl sovietų armijos išvedimo iš Lietuvos (buvo surinkta virš 1,5 milijono parašų). Akciją pradėjo LLL, o liepos pradžioje įsijungė Sąjūdis. Sąjūdžio taryba buvo paruošusi tekstą, kuris išreiškė tas pačias mintis, kaip ir Lygos kreipimesi, tik mintys išreikštos ne taip šiurkščiai ir atbaidančiai. Politinių jėgų apvaliame stale LLL įgaliotas atstovas pareiškė, kad jie jau turi surinkę apie 300,000 parašų. Todėl buvo nuspręsta teksto nekeisti. Deja, tepristatė į Sąjūdžio būstinę tik apie 30,000 parašų. O iššaukiantis tekstas buvo viena klaidų, atbaidžiusių žmones. Todėl toks neatsakingas elgesys gali sukelti tik nepasitikėjimą Lyga.

Paskutinis rimtas nesusipratimas įvyko š.m. rugpjūčio 23 d. išvakarėse. Trijų Baltijos respublikų liaudies frontai (ir Sąjūdis) paskelbė ir pradėjo ruoštis Baltijos kelio akcijai. Artėjant šiai datai, sužinojome, kad tą pačią dieną ir tą pačią 19 valandą Lietuvoje, Nepriklausomybės sąjunga ir atitinkamos jėgos Latvijoje bei Estijoje organizuoja mitingus sostinėse. Kas tai – ambicijos? Sąjūdžio taryba buvo nusprendusi mitingą Vilniuje organizuoti rugpjūčio 22 d. Politinių jėgų apvaliame stale likus nepilnai savaitei, gerb. A. Terleckas atsisakymą organizuoti rugpjūčio 23 d. mitingą Vilniuje pavadino išdavyste. Į klausimą, kodėl organizuojamas mitingas tą pačią dieną ir tą pačią valandą, atsakė, jog dar nenuspręsta. Viskas išaiškėjo, pasiūlius perkelti mitingą į 15 val. ir gerb. A. Terleckui paprašius mus pranešti žmonėms, kad mitingas vyks ne 19 val. Sąjūdžio taryba nesutiko, nes toks milžiniškas žmonių kiekis nebūtų sugebėjęs išvykti į Baltijos kelią (beje, taip ir atsitiko). Tai aiški skaidymo politika, kuriai nepritarė socialdemokratų ir žaliųjų partijos, darbininkų sąjunga, moterų ir kitos politinės organizacijos.

Deja, tokie LLL ir panašių organizacijų išsišokimai žlugdo jų autoritetą, atbaido žmones, sudaro galimybes taip Maskvos trokštamoms provokacijoms. Žodžiu, gyvename sudėtingai. Kur gi riba tarp šiandien norimų spręsti tautai svarbių bėdų ir realybės? Tai ir yra politika. Joje ne viskas viską gali pasakyti. Svarbu būti principingais ir turėti žmonių paramą. Jie turi neišsigąsti ir jausti tikrumą.

Vargai

Mūsų bėdų daug. Tai – įvykių gausa, organizaciniai trūkumai, trūksta lėšų (po grėsmingojo LKP CK š. m. vasario mėn. plenumo Lietuvos įmonės ir ūkiai nebeskiria Sąjūdžiui aukų, o išlaidų netrūksta). Ypatingo dėmesio verta bolševikinė įtarumo ir pavydo sėkla (pvz. rugpjūčio 23 d. seime grupei karštų vyrų neužteko Sąjūdžio kreipimosi į Lietuvos žmones kurti nepriklausomą Lietuvą – norėjo teiginio "nepriklausoma ne SSSR sudėtyje", lyg būtų neaišku, kas yra nepriklausomybė). Dabar prasidėjo diskusija dėl idealios spaudos laisvės, kuri vargu ar gali būti.

Visa tai labai naudinga LKP vadovybei, kuri vysto diskusiją dėl suvereniteto ir nepriklausomybės sąvokų, stengiasi parodyti, kad ir LKP, ir Sąjūdis žengia išvien. Tai tik optinė apgaulė, kuri išryškėjo po rugsėjo mėn. Lietuvos Aukščiausiosios tarybos sesijos ir aršios kovos dėl jos datos. Tik dar stengiamasi išsaugoti A. Brazausko idealą. Sunku patikėti, kad visi tamsūs rimti dalykai gali vykti be vadinamo pirmojo žmogaus tiek Lietuvoje, tiek Sov. Sąjungoje. Visi piktinamės Vakarų pasaulyje pučiamu M. Gorbačiovo idealizavimo mitu. Panašiai ir A. Brazauskui daroma milžiniška propaganda Lietuvoje. Tai pavadinčiau gero caro mitu. Caro, kuris plačiais pečiais atlaikys visas negandas ir dovanos pavaldiniams geresnį rytojų. Pavojingiausia yra tai, kad šis žmogus vargu, ar turi savo nuomonę. Jį galima po ilgų įrodinėjimų (ką ir darome) įtikinti, jis sutiks. Tačiau jokio tikrumo nėra, kad rytojaus dieną skambutis iš Maskvos ar kitos aplinkybės jo neįtikins priešingai (taip nekartą jau atsitiko). Tai pražūtinga politikui savybė.

Laimėjimai

Gyvename sudėtingai, bet laimėjimų yra daug. Norėčiau ne vardinti žinomus faktus, o esminius laimėjimus. Visų pirma, visiems Lietuvoje pavyko sužinoti istorinę sovietinio laikotarpio tiesą. Dabar jau niekas, net naujos represijos ilgai neišbrauks jos iš tautos atminties.

Veiksmingas ir mūsų deputatų darbas Maskvoje. Tikėsimės, jis bus neilgas. Mūsų patirtį perima kitos respublikos, ir net diktatoriškai besielgiančiam M. Gorbačiovui ne visada bepavyksta prastumti mūsų poreikius neatitinkančius paslapčiomis paruoštus įstatymų projektus vis labiau demokratėjančioje ir pradedančioje galvoti Sov. Sąjungos Aukščiausioje taryboje. O kokie išbandymai aukščiausios komunistų valdžios laukia antrajame liaudies deputatų suvažiavime, kuriame specialios komisijos pateiks triukšmingus rezultatus apie 1939-40 m. SSSR-Vokietijos sandėrius, balandžio mėn. įvykius Gruzijoje, Ivanovo ir Gdliano tyrimus, Baltijos respublikų statuso klausimus? Tai tikrai didelis ir svarbus imperijos griovimo darbas.

Nebijoma grasinimų

Dabartinėje Lietuvos Aukščiausioje taryboje iš 346 deputatų žymi dauguma – aukšto rango nomenklatūriniai funkcionieriai. Tenka sebėtis, kaip gi pavyko priimti įvairius svarbius nutarimus. Pagrindinė mūsų priemonė – visuomenės opinijos sužadinimas. Susidaro sąlygos, kai nepriimti nutarimo neįmanoma. Po to valdžiai belieka bandyti iškreipti į poįstatyminiais aktais (taip atsitiko su valstiečių ūkiu) arba neteisėtai užkulisiuose redaguoti AT nutarimus. Ir džiugu, kad mūsų informacijos viešumo lygis labai padidėjo, ypač pasirodžius Sąjūdžio būsimam dienraščiui "Respublika". Prasidėjo natūrali konkurencija tarp jų, skatinanti viešumą, nebebijoma grasinimų iš Maskvos.

Nebegali ir dabartiniai Lietuvos valdytojai viešai šnekėti prieš nepriklausomybę. Todėl ir bando samprotauti apie realią politiką, vyriausybės perimamumą po rinkimų, būtinybę turėti prezidentą, kuris savo stipriais pečiais (suprask, A. Brazauskas) subalansuos įsisiūbavusią Aukščiausiąją tarybą. O kasdien vadovaujamasi vilkinimo taktika – gal kas nors atsitiks, pavyks išsigelbėti.

Labai svabūs mūsų ryšiai su jumis. Džiugu, kad PLB ir kraštų LB pirmosios suprato pasikeitimus Lietuvoje ir perėjo nuo žodžių prie darbų, rodydamos pasitikėjimą permainomis. Sąjūdžio vardu mūsų veiklos pradžioje Lietuvon plaukė įvairios dovanos, taip reikalingos konkrečiai veiklai, bet mūsų nepasiekdavo. Dabar speciali Sąjūdžio komisija ir PLB ėmėsi koordinuoti šią veiklą. Skaudu, bet mūsų ne vienam tautiečiui išvykimas į Vakarus dar yra stebuklas, dažnai užtemdantis bendrą reikalą.

Zigmas Vaišvila po vieno pokalbio Toronte. Iš kairės: ZIGMAS VAIŠVILA, REGINA VAIŠVILIENĖ, parlamentaras RICHARD JOHNSTON, jo asistentas, VIDA ŽALNIERIŪNAITĖ Nuotr. G. Petrauskienės

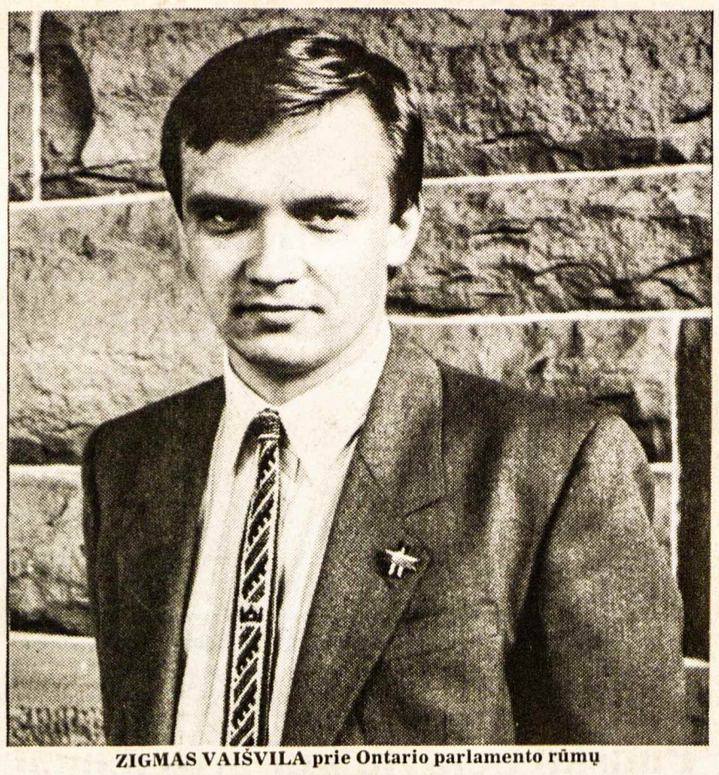

ZIGMAS VAIŠVILA prie Ontario parlamento rūmų

Artėja lemiami žingsniai

O įvykiai artėja tikrai rimtai. Jau dabar pradėtas viešai diskutuoti Baltijos respublikų statusas Sov. Sąjungoje, pirmi žingsniai žengti Lietuvos Aukščiusioje taryboje, ruošiasi tam estai, pirmi rezultatai matyti ir specialioje Sov. Sąjungos liaudies deputatų suvažiavimo komisijoje. Laikas mums visiems įvairiuose kraštuose rimtai susirūpinti Lietuvos inkorporavimo nepripažinimo politikos ne tik deklaravimu, bet ir realizavimu tarptautinėje arenoje. Dabar, kai žmonės Lietuvoje yra pasiryžę ir apsisprendę nepriklausomybei, būtina paveikti pasaulio opiniją. Rugpjūčio 23 d. proga Baltijos taryba (trijų liaudies frontų atstovai) pasirašė kreipimąsi į Jungtines Tautas dėl mūsų respublikų dekolonizavimo. Artėja lemiami žingsniai.

Todėl labai svarbu, kad suprastume artėjančių rinkimų į Lietuvos Aukščiausios tarybos svarbą. Juokinga ir skaudu girdėti LLL nuostatą boikotuoti rinkimus. Jei matysime, kad tikrai negalimi bent kiek demokratiški rinkimai, tai ir Sąjūdis paskelbs jų boikotą. Tačiau dabar ignoruoti šią galimybę ir priversti Lietuvos žmones dar 5 metus laukti rimtų permainų – tai nusikaltimas. Negi norime tokios apatijos, nusivylimo ir ekonominės padėties kaip Lenkijoje? O rinkimų perspektyva rimta – turėti Maskvos nevaldomą Aukščiausiąją tarybą ir vyriausybę.

Mūsų priešai tai jau suprato ir pradėjo puolimą prieš Sąjūdį (ne LLL). Vienintelė senojo režimo jėgoms galimybė užkirsti tam kelią – tai šmeižtas ir diskreditavimas, neviešas spaudimas. Tai jau daroma. Negana to, dabartinė vyriausybė tęsia ignoravimo politiką – nevykdo net Aukščiausiosios tarybos nutarimų. Pati taryba paskutinėse sesijose jau parodė tikrąjį veidą. LKP vadovybės valdoma, ji nedrįsta priimti siūlomų pakeitimų, nekreipia dėmesio į įvairias manipuliacijas. Nepasitenkinimas ir įtampa didėja. Kam tai naudinga? Laukiantiems senųjų laikų grįžimo . . .

Todėl reikėtų baigti dalintis pirmavimais, o vienyti jėgas lemtingam žingsniui. Deja, aiškinamasi dėl tarpusavio santykių ne tik mūsuose, bet ir išeivijoje. Artėjame prie nepriklausomybės skelbimo, o vis dar ginčijamės ir svarstome. Paprasti žmonės Lietuvoje žino, ko nori, ir kovo mėn. rinkimai parodė jų nuostatą. Parodykime visi – esame vienos tautos vaikai.

Sekame įvykius okupuotoje Lietuvoje

Lietuvos diplomatinės tarnybos šefo dr. S. A. Bačkio žodis VLIKo seime 1989.XI.4 Baltimorėje

Š. m. VLIKo seimas įvyksta nepaprastais pasikeitimais, besireiškiančiais Varšuvos pakto narių šalyse ir pačioje Sovietų Sąjungoje. Šių įvykių ateitis sunku pramatyti.

Mes su didžiausia atodaira ir dėmesiu sekame įvykius okupuotoje Lietuvoje, brangindami tautinį atgimimą. Uoliai sekame įvykius tarptautinėje plotmėje, JAV ir Sovietų Sąjungos santykius ir žinome, kokie rūpesčiai slegia JAV ir jos sąjungininkus ryšium su Rytų ir Vakarų santykių problema ateityje. Žinome, kaip Sovietų Sąjunga pasisako Lietuvos, Latvijos ir Estijos tautinių siekimų klausimu.

Tuo reikalu mes prisimename tvirtus pareiškimus, kuriuos padarė JAV prezidentas Pabaltijo Laisvės dienos atsišaukime 1989 m. birželio 14 d. Jame sakoma: "Teisybė reikalauja, kad būtų imamasi daugiau žingsnių. Pastaruoju metu valdančiųjų komunistų pareigūnų padaryta pažanga, įgyvendinant žmogaus teises, yra nepakankama ir dar be institucinio pagrindo. Lietuvos, Latvijos ir Estijos žmonės reikalauja ir nusipelno, kad jų pagrindinės teisės būtų garantuotos visiems laikams. Jungtinių Amerikos Valstybių vyriausybė nepripažino ir nepripažins ginklu įvykdyto vienašališko Pabaltijo valstybių įjungimo į Sovietų Sąjungą. Minėdami šią Pabaltijo Laisvės dieną, mes išreiškiame savo solidarumą su jomis ir raginame Sovietų Sąjungą klausytis jų laisvės ir laisvo apsisprendimo reikalavimų".

Pridurtina dar pasisakymai Valstybės sekretoriaus pavaduotojos Janet G. Mullins 1989 m. spalio 24 d. laiške senatoriui Donald M. Riegle, jr., kur rašoma, kad Valstybės sekretorius kalbėjosi su sovietų užsienio reikalų ministeriu Ševardnadze apie politinę padėtį Pabaltijo valstybėse, kad sekretorius priminė sovietų užsienio reikalų ministeriui apie svarbumą, kurį JAV teikia tame regijone vykstančiam taikiam pasikeitimui, ir pakartojo, jog JAV tvirtai remia Pabaltijo tautų laisvą apsisprendimą. Sovietų užsienio reikalų min. Ševardnadzė patikino JAV sekretoriui, kad Sovietų Sąjunga nemano jėgos vartoti iškylantiems Pabaltijyje klausimams išspręsti.

Prisimindamas išvardintus pareiškimus, L.D.T. vardu nuoširdžiai sveikinu VLIKo seimą ir jo dalyvius, susirinkusius apsvarstyti dabartinę okupuotoje Lietuvoje padėtį ir tai, kas reiktų padaryti Lietuvos laisvės byloje, laikantis visų mūsų veiksnių veikloje glaudaus bendradarbiavimo, kad geriau būtų paremti mūsų tautiečių okupuotoje Lietuvoje laisvės siekimai bei pastangos atstatyti Lietuvos nepriklausomybę.

Dviejų prezidentų susitikimui artėjant

JAV-bių ir Sovietų Sąjungos prezidentų susitikime gali būti nulemtas Lietuvos likimas

Amerikos prezidentas George Bush 1989 m. gruodžio 2-3 d.d. Viduržemio jūroje ant laivų ves pokalbius su sovietų prezidentu M. Gorbačiovu. Po neseniai įvykusio pasitarimo Wyomino kalnuose tarp JAV valstybės sekretoriaus Bakerio ir sovietų užsienio reikalų ministerio Ševardnadzės, buvo galima pajusti Amerikos politikos atvėsimą Baltijos valstybių laisvės klausimu. Reaguodami į Bakerio tuo klausimu viešą pareiškimą, Amerikos baltiečiai spalio mėnesį į Baltuosius rūmus pasiuntė 1,200 telegramų.

Būsimas Busho-Gorbačiovo susitikimas turi kelti dar didesnį mūsų rūpestį. Nors skelbiama, kad jie kalbėsis apie viską, nesiekdami formalių susitarimų, tačiau autoritetingi žmonės teigia, kad keliais Sov. Sąjungai svarbiais klausimais susitarimai bus padaryti. Jų tarpe – greičiausiai ir dėl Baltijos valstybių.

Amerikos baltiečių laisvės lyga kviečia Amerikos lietuvius, latvius ir estus visą lapkričio mėnesį skirti akcijai, kad Amerikos prezidentas Baltijos valstybių klausimu jokių nuolaidų sovietams nedarytų ir tvirtai stovėtų už jų nepriklausomybę. Todėl Lyga kviečia iki lapkričio 28 vykdyti tokią akciją:

1. Į Baltuosius rūmus pasiųsti bent 10,000 telegramų. Naujas telegramos tekstas paruoštas. Reikia tik paskambinti Western Union (tel. 1-800-257-4900) ir paprašyti "operator 9613". Tada prašyti į Baltuosius rūmus pasiųsti Baltic American Freedom League paruoštą telegramą ir jos nuorašą pasiųsti prašytojo distrikto kongresmanui. Nereikia net sakyti kongresmano pavardės, o tik savo "ZIP Code" numerį. Jie patys žinos, kuriam kongresmanui telegramo nuorašą siųsti. Pabaigoje pasakyti: "Please charge to my telephone number".

Labai prašomi telegramas siųsti ir tie, kurie jau siuntė ir anksčiau.

2. Organizacijos ir pavieniai asmenys prašomi gausiai rašyti laiškučius prezidentui, savo distrikto kongresmanui ir savo valstijos senatoriams bei prašyti juos daryti įtakos į prezidentą, kad pokalbyje su Gorbačiovu tvirtai stovėtų už Baltijos valstybių nepriklausomybę.

3. Visų lituanistinių mokyklų vadovybės prašomos organizuoti mokinius, kad dalyvautų laiškų rašymo akcijoje.

4. miestuose, kur senatoriai ir kongresmanai turi savo įstaigas ("Field Offices"), organizacijų atstovai, prašomi asmeniškai apsilankyti ir pageidavimus pareikšti raštu ir žodžiu.

5. Skambinti Baltųjų rūmų "opinion line" (tel. 1-202-456-7639) ir, pasakius savo pavardę ir gyvenamąją vietovę, prašyti prezidentą pokalbio metu su Gorbačiovu gruodžio 2-3 d.d. reikalauti grąžinti Baltijos valstybėms nepriklausomybę (pvz. "I urge the President to support the cause of Baltic independence during his meeting with Mikhail Gorbachev").

6. Papildomos informacijos ir laiškų pavyzdžius galima gauti rašant: American Baltic Freedom League, P. O. Box 29657, Los Angeles, CA 90029, arba skambinant 213-666-1820.

Gyvename kritišką Lietuvai laiką. Suglaudinkime pastangas už jos laisvę!

Amerikos baltiečių laisvės lyga

• Visa išeivijos lietuviškoji spauda sunkiai verčiasi. Reikia paramos ir "Tėviškės žiburiams". Kas galite, paremkite juos auka, rėmėjo ar garbės prenumerata, testamentiniu palikimu.

Iš anksto dėkingi –

"TŽ" leidėjai

Okupuotos Lietuvos gyventojai demonstruoja prieš atominę elektros jėgainę Ignalinoje bei jos plėtimą. Įrašas plakate: "1 blokas AEC, 2 blokai AEC, 3 blokai AEC – galas!" Tuo pabrėžiama, kad Ignalinos jėgainė – visos Europos problema

TRANSPAK praneša apie naujus patarnavimus giminėms **LIETUVOJE,**

ypač dabar, kai rublio vertė krinta ir mažėja prekių rinkoje

SĄSKAITA DOLERIAIS. Padedame giminėms Lietuvoje atidaryti sąskaitą doleriais, už kuriuos jūsų giminės galės įsigyti reikalingiausių prekių "dolerinėse" parduotuvėse.

VAISTAI. Siunčiame reikalingiausių vaistų siuntinuką: "Bayer" aspiriną, multivitaminus, vaistus vaikams. (**$65** – su pristatymu). Taip pat siunčiame receptinius vaistus. **Muito nėra.** Vaistų siųsti paštu negalima.

35 SVARŲ MAISTO SIUNTINYS. 18 svarų vien tik delikatesinių mėsos gaminių. Kavos, kakavos, chalvos (trinti riešutai, aplieti šokoladu), šokoladinių saldainių. Šių gaminių parduotuvėse nėra. Mėsos gaminių šviežumas garantuotas, nes siuntinys sudaromas ir pristatomas į namus jūsų giminėms bei draugams Lietuvoje. **Muito nėra.** Pilna kaina ..... **$185.**

KOMPIUTERIAI ir ELEKTRONIKA. Siunčiam į Lietuvą video, stereo magnetofonus, siuvimo, mezgimo mašinas bei kt. prekes. Minėtos prekės persiunčiamos ir į kitus JAV miestus.

DAIKTŲ PERVEŽIMAS. Siunčiam įvairius daiktus kargo į Maskvą, Vilnių ir iš kitų JAV miestų. Turime didelę patirtį. Jau siunčiame ir **devėtus drabužius** į Lietuvą.

Rašydami **būtinai praneškite** ir savo telefono numerį – greičiau gausit atsakymą į savo klausimus arba skambinkite

tel. **1-312-436-7772**

Romas Pukštys

TRANSPAK
2638 W. 69th St.
Chicago, Il 60629

Įstaiga veikia kasdien 10-6 v.v.
Šeštad. 10-2 v.p.p.
arba susitarus

Šį SKELBIMĄ IŠSIKIRPKITE IR PASILAIKYKITE!

'SAMOGITIA'

Knygų rišykla "SAMOGITIA"
meniškai įriša knygas bei žurnalus
A. Plenys
3333 Grassfire Cres., Mississauga, Ont. L4Y 3J8 Tel. (416)625-2412

Dr. Gina J. Ginčauskaite
optometristė
1551 Bloor Street West,
Toronto, Ont. M6P 1A5
(prie Lietuvių namų)
Priima pacientus pagal susitarimą
Telefonas 532-7115
Susitarus priima pacientus ir vakarais

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

VYTAUTO MIRTIES DIENA

Vytautas Didysis mirė 1430 m. spalio 27 d. Trakuose. Jo mirties metinės iškilmingai buvo paminėtos pernai, kai dar ne visur plevėsavo atgimstančios Lietuvos trispalvė vėliava. Tada ji pirmą kartą iškilo virš Trakų pilies, stebint tūkstantinei miniai. Vytauto D. mirties diena nebuvo užmiršta ir šiais metais. Ji pradėta pamaldomis Trakų bažnyčioje, dalyvių eisena į pilį, kurios menėje iškilmes suorganizavo Trakų istorijos muziejus. Aidėjo muzika, Vilniaus M. K. Čiurlionio meno mokyklos auklėtiniai muziejui padovanojo savo rankomis padarytus Trakų žemės keramikos herbus. Apie Vytautą Didįjį kalbėjo istorikas R. Batūra, primindamas ir dabartinius laikus, kai Lietuvai reikia tautinės šventės, susijusios su Vytauto D. vardu. Senieji Trakai turi tapti jo istoriniu paminklu.

TREMTINIŲ SĄJUNGA

Jau esame rašę apie Kaune spalio 21 d. įvykusį antrąjį respublikinio klubo "Tremtinys" suvažiavimą. Papildomai tenka pranešti, jog suvažiavimo dalyviai pakeitė šios organizacijos pavadinimą. Ji dabar vadinsis Lietuvos tremtinių sąjunga, siekiančia demokratinės Lietuvos valstybės atkūrimo, Jungtinių Tautų paskelbtų teisių įgyvendinimo. Tremtinių sąjunga parlamentinėje kovoje rems Lietuvos persitvarkymo sąjūdį bei kitas demokratines organizacijas. Sąjungos vadovu buvo išrinktas politkalinys Balys Gajauskas, ketvirtį šimtmečio nuo 1948 m. praleidęs Sovietų Sąjungos politinių kalinių stovyklose ir tremtyje. Pavadinimo pakeitimas susilaukė ilgų ir karštų diskusijų. Mat ir anksčiau buvęs respublikinis "Tremtinio" klubas, surengęs antrąjį suvažiavimą, jungė ne tik tremtinius, bet ir politinius kalinius, pokarinės rezistencijos dalyvius, jų vaikus ir vaikaičius. Naujasis Lietuvos tremtinių sąjungos pavadinimas neišsprendė šios problemos. Jos vadovas B. Gajauskas betgi žada rasti vietos visiems, pritariantiems šios organizacijos veiklai.

VILNIAUS SUKAKTIS

Spalio 27 d. sukako 50 metų, kai Lietuva atgavo Vilnių ir didelę, bet, deja, ne visą dalį Vilniaus krašto. Šis įvykis plačiai paminėtas spalio 27-31 d.d. Prie Maišiagalos, kur ėjo demarkacinė linija, atidengtas paminklinis akmuo su Gedimino stulpais ir įrašu: "Vilniaus krašto atgavimo 50-metis 1939-1989". Pasodinta ir ąžuolų giraitė. Pagrindinis minėjimas įvyko Vilniuje, vidaus reikalų ministerijos kultūros ir sporto rūmų salėje. Jį surengė "Vilnijos" draugijos ir Vilniaus miesto kultūros valdybos. Scenoje buvo pagerbti seniausieji gyventojai, savo gyvenimą bei darbus skyrę Vilniui ir Vilnijos kraštui. Salėn buvo atneštas vainikas ir scenoje padėtas prie jų kojų. Prisiminimais dalijosi senas vilnietis Vytautas Martinkėnas, buvęs Vytauto Didžiojo gimnazijos mokytojas: "Kai į Vilnių įžengė Lietuvos kariuomenė, verkėm iš džiaugsmo ir nerimo. Lietuvos kariuomenė Vilnių rado badaujantį, laukė ir didžiulis kultūrinis darbas. Gimnazijose tebuvo pakeisti direktoriai ir įvesti lietuvių kalbos ir istorijos kursai. Todėl, eidami į pamokas, gerokai jaudinomės. Lietuvos vyriausybė nedelsdama sudarė programą, kuri turėjo susieti Vilnių ir Vilniaus kraštą su visa Lietuva . . ." Deja, ji buvo nutraukta 1940 m. Istorikė dr. Regina Žepkaitė, apžvelgusi istorinę Vilniaus grąžinimo reikšmę Lietuvai, pabrėžė, kad Sovietų Sąjungos palankumas trūko tik akimirką. Bronius Makauskas, istorijos magistras iš Lenkijos, kalbėjo apie Seinų krašto lietuvius, jų ištikimybę demokratiniu keliu žengiančiai Lenkijai. Aktoriai skaitė Vilniui skirtus lietuvių poetų eilėraščius, dainas atliko vyrų choras "Vytis" su "Trimito" dūdų orkestro palyda. Sekmadienį šiai sukakčiai buvo skirtos iškilmingos Mišios senojoje Vilniaus arkikatedroje. Nuo jos prasidėjo eitynės į Rasų kapines, kur visi išsiskirstė po bendros susikaupimo minutės. Vieni ėjo prie dr. J. Basanavičiaus kapo, kiti ieškojo Lietuvos nepriklausomybės kovose žuvusių karių kapų.

NAUJA DOLERIO VERTĖ

Nuo lapkričio 1 d. įsigaliojo spalio 26 d. Sovietų Sąjungos valstybinio banko paskelbta nauja dolerio vertė: už vieną JAV dolerį dabar reikės mokėti 6 rublius ir 26 kapeikas. Jo kursas bus skelbiamas kiekvieną mėnesį. Dolerio vertės padidinimas atneša nemažų problemų Lietuvai ir lietuviams. Jas atskleidžia "Komjaunimo tiesoje" spalio 28 d. paskelbtas Kazimiero Budrio pasikalbėjimas su Raimondu Kutra, kuris yra Sovietų Sąjungos ekonominių ryšių banko su užsieniu Lietuvos respublikinio skyriaus pirmininko pavaduotojas. R. Kutra pasakoja: "Ankstesnis dolerio kursas pas mus buvo tiesiog nerealus. Gyvenimas vertė jį pakeisti. Pakeitė. Tačiau, kaip suprantu, vėlgi valstybė sprendžia seniai skaudžias problemas žmonių, savo piliečių sąskaita. Dabar turistams, privačiai į užsienio šalis išvykstantiems piliečiams, keičiant rublius į dolerį, bus išties riesta. Juk už 200 rb. kiekvienas į rankas gausime tik 33 dolerius. O jų civilizuotame pasaulyje užteks užmokėti nebent, kaip šia aktualia tema šneka žinovai, už tualeto paslaugas. Kai Lietuva taps ekonomiškai savarankiška, valiutos stygių pajusime dar labiau. Padėtis gali komplikuotis. Juk kol kas mes naudojamės daugiausia šalies naftą kvepiančia valiuta. Respublikos valiutos resursai yra labai maži. Pareikalauti 'savo dalies' iš Maskvos? Kartu su valiutos fondais vyresnysis brolis atiduos ir milijonines skolas užsieniui . . . Ką gi, matyt, reikia pasiryžti gyventi tik iš to, ką patys užsidirbsime. Gyventi pagal savo kišenę! Ar ne to mes jau seniai siekiame?"

V. Kst.

Vilniaus miesto ir jo krašto atgavimo penkiasdešimtmetis spalio 28 d. prisimintas buvusioje demarkacinėje linijoje prie Maišiagalos atidengtu paminkliniu akmeniu ir pasodinta ąžuoliukų giraite Nuotr. Antano Gylio

Punsko lietuvių kultūros namai

VYTAUTAS PEČIULIS

Kiekvienas užsimotas darbas, dar nepradėtas vykdyti, dažnai sutinka įvairių kliūčių. Kartais būna net taip, kad atsisakoma bet ką daryti, nes atrodo, kad sunkumai nenugalimi. Eilę metų Suvalkų trikampio lietuviai troško įsigyti nuosavus kultūros namus Punske. Visų pirma didžiausi sunkumai buvo – įrodyti Lenkijos įstaigoms namų reikalingumą. Nors nenoriai sutikimas statyti namus buvo duotas, bet atsirado įvairių nepalankių sąlygų. Turėdami kantrybės ir ilgametės patirties, krašto veiklieji lietuviai kovojo su bet kokiomis kliūtimis.

Prieš keletą metų pasirodė viltys, kad viskas išeis taip, kaip buvo reikalaujama. Tačiau finansinės paramos niekas nepažadėjo. Net ir tokiai padėčiai esant, nebuvo nuleistos rankos. Buvo pradėtos rinkt aukos Punsko apylinkėje, bet ribojantis tik vietinėmis aukomis, neatrodė, kad bus lengva užsimotą darbą įvykdyti. Atsirado aukų iš užsienio, o ypač iš vakaruose gyvenančių lietuvių. Sumanieji ir veržlūs projekto vykdytojai ryžosi pradėti darbą talkos būdu. Didžiausios kliūtys – lėšos. Iš gaunamų aukų vos galima nupirkti reikalingas medžiagas statybai ir apmokėti planų paruošimus bei atsilyginti meistrams. Statyboje vasarą talkino iš Lietuvos atvykęs studentų būrys, pasivadinęs "Visi". Apie jų sugrįžimą iš talkos rašo "Gimtasis kraštas" 34 nr.

Aukų čia, Kanadoje, gauta iš organizacijų ir pavienių asmenų. Gauta jų ir iš JAV-bių gyvenančių lietuvių. Ir iš Suvalkų trikampio kilę turėtų pasekti tuos, kurie savo pirmus uždarbius paskyrė šiam svarbiam darbui. Neseniai atvykę geriau supranta ir įvertina tai, kas vyksta jų gimtajame krašte.

Punsko kultūros namų statybai Kanadoje surinkta virš $5000. Ta graži suma, tai yra paskatinimas ir parama. Kreipiamės į visus, prašydami paskirti nors mažą auką. Pereitą vasarą buvo nuvežta $3100. Statybos komitetas parašė gražų padėkos laišką. Rašoma: "Padėkos žodžius prašom perduoti visiems Kanados lietuviams, organizacijoms ir finansinėms institucijoms, kurios paskyrė aukas".

Norima pasiūlyti organizacijoms, kurios siunčia naudotų drabužių siuntas į Suvalkų trikampį, tuos pinigus skirtų namų statybos vajui. Tam tikslui paskirti pinigai pasitarnaus bendram to krašto reikalui, o siuntinių negavę nepajus jokios skriaudos.

Primenama, kad vajus yra tęsiamas toliau. Aukų laukiama iš visų, ir kiekviena, kad ir kukli, bus įvertinama. Aukas galima įnešti į lietuvių kredito kooperatyvus Toronte. Sąskaitos yra atidarytos – "Paramoje" nr. 9188 ir Prisikėlimo parapijos bankelyje nr. 157064.17. Kitur gyvenantieji aukas gali pasiųsti vajaus komisijai adresu: V. Pečiulis, 9 Spencely Court, Weston, Ont. M9P 1N4. Jei kas pageidautų, Kandos Lietuvių Bendruomenės krašto valdyba yra sutikusi išduoti pažymėjimus dėl pajamų mokesčių, paaukojusiem nemažiau $50.

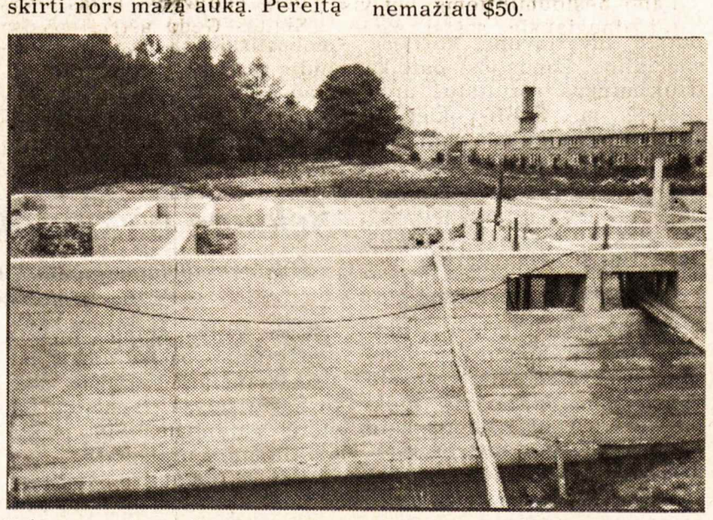

Taip pavasarį atrodė statomų Punsko lietuvių kultūros namų pamatai. Už jų matyti Punsko lietuvių gimnazijos pastatas Nuotr. J. Stankaus

London, Ontario

MIRĖ PASKUTINIS LIETUVOS SAVANORIS. Anksčiau Londone gyveno keletas savanorių-kūrėjų, bet paskutiniu laiku jų buvo likęs tik vienas, būtent, **Gustavas Gocentas.** Deja, spalio 24 d. Chelsey Park prieglaudoje mirė ir jis, eidamas 91 metus. Jo žmona Agota mirė 1984 metais. Needham laidotuvių namuose įvyko maldos, kurioms vadovavo Redeemer Lutheran Church klebonas kun. dr. Peter Mikelic ir kun. Algimantas Žilinskas iš Toronto. Jie vadovavo ir apeigoms šventovėje bei Woodland kapinėse, kuriose jis buvo palaidotas spalio 28 d. Laidotuvių namuose ir šventovėje dalyvavo nemažas būrys lietuvių ir kitataučių. Po laidotuvių dalyviai buvo pakviesti į parapijos salę užkandžiams.

Velionis buvo kilęs iš Švėkšnos valsčiaus, Tauragės apskrities. Jis buvo gražios išvaizdos ir malonaus būdo žmogus. Savo patriarko liūdinti liko plati Gocentų giminė Kanadoje, Amerikoje ir V. Vokietijoje.

VEIKLUS JAUNOSIOS KARTOS vyras Romas Genčius iš Mount Brydges yra išrinktas Elgin apskrities jaunųjų ūkinininkų draugijos pirmininku. Jis pasižymi veržlumu, yra baigęs žemės ūkio mokyklą ir įsigijęs žemės žinovo specialybę. Romas laisvai kalba lietuviškai, lanko lietuvių pamaldas ir yra gana aktyvus lietuviškoje veikloje. Linkime jam sėkmės naujosiose pareigose.

A. a. JUOZAS DIKINIS palaidotas spalio 28 d. Šv. Petro kapinėse, jam buvo 81 m. amžiaus. **D.E.**

LIETUVIAI PASAULYJE

JA Valstybės

Tautos šventės minėjimą rugsėjo 17 d. Bostone surengė JAV LB apylinkės valdyba su pirm. Bruteniu Veitu. Minėjimas pradėtas pamaldomis Šv. Petro lietuvių parapijos bažnyčioje. Oficialioji minėjimo dalis įvyko P. Bostono Lietuvių piliečių draugijos salėje. Pagrindinis dėmesys teko Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio seimo tarybos nariui Arvydui Juozaičiui, padariusiam išsamų pranešimą apie dabartinius įvykius Lietuvoje, pasiektus laimėjimus ir kai kuriuos pralaimėjimus bei ateities perspektyvas. Lietuviškų dainų programą atliko vyrų sekstetas su jį atgaivinusia naująja vadove Daiva Matulionyte-Pereira.

XI-sis Amerikos lietuvių kongresas, surengtas ALTos spalio 20-22 d.d., įvyko Los Angeles mieste, Sheratono viešbutyje. Be pačios ALTos veikėjų, kongrese dalyvavo VLIKo, PLB, nepriklausomos Lietuvos diplomatijos ir dabartinių naujųjų organizacijų Lietuvoje 68 atstovai. Rengėjų vardu kongresą atidarė Los Angeles ALTos skyriaus pirm. Antanas Mažeika, invokaciją sukalbėjo prel. Jonas Kučingis. Susilaukta keturiolikos sveikintojų. Daug sveikinimų gauta raštu. Pastarųjų metų ALTos veiklos pranešimą padarė tarybos pirm. Grožvydas Lazauskas ir jos atstovas Vašingtone dr. Jonas Genys. Apie organizacijų veiklą dabartinėje Lietuvoje kalbėjo jų atstovai: Viktoras Petkus, Antanas Terleckas, Antanas Buračas, Jonas Mugevičius, Povilas Pečiulaitis, Kęstutis Minelga ir Giedrius Buračas. Tris valandas trukusiose svarstybose "Veiklos gairės, vieningai siekiant nepriklausomybės" dalyvavo išeivijos ir atgimstančios Lietuvos organizacijų atstovai — Teodoras Blinstrubas, Pilypas Narutis, Stasį Lozoraitį pakeitęs Vytautas Čekanauskas, Viktoras Petkus, Antanas Terleckas ir Antanas Buračas. Simpoziumui vadovavo dr. Kazys Bobelis. Jame susipažinta su organizacijų nuomonėmis, sutartos bendros veiklos gairės.

Tradicinis kongreso pokylis susilaukė 180 dalyvių. Lietuviškų dainų programą atliko sol. Birutė Vizgirdienė ir sol. Antanas Polikaitis su pianiste Raimonda Apeikyte. Vinco Mykolaičio-Putino ir Kazio Inčiūros eilėraščius deklamavo aktorė Sigutė Mikulaitytė-Lownds. Žymenų įteikimu pagerbti du nusipelnę ALTos veikėjai — Alena Devenienė ir Antanas Mažeika. Sekmadienį Mišias Šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje atnašavo ir kongresui skirtą pamokslą sakė jos klebonas kun. dr. Algirdas Olšauskas. Giedojo parapijos choras, vadovaujamas muz. Aloyzo Jurgučio. Po pamaldų 49-tasis ALTos suvažiavimas buvo tęsiamas Šv. Kazimiero parapijos salėje. Išklausyti šios organizacijos pareigūnų pranešimai, dvejų metų kadencijai perrinkta taryba ir valdyba.

Australija

Australiško pavasario sutiktuves kasmet surengia Adelaidės lietuvių katalikių moterų draugija. Šiemet pavasario balių rugsėjo 30 d. Lietuvių katalikų centre surengė nauja moterų draugijos valdyba. Jos vardu baliaus dalyvius pasveikino pirm. E. Bulienė. Jų laukė gražiai išpuošta salė, šeimininkių paruošti patiekalai, pavasarius Lietuvoje primenanti švelnesnė muzika.

Adelaidės ateitininkai sendraugiai kasmet surengdavo tradiciniu tapusį literatūros vakarą. Spalio 7 d. jis pakeistas Lietuvos gamtos ir įvykių vaizdų apžvalga, kuriai buvo panaudotos iš ten gautos vaizdajuostės. Ateitininkų sendraugių pirm. A. Kubilius teisingai pastebėjo, kad dabar didesnio dėmesio už literatūrą susilaukia drąsūs tautiečių žodžiai Lietuvoje jos vaizdų fone. Naujovišką vakaro programą stebėjo ir svečiai iš Lietuvos.

Britanija

Alytaus klebonas kun. Pranas Račiūnas viešėjo pas Britanijos lietuvius. Spalio 15 d. jis atnašavo Mišias ir sakė pamokslą Šv. Kazimiero lietuvių bažnyčioje Londone. Svečiui iš Lietuvos 16 metų teko būti sąžinės kaliniu, dirbusiu anglies kasyklose. Parapijos svetainėje jis kalbėjo apie Vorkutoje praleistus metus, dabar atgimstančią Lietuvą ir jos rūpesčius, atsakinėjo į klausimus. Spalio 22 d. kun. P. Račiūnas Mišias laikė Nottinghamo lietuviams.

Kalėdinis baltiečių moterų bazaras Londone šiemet įvyks gruodžio 2 d. Latvių namuose. Lietuvių skyrių tvarko labdaros draugija "Dainava", sutelktomis lėšomis remianti ir kultūrinę lietuvių veiklą. Dainavietės lietuviškam kampeliui renka tautinių motyvų juostas, pagalvėles, medžio drožinius bei kitus dirbinius. Reikia ir laimikių loterijai, duodančiai daugiausia pelno. Bazaru vadinamas kalėdinis turgelis yra tradicinis Baltiečių moterų renginys.

Vokietija

Baltiečių jaunimo suvažiavimą spalio 26-29 d.d. Annabergo pilyje prie Bonnos surengė Vokietijos lietuvių ir latvių jaunimo sąjungos. Jis pradėtas susipažinimo vakaru, kuriame trūko suvažiaviman neatvykusių estų. Tad pokalbiai lietė tik latvius ir lietuvius. Tomas Bartusevičius kalbėjo apie Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos sąskrydį š. m. liepos 7-10 d.d. Vasario 16 gimnazijoje Hiutenfelde, Kęstutis Ivinskis — apie šią vasarą jaunimo bendrijos "Lituanica" Lietuvoje surengtas Pasaulio lietuvių jaunimo dienas, Paulis Alpins — apie Pasaulio latvių jaunimo kongresą. Buvo rodomas filmas apie latvį disidentą Peterį Slazdą, ketverius metus kankintą sovietų psichiatrinėje ligoninėje. Vokiečių televizijos filmas "Perm 35" atskleidė Sovietų Sąjungos koncentracinės stovyklos vaizdus. Vokiečių televizijos atstovai ton stovyklon buvo įsileisti M. Gorbačiovo pradėto persitvarkymo dėka ir netgi galėjo pasikalbėti su kaliniais. Įdomi buvo vieno politinio kalinio pastaba apie dabartines reformas: "Gyvatė taip pat keičia odą, bet pasiliekа gyvate . . ." Dabartinių įvykių analizę Baltijos šalyse padarė latvis A. Urdzė, Annabergo pilies šeimininkas, ir dr. Kęstutis Girnius, Europos laisvės radijo lietuvių skyriaus vedėjas Miunchene. Suvažiavimo dalyviai susipažino su vokiečių spaudos reakcija į tuos įvykius. Baltiečių jaunimo pagrindinė bendrosios veiklos našta tenka latviams ir lietuviams dėl nedidelio estų skaičiaus V. Vokietijoje. Jie tik kartais prisideda prie bendrų renginių.

AUDRA Travel CORPORATION

Kviečiame keliauti į

LIETUVĄ

ir kitas pasaulio šalis!

Ruoškitės naujų daug žadančių 1990 metų sutikimui Lietuvoje.

Sutvarkome keliones grupėm bei pavieniam asmenim pagal pageidaujamą maršrutą ir laiką. Teiraukitės smulkesnių žinių.

- *Mūsų biuras išrašo bilietus keliauti traukiniais bei visomis pagrindinėmis lėktuvų bendrovėmis.*
- *Sutvarko poilsines keliones į šiltus kraštus, išvykas pramoginiais laivais, organizuoja slidininkų grupes.*
- *Sutvarko vizas bei dokumentus iškvietimams.*
- *Ruošia keliones į geriausias pasaulio sanatorijas.*
- *Nuperkame automobilius bei kitas dovanas giminėms Lietuvoje.*

Visais atvejais garantuojamas sąžiningas ir konfidencialus patarnavimas.

Skambinkite: tel. (416) 769-2500. TELEX: 06-967812 FAX: (416) 763-6279
Rašykite: 2100 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1M7
Registracijos numeriai: 2559030 ir 2475066

Įvedu šildymo ir vėsinimo sistemą, atlieku visus taisymo ir skardos darbus
(Esu "Union Gas" atstovas)
Jurgis Jurgutis
Tel. 383-9026
154 Darlington Dr.
Hamilton, Ontario L9C 2M3

Siunčiame ir parduodame
220 voltų/50 H_2
elektrinius reikmenis
įskaitant ir "Camcorders", "VCR" bei "TV" vartojimui Europoje–Lietuvoje
Universal Overseas Services
1960 Ellesmere Rd. Unit 6
Scarborough, Ont. M1H 2V9
Tel. (416) 438-7500

ED MASOTTI REAL ESTATE LTD. REALTOR
2093 Pine St. Burlington, Ontario L7R 1G1
Jei norite pirkti ar parduoti namą, patarnauju lietuvių kalba Hamiltone ar Burlingtone
ANELĖ MURAUSKAITĖ
Verslo tel. 637-2376 Namų tel. 389-4242

Vienintelis lietuvių bankelis Kanadoje, įsikūręs nuosavuose namuose –

HAMILTONO LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS "TALKA"
830 Main Street East, Hamilton, Ontario L8M 1L6
Tel. 544-7125

Darbo valandos: pirmadieniais, antradieniais ir ketvirtadieniais – nuo 10 v. ryto iki 5 v.p.p., trečiadieniais – nuo 10 v. ryto iki 1 v.p.p., penktadieniais — nuo 10 v. ryto iki 7 valandos vakaro, šeštadieniais — nuo 9 v. ryto iki 12 v. ryto.
Liepos-rugpjūčio mėn. uždaryta.

AKTYVAI PER 31 MILIJONĄ DOLERIŲ

MOKAME UŽ:		IMAME UŽ:	
kasd. pal. čekių sąsk. iki	5.5%	asmenines paskolas	15.5%
santaupas	7.5%	nekiln. turto pask. 1 m..	12.75%
kasd.pal.taupymo s-ta	7%	nekil.turto pask. 3 m..	14%
90 dienų indėlius	10%	*Nemokamas čekių ir sąskaitų apmokėjimo patarnavimas.*	
1 m. term. indėlius	11%	*Nemokama narių gyvybės*	
1 m. term.ind.mėn.pal.	10.5%	*drauda pagal santaupų*	
3 m. term.indėlius	11%	*dydį iki $2.000 ir*	
RRSP ir RRIF (pensijos)..	8.5%	*asmeninių paskolų*	
RRSP ir RRIF 1 m.	11%	*drauda iki $25.000.*	
RRSP ind. 3 m.	11%		

MOGUL STEREO

Visos sistemos • Pal • Secam
110-220 voltų
tinka naudoti Lietuvoje ir Europoje
Turime didžiausią pasirinkimą nešiojamų radijų, televizijų, video aparatų, filmavimo kamerų, magnetofonų bei kitokių prekių iš šių žymių firmų:
***Sony, Toshiba, Sharp, Hitachi** ir t.t.*
Garantuojamos geriausios kainos
JAVID MIRZA
FAX: 664-5737
170 Highway 8, Stoney Creek, Ont. 664-5733
891 Upper James, Unit 4, Hamilton, Ont. 574-3310

Žvilgsnis į abi puses

Svečiai iš Lietuvos – antroji medalio pusė

AURELIJA M. BALAŠAITIENĖ

Kelionių agentūros pirmininkės Audronės Kairienės straipsnyje ("TŽ" spalio 31 d. "Pažvelkime į save") yra iškelti netinkamo išeivijos keliautojų elgesio pavyzdžiai, kurie gadina bendrakeleivių nuotaiką ir sudaro sunkumus jais besirūpinantiems palydovams. Šalia jos minėtų negerovių, mus taip pat pasiekia kalbos apie kai kurių mūsų turistų Lietuvoje arogantišką ir nemandagų elgesį, savo pranašumo demonstravimą, tenykščio gyvenimo kritiką, tuo įskaudinant kvietėjus, kurie daugelyje atvejų yra nekalti nei dėl prastos kavos, nei dėl tualetinio popieriaus kokybės.

Tačiau ne viskas yra tobula ir pas mus atvykstančių svečių elgesyje. Žinome, kad jų dauguma nėra pasiturintys ir į mūsų gyvenimą žiūri kaip į prabanga pertekusį rojų. Kvietėjai planuoja svečių viešnagę, žinodami, kad dauguma nori ne tik pasisvečiuoti, bet ir pamatyti Kanadą bei Ameriką, pasigėrėti tolimo užjūrio "egzotika" ir, be abejonės, būti apdovanoti. Dalis jų yra orūs ir ambicingi, todėl atvyksta apsirengę geriausiais drabužiais, kaip dera keliaujant į svečius. Bet taip pat jau atvyksta ir tokie, kurie tyčiomis apsirengia skurdžiai, kad viską galėtų čia palikti, o į namus keliautų nuo galvos iki kojų dovanotais naujais drabužiais ir avalyne.

Su ansambliais atvykę svečiai, suvaržyti kartais labai nevykusiai sustatytų gastrolių planų, kaip tai buvo padaryta su "Ratilio" gastrolėmis, skuba, repetuoja, vaidina, trumpai pamiega; gavę honorarą, apsiperka ir grįžta į namus. Nežiūrint pastangų juos patenkinti, apdovanoti ir atlyginti, iš jų pusės pasigirsta ir priekaištų... Savo namuose globojusieji juos vaišina, stengiasi jiems sudaryti patogias sąlygas ir juos dar atskirai apdovanoja. Atsisveikinama graudžiai, žadant vieniems kitų neužmiršti... Bet bėga mėnesiai, o svečiai, jei neskaityti retų išimčių, nesiteikia net trumpiausio padėkos laiškelio parašyti...

Pavieniai asmenys čia atvyksta ilgesniam laikui ir apsistoja juos iškvietusiose šeimose. Nors jie stengiasi nestatyti reikalavimų, bet turi slaptai susirašę "prestižingų" krautuvių ir įvarios aparatūros firmų pavadinimus. Vieni mano pažįstami pasiūlė savo svečiui vykti į parduotuvę, Lietuvoje jo likusiai žmonai nupirkti suknelę ir batelius. Paklausta apie jos skonį, jis tepasakė, kad "suknelė jai tiktų ne pigesnė kaip $100, o batukai – apie $70... Bandant aiškinti, kad galima apsipirkti ne prasčiau, bet pigiau krautuvėse, kurios išpardavimo proga mažina kainas, jis sunkiai slėpė savo nepasitenkinimą...

Kitu atveju, susižavėjus vieno intelektualo talentu ir patriotizmu, jam pačiam pasirinkus, buvo nupirktas brangokas aparatas, kuriame yra sujungti spalvota televizija, radijas, žadintuvas ir kasetėms groti įtaisas. Taip pat reikėjo nupirkti srovės pritaikytoją. Prabėgus daugiau kaip metams, nežiūrint saldžių žodžių ir pažadų, jokia padėkos žinutė nepasiekė dovanotojo... Taip pat teko patirti, kad minėtasis svečias buvo tiek apsikrovęs davonomis, kad beveik galėtų atidaryti krautuvę...

Atrodo, kad mūsų iš Lietuvos atvykusių tautiečių dauguma yra įsitikinusi išeivijos neišsemiamais turtais ir jos įsipareigojimu tuo turtu neribotai dalintis. Sunku juos įtikinti, kad visa tai, ką turime, yra pačių mūsų mokslo ir darbo vaisius ir kad mūsų ištekliai taip pat turi savo ribas. Išeivijoje yra ir nelabai pasiturinčių pensininkų, kurie, lietuviško vaišingumo vardan išsemia savo kuklius išteklius. Daugiau pasiturintieji kartais be reikalo prieš atvykėlius giriasi savo baldų brangumu, pajamų didumu... Kitaip sakant, priekaištai priklauso visiems.

Po žiemos kelionės į abi puses dar labiau padažnės, tik išeivija turės pakelti žymiai didesnę finansinę naštą, spalio mėnesio gale sovietams dirbtinai nuvertinus rublį. Iš Lietuvos išvykstančiam bus galima į dolerius išsikeisti du šimtu rublių. Pagal naują kursą jis visai viešnagei turės tik trisdešimt du doleriu...

Mūsų svečiai taip pat nepagalvoja apie su jų viešnage susijusias išlaidas. Šalia vaišių, pastogės ir dovanų pirkimo, jie yra vežami į įvairias vietoves, lėktuvais siunčiami į kitus miestus, visas išlaidas padengiant iš išeivio kišenės. Žodžiu, viskas kaip "iš gausybės rago", bet tik nedaugelis jų bent trumpu laiškeliu už visa tai padėkoja.

Ir per mano namus yra praėjęs gražus svečių būrys iš Lietuvos, tačiau tik vienas tėvas ir sūnus iš Šiaulių miesto man parašė gražų padėkos laišką. Ir tai buvo kaip tik tokie svečiai, kuriuos mažiausiai apdovanojau.

Vaišinga yra išeivija, bet ir Lietuvos žmonių vaišingumu niekas nesiskundžia. Stebimasi, kaip gražiai yra sutinkami ir vaišinami tautiečiai iš užjūrio. Aišku, iš turistų tikimasi dovanų, bet kas gali neužjausti tautiečių, kuriems net aspirino ar dantų pastos nupirkimas yra viena iš didžiausių problemų. Kosmetika ar asmens higienos reikmenys tapo nepasiekiamos prabangos simboliais. Tai sovietinės sistemos pagimdyto ekonominio chaoso išdava, pančiojanti piliečius skurdu, ir nepritekliumi. Todėl dovanos pas mus atvykstantiems, o taip pat ir ten keliaujant, yra pateisinamos ir būtinos. Tačiau iš mus lankančių pusės yra lauktinas mandagumas, padėka už dovanas ir viešnagę. Nedera jomis nepasinaudoti kaip savaime sau priklausančia duokle. Skaudu, kai iš širdies gilumos stengiamasi padaryti džiaugsmą, bet tų pastangų rezultatai pranyksta, kaip vėjo nupūstas kiaulpienės pūkelis.

Optical Studio
OPTIKAS R. SCHMID
1586 Bloor Street West,
Toronto, Ont. M6P 1A7
(Prieš Lietuvių namus)
Telefonas 535-6252
Greitas patarnavimas, neaukštos kainos. Gaunami kontakto lešiai (contact lenses).

MEDELIS CONSULTING
1407 Sarcee St. Oshawa, Ont. L1G 4N2
Po sėkmingai pavykusios "Gintaro" kelionės į Lietuvą pranešame, kad išrūpinam kvietimus ir suplanuojam išvykas pasirodymams į Lietuvą atskiriems menininkams ar ansamblinėms grupėms.
Sudarom sąlygas *privačiai apsilankyti Lietuvoje.*
Nuperkam automobilius *ir kitas dovanas valiutinėje parduotuvėje.*
Sutvarkom dokumentus *iškvietimui giminių iš Lietuvos.*
Kreipkitės į **Stefą** arba **Algį Medelius**, vakarais tel. **(416) 434-1847**

Viešėdami Čikagoje, neužmirškite aplankyti **N. ir J. VAZNELIŲ**
Gifts International Inc.
2501 W 71st STREET, CHICAGO, ILL. 60629
Telefonas 471-1424
Čia gausite lietuviškų knygų, plokštelių, odos, medžio dirbinių. Ypač didelis gintaro išdirbinių pasirinkimas.

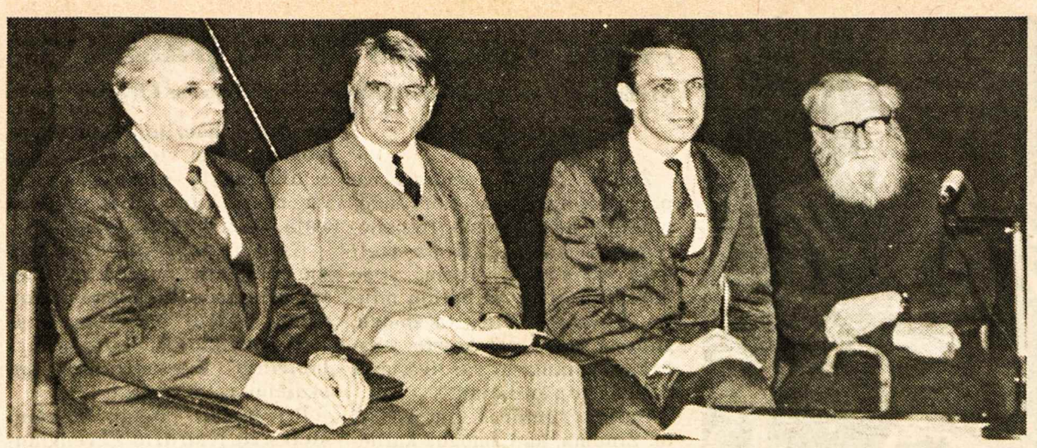

Vieno susirinkimo metu Vilniuje, svarstant žingsnius į Lietuvos nepriklausomybę. Iš kairės: B. SAVICKAS, A. TERLECKAS, A. JUOZAITIS, K. SKEBĖRA

Naujieji pragiedruliai

Lietuvos laisvėjimas viešumos ir pertvarkos raidoje. Kliūtys ir žvilgsnis ateitin. Prof. V. Vardžio straipsnis amerikiečių žurnale

Jau vien dėl to, kad Baltijos kraštai po II D. karo vieninteliai Europoje nebeatgavo turėto nepriklausomo gyvenimo — iškilo tų kraštų speciali politinė padėtis, kuri be perstojo reikalavo tiesos ieškojimo ir jos atskleidimo visokeriopais būdais okupacijos nepripažinimo ir mirtinos tylos paradokse, dar ir dabar egzistuojančiame beveik visų Vakarų pasaulio sostinėse. Ieškojimas tiesos ir motyvacijų tapo gana dėkinga plotme ir profesiniams politinių mokslų žinovams. Taip atsirado mokslinės Baltijos kraštų studijos, dėl to imta leisti specialių leidinių, vienkartinių ir periodinių.

"Problems of Communism" — tai dvimėnesinis leidinys, analizuojantis ir informuojantis apie šiuolaikinę politinę padėtį Sovietų Sąjungoje, Kinijoje ir kituose komunistiniuose kraštuose. Tai laisvos studijos, neatsiremiančios į šių dienų JAV politiką. 1989 m. liepos-rugpjūčio laidoje spausdinama plati 24 psl. prof. Vytauto S. Vardžio apžvalga, pavadinta "Lithuanian National Politics".

Nors Lietuvos laisvėjimo klausimais per jau maždaug pusantrų metų prisirinko šimtai aprašų, kurie buvo prieinami besidomintiems, bet vis tai daugiausia raštai saviesiems, tai yra lietuvių kalba. Ši prof. V. Vardžio studija anglų kalba tampa reikšmingu kanalu, kuriuo dabartinė Lietuvos problema perduodama daugeliui tautų — visiems politinio gyvenimo stebėtojams, įvykių vertintojams ir komentatoriams. Viskas santraukiniu būdu chronologine tvarka išdėstyta faktų, datų ir vardų pynėje. Per vienuolika poskyrių apžvelgiama reformų reikalavimai, komunistų partijos sekretorių laikysena ir kaita, intelektualų judėjimas, pertvarkos veiksniai — Sąjūdis, jo atsiradimas, uždaviniai, seimas ir vadovybė, Lietuvos laisvės lyga, Maskvos kurstymas, Jedinstvo, Sąjūdžio pirmavimas ir tautos konsolidavimas, Molotovo-Ribbentropo pakto problemos, Sąjūdžio deputatų darbai, stipri įtaka respublikos vadovybei, nauji įstatymai, pagerėjusi Katalikų Bendrijos padėtis.

Tautos reikalavimai

Rašydamas apie tautos reikalavimus, autorius pažymi, kad jie iškilę, pasinaudojant M. Gorbačiovo paskelbta pertvarka. Sąjūdžiu tauta iškart parodė pasitikėjimą. Laisvėjimo užduotyje atsirado dvi ryškios linijos — atsiriboti nuo sovietinio socializmo ir atsiriboti nuo Rusijos imperijos. Radikalinė pertvarka suprantama kaip tautos atgimimas, kuriuo siekiama ne pliuralistinio socializmo, bet pliuralistinės visuomenės. Be abejonės, radikaliems reikalavimams, kaip pvz. privačios nuosavybės įsigijimas ir nevaržomas jos tvarkymas, Maskva priešinasi. Nurodoma, kad reikalavimai yra atremti į tautos istoriją ir demokratinio gyvenimo patyrimą nepriklausomybės laikotarpyje. Siekių dvasią nuolat palaikė kovojančios tautos pogrindžio organizuotumas su išvystyta slaptąja raštija.

Partija ir tautos proveržis

Komunistų partijos vadovybė paskelbtos pertvarkos atžvilgiu iš pradžių laikėsi labai santūriai, net su baime, nenorėdama kokiais išsišokimais supykdinti Maskvos, kurios nurodymų per dešimtmečius buvo įprasta laukti ir su jais skaitytis. 1987 m. lapkričio 14 d. miręs pirmasis respublikos partijos sekretorius P. Griškevičius priešinosi viešumo politikai, o apie tautos istorijos peržiūrą kalbėdamas pareiškė, kad tautos praeities įvykiai turi būti apžvelgiami tik "klasių kovos" šviesoje.

Jo pasekėjas R. Songaila dėl stipraus reformos šalininkų spaudimo savo pozicijose nebeišsilaikė ir turėjo pasitraukti. Vasario 16 minėjimas 1988 m. dar buvo draudžiamas, bet tautos vienybė ir reikalavimų svarba buvo pademonstruoti gausiu dalyvavimu šventovėse, kuriose specialios pamaldos ir pamokslai jau atitiko "nebeužtvenksi upės bėgimo", nuotaiką, kurią dargi kėlė ir JAV prezidento R. Reagano laikysena ir tartas padrąsinantis žodis.

Intelektualų vaidmuo

Viešumos ir pertvarkos judėjimo pirmūnais laikytini raštijos žmonės, kurių staigus, gal net nelauktas, posūkis tiesiais ir drąsiais pareiškimais atskleidė tikrovę, kad melo ir kūrybos mišinys iš tikrųjų nebėra įmanomas, kad prievartavimui ir melui vieną kartą turi būti padarytas galas. Poetas Sigitas Geda aštriai pasisakė prieš cenzūrą, o V. Kubilius kritikavo rašytojų draugiją. "Literatūra ir menas" pradėjo spausdinti režimą puolančius straipsnius. A. Čekuolis pagrindinai pakeitė "Gimtojo krašto" veidą. Net "Komjaunimo tiesa" tapo vienu iš pirmaujančių oficialių laikraščių, pradėjusių skelbti aštrias savikritikas.

Filosofas Arvydas Juozaitis suaugo su suvereniteto mintimi, kurią ėmė skleisti įvairiais būdais ir plačiu mastu. Literatūros žurnale "Pergalėje" R. Granauskas atskleidė tiesą, kad kolchozai buvę organizuojami, naudojant prievartą, ir kad moralinis nuosmukis tapęs visuotine ir rimta problema. Iškelti stalinistų žiaurumai 1944-52 m., kai reiškėsi labai stiprus partizaninis pasipriešinimas. Pareikalauta, kad valstybinė kalba turi būti lietuvių kalba ir kad kasmet būtų prisimintos Stalino aukos. Taipgi atkreiptas rimtas dėmesys į ekologinę padėtį.

Pagrindiniai veiksniai

1989 m. gegužės 18 d. paskelbtas savarankiškumo ir nepriklausomybės siekių atsišaukimas, be abejonės, atsirado neformalių, bet gerai organizuotų grupių poveikyje, žinant ir visos tautos pritarimą. Vadovaujančiu veiksniu tapo Sąjūdis. Kita stipri grupė — Lietuvos laisvės lyga pagrindiniuose siekiuose niekuo nesiskiria nuo Sąjūdžio. Tačiau jų pažiūros taktikoje ir metoduose turi ryškių skirtingumų. Trečioji grupė — tai Vienybė-Jedinstvo, sudaryta daugiausia iš Lietuvoje gyvenančių rusų ir lenkų, daug kur nepritarianti abiem paminėtom grupėm, labiausiai dėl lietuvių kalbos, kaip valstybinės, įvedimo. Pagaliau — Katalikų Bendrija, kaip institucija, ilgus dešimtmečius praktiškai atstovavusi tautos daugumai ir ją gynusi nuo svetimų įtakų.

Laisvėjimo linkme

Pertvarkos iniciatyvinė grupė Sąjūdis, formaliai įsteigta 1988 m. birželio 3 d., praktiškai atsistojo tautos priekyje ir tapo intensyviai aktyviu politiniu vienetu. Intelektualai ir profesionalai iškilo vadovauti. Pradėta organizuoti plataus masto diskusijas, susirinkimus, eitynes ekologijos problemoms kelti, lietuvių kalbos ar roko muzikos festivalius. Pasipylė šimtai laisvojo žodžio leidinių.

Kai kuriuose sumanymuose Sąjūdžiui tenka grumtis su komunistų partija, nes jis nėra formalus veiksnys sistemoje. Tačiau valdančioji partija, atsidūrusi mažumoje, nebegali apsieiti be Sąjūdžio, atstovaujančio tautos daugumai. Užtat sąjūdininkai ir reformų planus sudarinėja, ir spaudžia vyriausybę, kad jie praeitų.

Molotovo-Ribbentropo sutarties 50-mečio proga Vilniaus Vingio parke masinėje demonstracijoje dalyvavo 250.000 žmonių. "Carizmas sukūrė tautų kalėjimą, stalinizmas — tautų skerdyklą" — šitaip buvo kalbėta, reikalauta slaptųjų dokumentų paskelbimo, archyvų atidarymo, istorijos tekstų pakeitimo mokykliniuose vadovėliuose ir nepriklausomybės atstatymo.

Seimas

R. Songailą pakeitęs A. Brazauskas atrado bendrą kalbą su sąjūdininkais. 1988 m. spalio 22-23 d. sušauktasis tautos seimas buvo masiškas ir iškilmingas vienybės pareiškimas. Gedimino aikštėje, Vilniuje, atnašautos Mišios, kuriose dalyvavo seimo delegatai ir tūkstančiai tautiečių. Kaip įvykis buvo neįprastas ir ligi tolei dar nematytas. Iškilmės buvo transliuojamos per radiją ir televiziją lietuvių ir kitomis kalbomis. Buvo priimta eilė svarbių nutarimų.

Komunistų partija šiam suvažiavimui buvo pasiruošusi. A. Brazauskas į jį atėjo kaip respublikos reikalų gynėjas, ir seimo sutiktas entuziastingai. Savo kalboje jis perdavė sveikinimus M. Gorbačiovo, kuris Sąjūdyje matąs pozityvią pertvarkos jėgą. Nutarta Vilniaus arkikatedrą, kaip ir kai kurias kitas šventoves, grąžinti tikintiesiems. Pažadėta atstatyti po karo tyčia sunaikintus Tris kryžius. Tai buvo ir įvykdyta š. m. birželio mėn. Paskelbti ekonominio savarankiškumo nuostatai. A. Brazauskas kartu su Sąjūdžiu išreiškęs kritiką Maskvai, nenorinčiai prarasti kontrolės.

Maskvos stabdžiai

Seimo nutarimams vykdyti turėjo būti pašalintos kliūtys, tai yra tie konstitucijos paragrafai, kurie buvo numatyti keisti. Maskva įsikišo, ir respublikos vyriausybė turėjo atsisakyti kai kurių ėjimų. Sąjūdis apkaltino vyriausybę nuolaidžiavimu. Pareikštas nusivylimas ir apgavimas Estijos, paskelbusios savarankiškumą.

Dėl įstatymų, liečiančių lietuvių kalbą, tautinę vėliavą ir himną, nesusipratimų nebuvo. Tačiau dėl Maskvos kišimosi A. Brazauskas turėjo kreiptis į tautą, prašydamas suprasti padėtį ir pareikšdamas, kad su kantrybe daugiau laimima. Paramos prašęs ir iš J. E. kard. V. Sladkevičiaus.

Maskvos įsikišimas sukrėtė Sąjūdžio ir komunistų partijos santykius. Partija patyrė, kad Sąjūdis nėra kokia nors jos išorinė pagalbininkė ar įtaigotoja, bet savarankiškas politinis konkurentas. Santykiams pasikeitus, Sąjūdis betgi savo tikslų neatsisakė ir akcijos nestabdė.

Rinkimai

Tokioje atmosferoje įvyko rinkimai. Kai kurios grupės, kaip Lietuvos laisvės lyga, Krikščionių demokratų partija, Helsinkio grupė, spaudė Sąjūdį, kad rinkimuose nedalyvautų. Motyvai — kraštas okupuotas, rinkimų šališkumai lengvai įmanomi. Tačiau Sąjūdis į rinkimus išėjo visose rinkiminėse apylinkėse ir iš 42 vietų laimėjo 36. Jeigu taktikos sumetimais Sąjūdis būtų savo kandidatus statęs prieš Brazauską ir Beriozovą, tai KP tebūtų laimėjusi tik 4 vietas.

Žingsnis po žingsnio

Sąjūdžio deputatai Maskvoje turėjo progos sueiti į pasitarimus su centrine vadovybe, kuri jiems patarusi laikytis bendrų ekonominių principų. Bet Lietuvai tai nepriimtina — ji turi radikalesnių planų. Maskvoje patvirtintas Molotovo-Ribbentropo slaptų protokolų buvimas. Eita prie konstitucijos paragrafų papildymo, dėl kurio Brazauskas diskutavęs Maskvos politbiure. Ir taip lygiai po šešių mėnesių Sąjūdis ir KP vėl stovėjo drauge, siekdami reformų. Paskelbta visa eilė naujų įsakų, potvarkių, dokumentų apie Lietuvos teises ir nepriklausomybę. Pagaliau Maskva patvirtino ekonominio savarankiškumo įstatymą, įsigaliojantį 1990 m. sausio 1 d.

Aplamai, siekiant valstybinės nepriklausomybės, susiduriama su Maskvos statomomis kliūtimis. Lietuvos KP atsiskyrimas nuo centro ideologiniu atžvilgiu Maskvoi nepriimtinas, nes tai būtų Marxso-Lenino socializmo atmetimas. Nepriklausomybės suteikimas esą pakenktų Sovietų Sąjungos užsienio politikai. Be abejonės, būtų ir imperijos byrėjimo pradžia. Bet vis dėlto esama duomenų, kad Gorbačiovas ieškosiąs kokios nors išeities. Gali būti pasiūlyta autonomija, panaši į tą, kokią buvo gavusi Suomija 1809 m. Baltiečiams tačiau visa tai tebūtų vienas žingsnis pirmyn į visišką valstybinę nepriklausomybę.

"Problems of Communism" galima užsiprenumeruoti adresu: Superintendent of Documents, US Government Printing Office, Washington, DC 20402-9371 (USA). Metams $9, už JAV ribų $11.25. Nuolaida 25%, jei užsiprenumeruojama 100 ar daugiau egzempliorių tuo pačiu adresu. **Snk.**

SONA HI FI
VISOS PASAULIO SISTEMOS • PAL • SECAM• NTSC
SONA HI FI TURI VISKĄ
SHARP WQ-T221Z
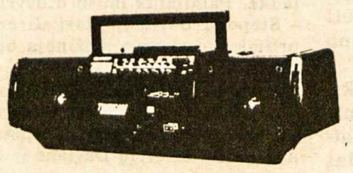
110-220 VOLTS 50-60 Hz
Užsukite pas mus įsigyti dovanų savo mylimiesiems arba savo asmeniškai pramogai Kanadoje.
SONY CFS-W350S
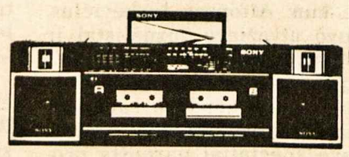
TOSHIBA V-83CZ
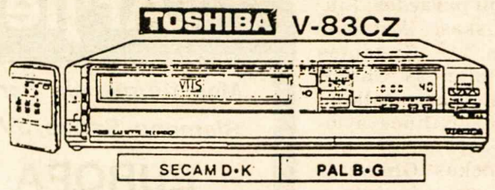
SECAM D•K | PAL B•G
YAMAHA DX 100
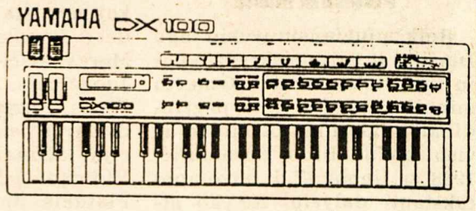
HITACHI VT-517E VCR
HITACHI
VM-600E
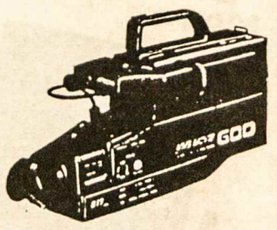
Mes turime didžiausią pasirinkimą foto aparatų, video aparatų, televizorių, nešiojamų radijų trumpomis bangomis, dvikasetinių magnetofonų ir kitokių aparatų iš tokių žymiųjų firmų:
NATIONAL PANASONIC
NV-M7EN

SONY, JVC, AKAI, AIWA, NATIONAL, PANASONIC, SHARP, HITACHI, TOSHIBA, SANYO, SANSUI ir PHILIPS, YAMAHA & CASIO
MES TAIPGI SKAITLINIU BŪDU PERFILMUOJAM VIETINĖN SISTEMON UŽSIENIETIŠKAS VAIZDAJUOSTES IR IŠNUOMOJAM DAUGIASISTEMIUS TELEVIZORIUS BEI VCR
SONA HI FI
332 YONGE STREET (North of Eaton Centre) TORONTO, ONT. (416) 591-6616
232 RIDEAU STREET, OTTAWA, ONT. (631) 238-7090
VISA MasterCard

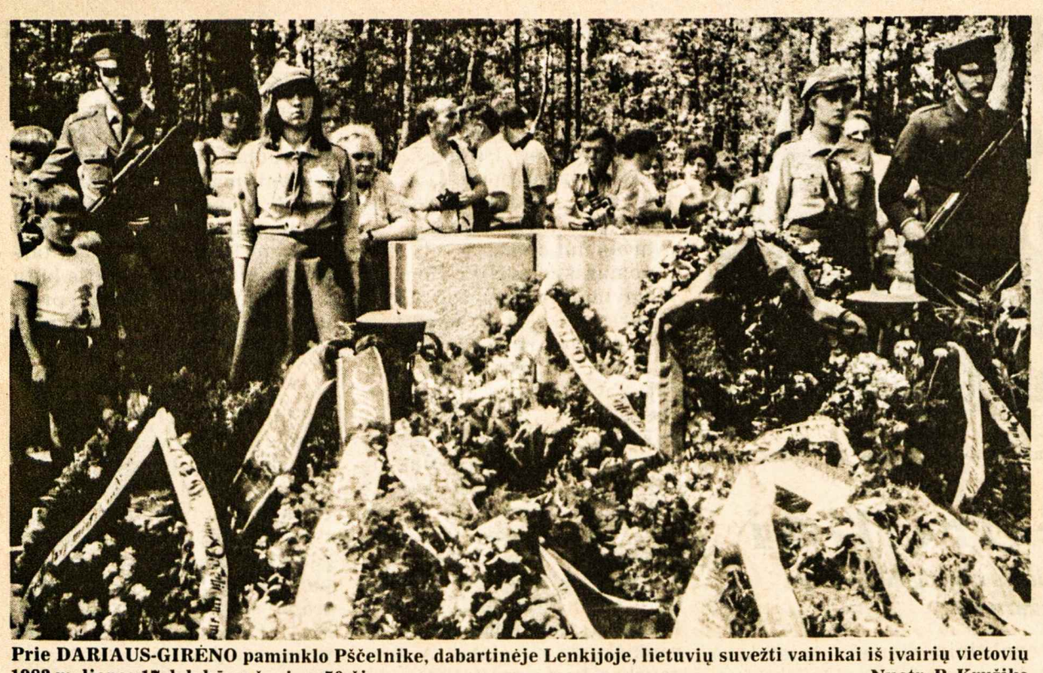

Prie DARIAUS-GIRĖNO paminklo Pščelnike, dabartinėje Lenkijoje, lietuvių suvežti vainikai iš įvairių vietovių 1983 m. liepos 17 d. lakūnų žuvimo 50-čio proga Nuotr. P. Kružiko

RAŠO IŠ LENKIJOS

Lietuvių darbai ir iškilmės

Dariaus ir Girėno paminklas susilaukė plataus visuomenės dėmesio

Tai buvo jau tryliktas iš eilės metinis tautiečių apsilankymas prie Lietuvos didvyrių paminklo miške netoli Myšlibožo (buv. Soldino). Tokių vienos dienos lietuvių sambūrių iniciatoriumi buvo LVKD Slupsko skyriaus valdyba su jos sekretoriumi Antanu Suraučiumi. Iškilmės diena buvo pasirenkama sekmadienis liepos 17-tos.

Kukli pradžia

Pirmame apsilankyme 1977 m. dalyvavo lietuviai slupskiečiai ir Juozas Pečkaitis iš Ščecino, per kurį buvo užmegztas ryšys su tautiečiais, gyvenančiais Ščecino mieste bei vaivadijoje ir atgaivintas jų LVKD skyrius. Kiekvienais sekančiais metais į bendrą Dariaus ir Girėno pagerbimą atsilankydavo vis daugiau lietuvių iš visų LVKD skyrių ir įvairių Lenkijos vietovių. Dalyvaudavo iškilmėse privačiai viešėjusieji tautiečiai iš Lietuvos ir iš laisvojo pasaulio kraštų. Turtėjo iškilmių programos, buvo aptariami nuolatinės paminklo globos, restauravimo bei artėjusio 50-mečio reikalai. Buvo organizuojamos lietuviškos parodos. Pagamintos fotogramos bylojo apie Dariaus ir Girėno gyvenimą Lietuvai, jų skrydį per Atlantą ir "Lituanikos" katastrofą. Įsiminė Antano Glušausko iš Vroclavo paveikslų paroda tema "Lietuvių kultūros paminklai Lenkijoje". Metiniai sąskrydžiai buvo proga pažintims plėsti ir tautiečių sąjūdžiui skatinti.

1981 m. dalyvavo apie keturis šimtus lietuvių ir beveik kita tiek vietos gyventojų iš Pščelniko, Myšlibožo ir Gožovo, plačiai paskelbus, kad prie paminklo bus atlaikytos lietuviškos pamaldos. Pamaldas laikė kun. Alfonsas Jurkevičius. Buvo atvažiavę žurnalistai ir fotoreporteriai. Iš tolimo Šeinų-Punsko krašto autokarais atvykę tautiečiai su savo meninės saviveiklos ansambliais davė specialiai paruoštą programą.

Platesniu mastu

Reikšmingiausiu įvykiu tapo Dariaus ir Girėno skrydžio bei jų didvyriškos mirties 50-mečio minėjimo iškilmė prie pagrindinai atnaujinto paminklo ir viso paminklinio ansamblio. 1983 m. liepos 17 d. buvo apie tūkstantį dalyvių. Atvyko atstovai Myšlibožo ir vaivadijos centro Gožove valdžios, nemažai padėjusios restauravimo darbuose ir organizuojant iškilmes. Tai buvo nuoširdi ir lietuvių-lenkų draugystės manifestacija. Tikėtasi aukštų svečių iš vyriausių Lenkijos ir Lietuvos valdžių. Neatsitiko taip, kaip buvo 1958 m. minint 25-metį. Sprendimą – ar su Mišiomis prie paminklo, ar su aukščiausiomis valdžiomis, bet be pamaldų, laimėjo lietuvių draugijos liaudies nusistatymas. Pamaldas laikė kan. Alfonsas Jurkevičius iš Vroclavo ir kun. Bronius Kučulis iš Olštino. Vėliau – po 1983 m. – vyko eiliniai suvažiavimai, bet tiek pat reikšmingi tautinės veiklos puoselėjimui.

Ir štai 1988 m. – nepaprasta lietuvių tautinė manifestacija: iškilmėje prie Lietuvos didvyrių paminklo Lenkijoje dalyvavo Lietuvos žmonės: Dariaus dukra Nijolė Maštarienė-Dariūtė, paminklo projekto autorius archit. Vytautas Žemkalnis-Landsbergis, Lietuvos aviacijos veteranai, šaunūs jauni lakūnai iš Lietuvos aviacijos sporto federacijos, kovotojai ir veikėjai dėl Dariaus ir Girėno pagerbimo Lietuvoje. Dalyvavo apie 50 žmonių, atvykusių autokaru, atskridusių iš Lietuvos penkiais lėktuvais, važiavusių dviračiais.

Klėtelė iš Lietuvos

Į istoriją įsirašė jau ir šie 1989 palaimingi metai. Liepos 16 d. prie Dariaus ir Girėno paminklo, šalia įprastinės programos, paminėta ir dviem ypatingais įvykiais: pamaldomis prie paminklo, kurias laikė kun. Alfredas Rūkšta, eruditas ir geras pamokslininkas (jo žodis, pasakytas ir lenkų kalba bus geras įnašas į susvyravusius pastariaisiais metais lenkų-lietuvių santykius), ir klėtelės pašventinimas Dariaus-Girėno muziejui.

Klėtelė – jaunų Lietuvos lakūnų žygis – to patiės penketuko, kuris praeitais metais atvažiavo prie paminklo dviračiais (Kaunas-Pščelnikas, apie 900 km). Pamatę Juliaus Senvaičio surinktus rodinius, išstatytus parodai mažoje vasarinės pastogės patalpoje, jie davė žodį, kad sekančiais, t.y. 1989 m. atvažiuos su klėtele iš Lietuvos. Kas galėjo patikėti, kad ištesės žodį! Lietuvos aviacijos sporto federacijos istorijos komisijos pirmininkas Jonas Balčiūnas rašė iš Kauno Lietuvių kultūros paminklų LLR apsaugos komisijos sekretoriui A. Suraučiui: "Klėtelės reikalai juda pirmyn. Kai vaikinai (lakūnai-dviratininkai) grįžę pasisakė, kad pasižadėjo pastatyti klėtelę, truputį sunerimau. Pažadėti lengva – ištesėti kartais būna – atvirkščiai. Bet išėjo gerai".

Pasitaikė geras metas. Anksčiau tai būtų buvę neįmanoma. Bet ir laisvėjimo, didžiųjų atsikovojimų sąlygomis pažadas nebūtų įvykdytas, jeigu ne šaunuolių užsispyrimas ir pasiaukojimas. Štai jų pavardės: Liudas Ganusauskas, Vytautas Marganavičius, Gintautas Juodžbalis, Rolandas Galkis, Jonas Ruzgys. Jiems talkino dar trys jauni civilinės aviacijos lakūnai – Arūnas Blusius, Vidmantas Mockus, Gintautas Platūkis. Jie susirado šefą – Jonavos "Azotą", kuris finansavo uždavinį dešimties tūkstančių rublių suma. Sunku buvo gauti medieną dėl biurokratinio paskyrų užkardo. Atleido iš savo fondo Marijampolės statybininkai, bet žaliuojančias pušis Kazlų Rudos plote. Lakūnai virto miško kirtėjais – paruošė gražios statybinės medienos.

Sekantis etapas: Rumšiškių liaudies muziejus. Projektas – Aukštaitijos šiaurės rytų klėtelės pavyzdžiu. Gavo autovežimius su priekabomis. Vieną davė Kauno orauostis papigintai, antrą – Vilkaviškio rajono statybininkų organizacija nemokamai.

Reikėjo gauti įvairiausius leidimus, neretai nugalint abejonių ir svyravimų kliūtis. Bet buvo ir tautietiško palankumo kai kurių žinybų įstaigose. Prisidėjo muito įstaiga Vilniuje, taip pat lietuviai muitininkai sienos peržengimo vietoje ties Lazdijais-Agaradninkais.

Transportas, gabenantis ir du Rumšiškių Buities muziejaus meistrus – Klemensą Dubosą ir Joną Megelinską, pasiekė Pščelniką 1989 m. liepos 5 d. Tą pačią dieną atsirado Pščelnike ir lakūnai-dviratininkai, šiais metais jau ir kaip statybininkai – meistrų padėjėjai.

Sutartoje vietoje, kur sueina du pamiškės keliai, apie tris šimtus metrų nuo paminklo, per savaitę išaugo lietuviška klėtelė, šviesiais sienojais, šviesiu stogu. Nemaža: dvi patalpos, erdvi pastogė. Puošnūs vidaus apšvietimo įrengimai. "Viskas iš Lietuvos?" – stebėjosi vietos gyventojai ir liepos 16 d. iškilmių dalyviai. "Ir tie akmenys pamatams, ir tos didžiosios, dailiai parinktos pakopos į prieklėtį?"

Liudas Ganusauskas perduoda klėtelės-muziejaus raktą Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos pirmininkui J. S. Paransevičiui. Įnešamas pirmas rodinys – nedidelis "Lituanikos" modelis, kurį padarė ir padovanojo Skirmuntas Liutkus iš Prienų sportinės aviacijos konstruktavimo biuro. Klėtelėje bus įrengta Lenkijos lietuvių surinktų ir iš Lietuvos perduodamų rodinių paroda. Viename iš stendų galima bus paskaityti kun. A. Rūkštos maldos žodžius, pasakytus šventinant klėtelę:

"...Duok, Viešpatie, išminties ir stiprybės tiems, kurie dirba mūsų tautos ir tėvynės labui. Padėk savo tėviška meile ir globa mūsų broliams ir seserims tėvynėje. Stiprink kenčiančius dėl tavo vardo ir tautos laisvės. Guosk liūdinčius ir skriaudžiamuosius, amžinąją šviesą suteik Viešpatie, tiems, kurie jau mirę kovos lauke. Palaimink mūsų didvyrius – Steponą Darių ir Stasį Girėną, priimk juos į savo amžinąją būstinę..."

(Žodžiai, pasakyti tautiečiams): "Globokite ir šitą seklyčią, kurioje bus patalpinti įvairūs atminimai mūsų didvyrių Dariaus ir Girėno. Globokite tą vietą, kuri, nors toli nuo Lietuvos, bet galima ją pavadinti lietuviška žeme".

Pabaigtuvės

Liepos 16 išvakarėse, jau apie pusiaudienį, atvažiavo autokaras iš Kauno – daugiausia jauni vyrai, moterys, merginos iš aviatorių ir klėtelės rėmėjų aplinkos. Statybininkams buvo pabaigtuvių ir poilsio šventiška nuotaika. Vakare prie laužo, po vienos kitos dainos sekė susimąstymų valandėlė. Kažkas užtraukė, visi pritarė: "Vėliavos pakeltos plazda..." Garsiau suskambėjo posmas: "Kils iš dulkių Gediminas, / Žilas kalnas sudrebės, / Kad pulkai jo kaulus gina, / Iš kairės ir iš dešinės".

Dabarties Lietuva galinga ne šarvuotais, kalavijuotais pulkais, o dešimčių, šimtų tūkstančių jos žmonių ryžto ir valios manifestacijomis. Ar ne Darius ir Girėnas vieni pirmųjų nurodė kūrybinio gyvenimo, taikių žygių kelią ir galią! Tai tokiu ginklu šiandieną Lietuva gina savo garbę ir gyvybę. Ir reikės dar atkakliai ginti nuo priešų iš kairės ir iš dešinės. Darbais ir vienybe ginti. Visur, kur tik yra lietuvių, kur jų šlovingi pėdsakai, kur jų paminklai. **Jonas Surmietis**

Apie tai, kas buvo pasakyta

Atsiliepiant į Metraštininko pastabą apie jaunuosius Lietuvos poetus

PR. VISVYDAS

Žinau: rašyti apyilgius reportažus apie kokį nors susirinkimą nėra lengva. Ir nenorėdamas kartais imi ir įveli kokį nors netikslumą, ypač parafrazuojant kalbėtojo mintis. Vėliau, sutikęs tą žmogų, išgirsti kartų priekaištą: "Sakyk, gerbiamasai rašeiva, argi tada aš taip kalbėjau?!"

Bandai teisintis, bet kas iš to. Žinoma, kad žmogus kalbėjo šiek tiek kitaip, o berašant išėjo dar kitoniškiau.

Štai skaitau šio laikraščio 1989 m. spalio 10 d. laidoje Algio Gustaičio (Metraš.) rašinį apie Los Angeles Dailiųjų menų klubo susirinkimą. Autorius yra to klubo metraštininkas ir kiekvieną kartą stengiasi kuo išsamiau įsidėmėti ir užrašyti pokalbininkų mintis. Sunki ir tauri pareiga.

Nesu to klubo narys, nors su malonumu dalyvauju pakviestas. Be to, savotiška garbė pabuvoti Bernardo ir Aldonos Brazdžionių, Bronio ir Danetos Railų, Broniaus Budriūno, Alės ir Edmundo Arbų, na, ir kelių kitų ypatingų asmenų draugijoje. O tąsyk viskas vyko labai jau vaišinguose skulptoriaus Prano Gasparonio ir Reginos namuose, pačiame Los Angeles vidurmiestyje, ant garažo stogo įrengtoje pavėsinėje.

Šeimininko buvau paprašytas trumpai pakalbėti apie dabartinę poeziją Lietuvoje.

Skaitant Metraštininko reportažą atrodo, jog savo šnekoje aš sumenkinau jaunųjų poetų kūrybą. Cituoju jo, tarsi mano nuomonei skirtą sakinį: "Gal laikui bėgant, tie dabar vadinami jauni poetai supras, kas yra poezija".

Iš tiesų ten aš iškėliau jaunesniųjų poezijoje dvi poetines linkmes: vieną, taikančią į dvasingąją gyvenimo pusę (sacra), o kitą — į medžiagiškąją, netgi vulgarią (profana).

Kaip nepaprasto dvasingumo pavyzdį, nurodžiau poetės Gražinos Cieškaitės, man didelį įspūdį padariusi naujausiu rinkiniu "Skrendu virš labirinto". Kai ką trumpai paskaičiau iš tos knygos.

Priešingai, netgi kokčių, šleikščių įvaizdžių nevengiančiai poezijai pailiustruoti paskaičiau Sigito Parulskio kelis eilėraščius. Jo kūrybos pluoštas prieš kelis mėnesius buvo išspausdintas "Literatūroje ir mene". Parulskio šokiruojančiame aforizme: "bjaurumas triumfuoja: / plaukas rūgštynių sriuboj / vertingesnis / nei smaragdo akys". O verlibre "Švenčių vakarai" atsiskleidžia perdėm komiškas vaizdas: "dienos paradui pasibaigus /kaimynas plaukuotais pečiais / šluostosi vėliavos audeklu / nuogą pakaušį / ubagai invalidai tvenkiasi / į špitolę skaičiuoti utėlių / ir kapeikų / mėsinėj / mėsininkas nusikerta kairę / plaštaką ir kriuksėdamas / alpsta šalia šypsančios / kiaulės galvos..."

Žinoma, koktu. Vis dėlto reikia pripažinti jaunam poetui maištingą narsą žodžiais parodyti triumfuojančią gyvenimo bjaurastį. Mieliau pasakyčiau — komizmą. Filosofas Santayana pastebėjo: "Gyvenime visa tai, kas susiję su likimu, yra tragiška, bet gyvenimo egzistencija — komiška". Anot Z. Čepaitės, kvailių rojus visada arčiau žemės.

Aplamai, jaunųjų Lietuvos poetų gabumais neabejoju. O kai kurių vyresniųjų (S. Gedos, Just. Marcinkevičiaus, M. Martinaičio, J. Vaičiūnaitės, V. Bložės, J. Juškaičio ir kelių kitų) talentu žaviuosi. Ypač Sigitas Geda yra visapusiškai puikus poetas. Sykį yra pasakęs: "Mums netrūksta nei poetų, nei kritikų. Protingų ir išmintingų. Trūksta žmonių su charakteriais, asmenybių".

Tai tiesa. Ir šią Gedos mintį pasakiau DMK susirinkime. Vadinasi, trūksta titanų. Minėtame Metraštininko reportaže, tarsi nurodant mano sugestiją, rašoma: "O gal Sigitas Geda taip manė apie save".

Ne! Jis taip nemanė. Aš, kiek menu, taip neironizavau. Jo poeziją dievinu nuo pat pirmųjų rinkinių. Sutikau jį Los Angeles mieste, kai lankėsi Lituanistikos mokykloje ir parapijos salėje. Paprastas, kuklus ir apsirengimu, ir elgesiu. Nuostabiai jautrus lietuviškam reikalui. Aštraus, giliai reginčio proto. Su dideliu erudicijos bagažu. Tikrai aukšto lygio, tobulai lietuvių kalbą mokąs poetas.

Dabartinės lietuvių kalbos žodyne Titanas perkeltine prasme yra nepaprastai didelio proto, talento žmogus, dvasios milžinas. Jei kas taip pavadins Sigitą Gedą, turėdamas omeny jo ligšiolinį kultūrinį įnašą, per daug nesuklys.

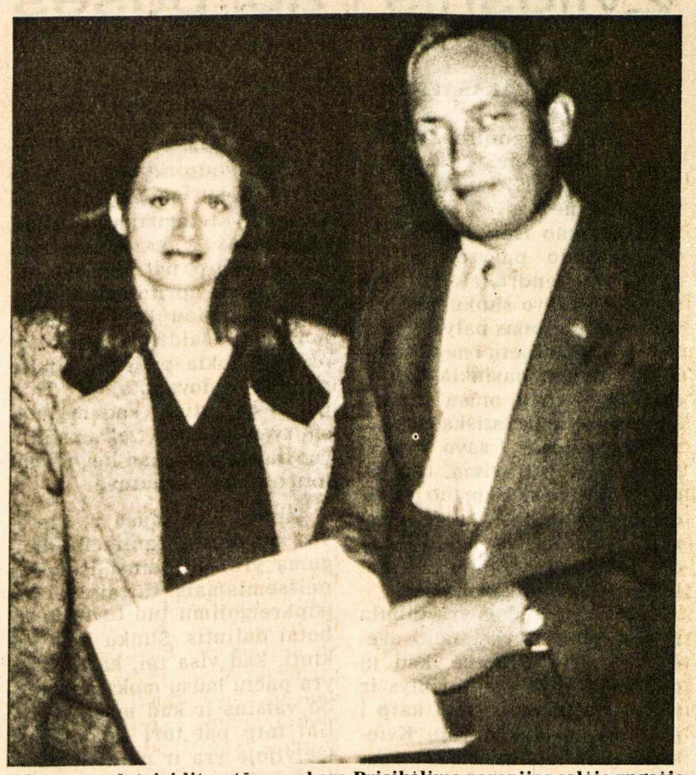

Lietuvos rašytojai literatūros vakare Prisikėlimo parapijos salėje rugsėjo 25 d.: filologė Regina Rudaitytė-Lankauskienė ir poetas Kornelijus Platelis Nuotr. S. Varankos

"Tėviškės žiburių" aukotojai

$3000: iš a.a. kun. V. Stankūno palikimo; **$1000:** iš a.a. V. Judzentavičiūtės-Garnelienės palikimo; **$60:** Z. Tumosa; **$50:** J. Sabaliauskas, A. Pilipavičius, S. Daugėla, A. Tamošaitis, S. Kačiulis; **$40:** K. Manglicas; **$26:** P. Martišius, E. Blinstrubas; **$21:** K. Norkus; **$20:** J. Liutkienė, S. Matulionis, L. Lindsay, A. Žebertavičius, V. Janulevičius, V. Lumbis, P. Jankaitis, S. Radvila, A. Mačiulaitienė, Z. Drasliuvienė; **$18:** J. Puteikis; **$16:** G. Viskantienė; **$15:** V. Simanas; **$11:** J. Abraitis; **$10:** S. Vaičiūnienė, M. Bankaitis, R. Kuprevičius, J. Mockaitis, J. Rutkauskas, J. Leiberis; **$6:** K. Šimkus, J. Mačys, L. Gerulaitis, B. Kondratas; **$5:** M. Vaitkus, R. Janeliūnaitė, J. Kaleda, kun. V. Pikturna; **$2:** R. Pilipavičius, M. Brakas, J. Šiaučiulis; **$1:** J. Raulinaitis, A. Khavakh, A. Klupšas, P. Druskis.

Rėmėjo prenumeratą atsiuntė

$35: H. Zitikas, A. Ambraška, T. Budininkas, J. Žvirblis, A. Prunskus; **$32:** J. Rupinskas; **$30:** M. Stankevičius, K. Šileika, A. Rusinas, A. Raudys, M. Kiela, J. Mačiulis, K. Jurgelys, K. Zbarauskas, J. Lekas, R. Karka, O. Žadvydas, S. Ramanauskas, A. Radžiūnas, S. Kazlauskas, V. Naudžius, B. Januškienė, J. Venckus, V. Senkevičius, J. Červinskas, M. Šemogas, T. Eringis, I. Smieliauskienė, A. Vapsva, E. Bacevičius, K. Girnys, V. Sherksnis, B. Lembergas, J. Žukauskas, J. Waitschat, J. Leiberis, O. Skėrius, E. Siman, S. Vaičikauskas, A. Zaparackas, I. Černius, S. Mykoliūnas, H. Kripavičius, J. Kareckas, Z. Gavėnas, A. Alsbergas, J. Čepukas, P. Butėnas, J. Aukštaitis, R. Ayre, L. Balaišis, D. Blyskienė, S. Ančiulis, N. Jakučinskas, J. Valaitis, B. Banys, S. Budrys, A. Baltkois, J. Blekaitis, S. Vasiliauskas, V. Adamonis, E. Bobelis, A. Balčiūnas, A. Juškys, G. Kazlauskas, V. Gulbinas, A. Blauzdžiūnas, K. Arlauskienė, kun. G. Kijauskas, V. Kamantas, B. Lukošius, A. Paškevičius, J. Kalėda, A. Jakubauskas, J. Vaseris, E. Čepas, V. Kubilius, I. Ramonas, A. Beresnevičius, A. Juška, P. Juodaitis, A. Mikoliūnas, A. Girinis-Norvaiša, N. P. Marijos seserys.

$50: M. Šalčiūnas, M. Leparskas, S. Povilenskis, O. Trečiokas, L. Kurkulis; **$45:** E. Heikis, L. Vaitonis, V. Gražulis; **$40:** kun. P. Kairiūnas, J. Jurgutis, A. Pilipavičius, V. Petrulis, J. Kazickas, J. Zdanys, M. Studniewski, J. Aniol, kun. V. Palubinskas, A. Raulinaitis, V. Gotceitas, J. Aushra, M. Andriuškevičius, K. Bulota, V. Kazlauskas, S. Ruibys, H. Bajalis, J. Šarūnas, R. Schwarz, J. Mališka, Z. Malo, A. Giedraitis, kun. J. Matutis, M. Krasauskas.

Už dvejus metus rėmėjo prenumeratą atsiuntė: **$60:** J. Adomonis, K. Manglicas, J. Juršys, I. Ehlers.

Nuoširdus ačiū už paramą lietuviškai spaudai. Dėkojame garbės bei rėmėjo prenumeratoriams ir visiems, kurie siųsdami reguliarią prenumeratą, prideda ir auką.

HALLING ELECTRICAL
(Estonian)
Gyvenamiems namams ir komerciniams pastatams.
- elektros išvedžiojimas
- elektros vielų atnaujinimas
- elektrinis šildymas
- vėdinimo įrengimas
- geras darbo atlikimas

Tel. 762-9190 LIC E 1044

Century 21 OFFORD REALTY LTD.
Member Broker
1531 Mosley St., Site 311, Box 79, Wasaga Beach, Ont. L0L 2P0
Parduodant, perkant ar tik dėl informacijos apie namus, vasarnamius, ūkius, žemes Wasagos, Staynerio ir Collingwoodo apylinkėse kreipkitės į

Angelę Šalvaitytę, B.A.,
pirkimo ir pardavimo atstovę.
Ji mielai jums patarnaus.
Darbo tel. (705) 429-2121,
namų tel. (705) 429-6428.

Ar jie veiks? Taip, jeigu jūs pirksite iš mūsų!!!

Mes turime šių bendrovių gaminius: Sony, Panasonic, Hitachi, Sharp, Phillips, Fisher, Akai, Sansui, Toshiba, Fuji, NEC, Grundig, Siemens, Sanyo, JVC, ITT. Mūsų kainos yra žemiausios, į jas įeina pristatymas iki Montrealio, Otavos, Hamiltono, Niagaros ir kitur.

EUROPA
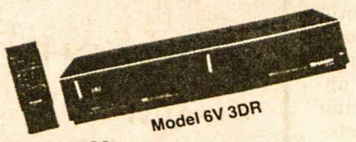
Model 6V 3DR
$399.99

Model #33S2-A2

LIETUVA
Importo-eksporto bendrovė ENCHANTE INC. maloniai praneša, kad yra atidariusi savo parduodamų europietiškos sistemos video aparatų ir kitų reikmenų taisymo ir naujų dalių skyrių Vilniuje. Bendrovė užtikrina parūpinimą visų dalių su vienerių metų garantija. Skyriui vadovauja Vidimantas Kėkštas, VILNIAUS SPORTO RŪMŲ pramoginių renginių vyriausias garso režisierius.
OUR EQUIPMENT WORKS WORLDWIDE
110/220 VOLTS

Model #WQ-T351

EUROPA
NATIONAL PANASONIC
NV-M7EN

$1,499.99
HITACHI
VM-600 E

$1,499.99

ENCHANTE INC
IMPORTERS EXPORTERS
110/220 V • MULTI-SYSTEM • T/V • VIDEO • AUDIO • APPLIANCES • CRYSTAL & CHINA
2938 Dundas St. W.
(į vakarus nuo Keele g-t.)
Tel. 769-0631
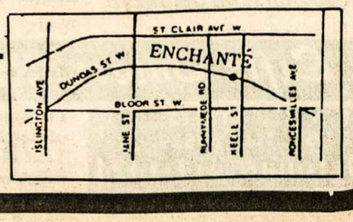

"Kūriau Lietuvai, tik jai..."

Skulptorius Jokūbas Dagys ir jo kūryba

IRENA RAŠKEVIČIENĖ

Vai lėkite mano svajonės,
Pagavusios paukščių sparnus,
Artyn į namus iš kelionės,
Kur grįžti man lemta nebus . . .
(Dagys)

Šių metų gruodžio šešioliktąją — žymaus lietuvių išeivijos dailininko Jokūbo Dagio 84-tųjų metų gimtadienis. Tik jis nebesulaukė sveikinimų. Širdis pavargo per ilgus klajonių ir nelengvo skulptoriaus kūrybinio darbo metus. 1978-siais stipriu smūgiu įspėjusi apie silpnėjančią sveikatą, dar leido pagyventi ir visiškai sustojo š. m. rugsėjo 6 d.

Ilga buvo dailininko J. Dagio paskutinė kelionė į jo ilgesingai apdainuotą tėvynę, tą kraštą, kur bujoja jo vaikystėj numylėtas ąžuolas. Ji prasidėjo rugsėjo 17 d. laidotuvių namuose Toronte, kur įvyko kuklios laidotuvių apeigos, atliekamos kun. P. Dilio, dalyvaujant artimiesiems, draugams bei lietuvių išeivijos organizacijų atstovams. Atsisveikinimo žodžius tarė dail. E. Docienė ir Lietuvių tautodailės instituto Toronto skyriaus atstovė L. Nakrošienė. Rugsėjo 18-tąją, jau dalyvaujant velionies sūnui ir vaikaičiui iš Lietuvos, Toronto evangelikų Išganytojo šventovėje įvyko gedulingos pamaldos. Jose, pagerbdamas žymaus skulptoriaus atminimą, kalbą pasakė buvęs jo mokinys "Tėviškės žiburių" atstovas dr. S. Čepas.

Lietuvoje ilga, apie šimto žmonių eisena lietuvišku papročiu su gėlėmis ir vainikais, grojant orkestrui, nešė urną su J. Dagio pelenais į Raseinių kapines, kur jau ilsisi velionies pirmoji žmona. Prie kapo atsisveikinimo kalbomis pagerbė dailininką iš Vilniaus atvykęs skulptorius prof. G. Jokūbonis, Biržų muziejaus, Raseinių vidurinės mokyklos atstovai ir dail. Tarvydaitė iš Kauno.

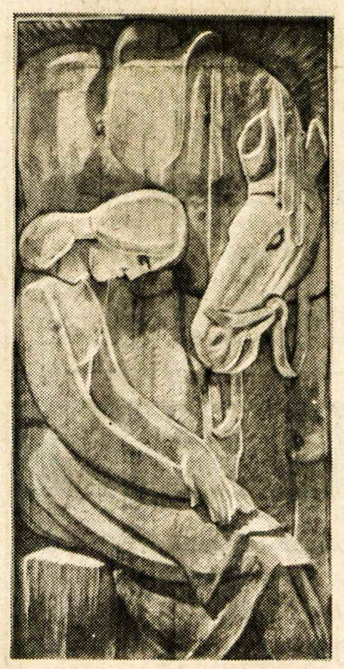

Dail. JOKŪBO DAGIO medžio skulptūra "Jis negrįš – 1972"

Gyvenimo kelias

Aš neramumų metais žemę /
Pro baltą pūgą pamačiau, — sulaukęs 70-čio, dail. J. Dagys taip pradeda savo eiliuotą biografiją. Jis gimė 1905 m. žiemą Biržų apskrityje, Slapsčių kaime. Vaikystėje nelepintas, vienuolikos metų Jokūbas pradėjo lankyti pradžios mokyklą. 1920 m. įstojo į Biržų gimnaziją. Po keturių mokslo metų tėvas nutarė daugiau jo nebeleisti mokytis, palikdamas pirmumą vyresniajam sūnui. Tik, susižavėjęs mokslais, jaunesnysis Dagys nepaklausė tėvo, nusekė paskui brolį ir sėkmingai užbaigė gimnaziją. Mokykloje daugiau domėjosi humanitariniais mokslais, negu tiksliaisiais, ypač mėgo literatūrą. Laisvalaikiu piešė, kūrė eilėraščius. Buvo redaktoriumi šapirografu dauginamo mokyklos laikraštėlio "Saulėtekis", kur talpino ir savo eilėraščius. Jokūbo Dagio literatūros rašinius, kaip pavyzdžius mokytojas skaitydavęs mokiniams.

1927 m. gavęs brandos atestatą, J. Dagys įstojo į Kauno meno mokyklą, nusprendęs studijuoti tapybą. Pradėjo lankyti prof. J. Vienožinskio tapybos klasę, bet po pusantrų metų, po įvykusių to meto nesutarimų tarp mokyklos vadovų, dėstytojų ir studentų, J. Vienožinskis nebedėstė, ir J. Dagiui teko pasirinkti kitą studiją. Netikėtai pasirodęs naujas dėstytojas skulptorius J. Žikaras patraukė jauno studento dėmesį, ir Dagys nutarė pasiprašyti į jo studiją ir bandyti savo sugebėjimus, tuo metu visai negalvodamas būti skulptoriumi. Skulpt. J. Zikaras davęs išlipdyti augalinį ornamentą. Įvertinimui pasikvietęs architektą Dubeneckį, kuris išgyręs darbą, ko studentas Dagys visai nesitikėjęs. Tada galutinai nusprendęs būti skulptoriumi ir ėmė lankyti skulptūros studiją, apie kurią rašo savo atsiminimuose: "Dirbau, grūmiausi, kenčiau ir džiaugiaus. Kartais sekėsi, kartais ne. Pagaliau kartą pirmasis Meno mokykloje gavau už savo kompozicijas ir modelio studiją geriausią įvertinimą". Studijuodamas Dagys pasireiškė kaip gabus studentas. Darbus atlikdavo rūpestingai. Darbų peržiūrose jo kompozicijos eskizai, kurių jis pateikdavo visada daug, būdavo gerai įvertinami.

Meno mokyklą J. Dagys baigė 1932 m. Žinojo, kad iš dailininko profesijos sunku pragyventi, todėl jaunasis skulptorius pradeda dirbti Raseinių gimnazijoje dailės dalykų mokytoju. Čia dirbdamas, su kūrė šeimą. Laisvalaikius skyrė kūrybiniam darbui, priklausė Lietuvos dailininkų sąjungai ir jos patalpose Kaune 1938 metais suruošė pirmąją savo parodą. Dalyvavo ir Dailininkų sąjungos rengtose parodose. Kartą — Latvijoje ir Estijoje, kur rodyta jo skulptūra "Pavargęs žmogus" sulaukė gero įvertinimo. Norėdamas giliau pažinti Europos meną, lankėsi Rygoje, vėliau — Berlyne, Paryžiuje.

Antrasis pasaulinis karas, artėjantis raudonasis siaubas išbaidė lietuvius iš savo namų, lyg paukščius iš lizdų. Su jais pakilo ir skulptoriaus Jokūbo Dagio šeima. "1944 metų vasarą visi išvykome į Vokietiją, nes kaip protestantams, pasilikti vakarinėje Lietuvos dalyje atrodė pavojinga. Ten kartais buvome kartu, kartais aš buvau nuo jų atskirtas darbams gyvenamose apylinkėse. Paskutinį kartą mus perskyrė 1945 m. vasario viduryje R. Prūsijoje. Daugiau mes nebesusitikome . . ."

Būnant Vokietijoje, tuoj po kapituliacijos pradėjus veikti mokykloms, J. Dagys susirado pedagoginį darbą prekybos mokykloje. Kūrybiniam darbui — skulptūrai nebuvo sąlygų. Turėdamas polinkį rašyti, imasi plunksnos. Gimsta posmai pilni sielvarto, dejonių, šeimos ir tėvynės išsiilgimo:

Susirūpinęs slenku
Per nežinomas šalis
Sunkų sielvartą jaučiu
Nerimauja man širdis . . .

Žiaurus likimas paslaptingas,
Gal džiaugiasi perskyręs mus
Ir nepasako, kur dukrelė
Sutinka tryliktus metus . . .

Ieškodamas darbo, geresnės ateities, J. Dagys 1947 m. atsidūrė Anglijoje, Londone. Ir čia tie patys vargai, tas pats tėvynės ilgesys kankina:

Tėvyne, Tėvyne!
Ateik Tu į didmiestį šitą,
į minią
Ir savo slaptinga jėga
nuraminki mane
Nes aš čia kaip siela tamsiam
pragare.

Bet Tu gi, o, vargę,
Likai ten toli
Su sava dalimi.

O aš čia vienužis
Nors didmiestis ūžia —
Man šitos Kalėdos
Džiaugsmu nesirėdo . . .

Londone J. Dagys išgyveno daugiau kaip ketverius metus. Sąlygų skulptūrai ir čia nebuvo. Tačiau jis išnaudojo galimybę susipažinimui su pasaulinio garso meno muziejais, gilino savo teorinį meno pažinimą.

Ir vėl keliauja. "Nematydamas Anglijoje šviesios ateities, 1951 m. prieš Kalėdas atvykau į Kanadą, į Torontą. Čia ilgai važinėjau, ieškodamas tinkamesnio darbo, bet veltui. Pagaliau jį gavau, bet tik prastu darbininku".

Kūryba

Neilgai J. Dagys dirbo prastu darbininku. Po poros metų pasiryžo gyvenimą pašvęsti vien kūrybai.

Lietuvoje savo skulptūroms naudojęs gipsą, cementą, granitą, Kanadoje keliolika darbų atliko bronzoje, keletą — marmure ir vėliau, pamėgęs medį, visai atsisakė šių brangių medžiagų ir sudėtingos jų atlikimo technikos. Naudodamas įvairią medieną, rado joje paslėptas įvairiausias galimybes savo idėjoms išreikšti. Nors medžio tūris riboja kūrinio apimtį, medienos savybės diktuoja techniniam skulptūros atlikimui, Dagio laki vaizduotė sugebėjo pasiekti viską, ką tik galima iš medžio išgauti. Jis vartojo įvairius kalimo būdus, skulptūros paviršių išbaigdamas įvairiausiomis faktūromis nuo švelniausios iki grubios. Medis, jo darbščių rankų paliestas, jautrios sielos išjaustas, paverstas žmogumi, kalba, verkia, džiaugiasi, pasakoja apie Lietuvos praeitį, religiją, mena padavimus, pasakas.

Pagrindinė skulpt. J. Dagio nesuskaičiuojamų kūrinių tema — žmogus, gyvenimas. JAV meno kritikė G. Kazokienė taip apibūdino jo kūrybą: "Dagio skausmas nėra dramatiškas, dangų plėšiantis skausmas, bet gilus asmeniškas išgyvenimas, sukauptas savy ir tampąs vidine kontempliacija. Dagio herojai — žmogus, mylimoji, karžygiai ar velniai — yra sukurti jo sopulingoje valandoje".

Dagiui nereikėjo ieškoti temų, jis jų turėjo net per daug. "Jam reikėjo daugiau gintis nuo pavojingo motyvų dosnumo, kurie, atrodė, persekioja jį", rašė Otto Schneid, žymus Kanados dailininkas ir meno kritikas albume "Dagys", teigiamai vertindamas skulptūrų liaudiškumą bei primityvumą.

Pats save J. Dagys pasivadino modernistu, individualistu su ekspresionizmo išraiška. Jis nesivaikė madų, nemėgo bedvasių kūrinių. Todėl ir labiausiai suprastintuose, net kiek suabstraktintuose kūriniuose jis išreiškia mintį, jausmą. Kada jo skulptūra "Sugriautas miestas" buvo rodoma Kanados skulptorių parodose Toronte ir Europoje — Londone, Paryžiuje, Briuselyje, Dagys apie tą parodą rašė: "Man tenka šioje parodoje dalyvauti su mano kūrybai nebūdinga skulptūra "Sugriautas miestas", bet joje galima įžiūrėti sugriautų pilių viršūnes, apdegusių langų paslaptingas angas ir viduje tų degėsių matyti neaiškus, ramiai stovinčio vaiko vaizdas. Tai lyg simbolis iš griuvėsių kylančio naujo gyvenimo".

Skulptoriaus Dagio kūryba ypač priimta ir pamėgta lietuvių išeivijoje, palietusi jautriausias jos stygas savo motyvais ir mielu lietuvio sielai medžiu. Po vienos parodos Klivlande A. Balašaitienė "Dirvoje" rašė: "Aš, asmeniškai vertindama eilinio žiūrovo ir meno mylėtojo akimis Dagio kūrybą, buvau giliai jos paliesta. Artima ir suprantama buvo 'Bėglių' dvasinė būsena . . . Ir 'Be namų' aidėjo skaudžiu praeities odisėjų aidu. Lietuviškas šokis, Kristaus žvilgsnis, 'Tragedija' ir 'Žaizda krūtinėje' lygiai ir aštrus 'Neliesk' aidėjo gilaus humanizmo tonais, rasdami tą patį atgarsį žiūrovo, kaip ir paties skulptoriaus dvasioje".

Dailininkas Dagys, gyvendamas Toronte, priklausė Kanados skulptorių, "Spalva ir forma" dailininkų sąjungoms ir JAV lietuvių meno draugijai. Dalyvavo parodose beveik visuose didesniuose Kanados miestuose, o taip pat nemažai ir JAV. Jo vardas yra keliuose "Who's Who in American Art" ir "Who's Who in Art and Antiques" leidiniuose.

Be skulptūros dail. Dagys retkarčiais, ypač pirmaisiais metais Kanadoje, užsiimdavo ir tapyba. Taip pat yra pats parengęs ir išleidęs dvi knygas, į kurias surinko visus savo eilėraščius, biografiją: 1977 m. — "Dagys dejuoja ir dainuoja" ir 1979 m. — "Dagys klajoja ir galvoja". 1967 m. buvo išleistas jo kūrinių albumas "Dagys" ir 1985 m. — "Dagys — skulptūros".

Liko skulptoriaus Jokūbo Dagio kūrybiniai darbai. Jie — visur: galerijose, muziejuose, pas žmones. Jų dar pilni Dagių namai Toronte ir Wasagoje. Dabar juos saugoja Jokūbo antroji žmona Lois. Ji prižiūrėjo, globojo ir skulptorių nuo pačių pirmųjų metų, kai dar naujasis ateivis buvo pradėjęs gyventi iš savo kūrybos ir sunkiai vertėsi. Lois buvo jam ne tik nuoširdi gyvenimo draugė, bet ir ramstis bei paguoda sunkiose valandose, buvo ir yra gera jo vaikams ir artimiesiems. Jos dėka vienas po kito Dagio kūriniai keliauja į Lietuvą, pildosi Dagio žodžiai, neseniai pasakyti Wasagoje apsilankiusiam pas jį tėvynainiui iš Lietuvos: "Kūriau Lietuvai, tik jai" . . .

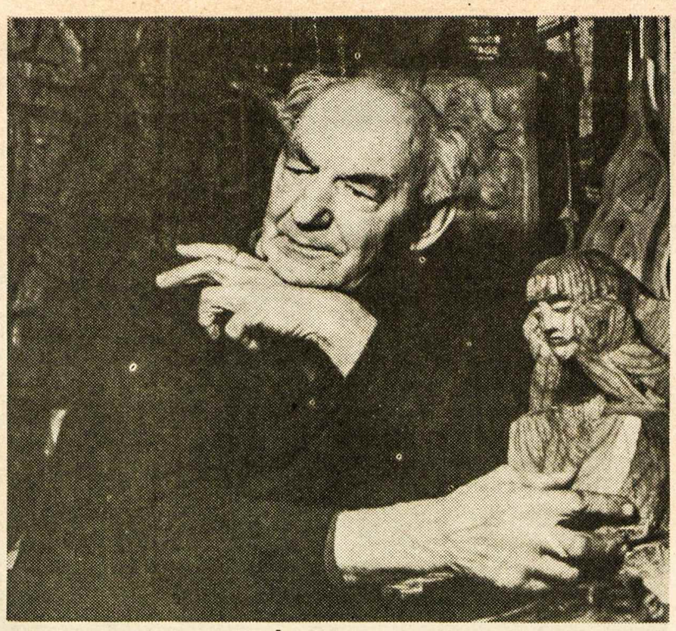

A. a. skulptorius JOKŪBAS DAGYS prie savo kūrinių

"Jei laimė nebūtų lydėjusi"

Kanadoj gyvenančios tremtinės atsiminimų knyga

Lietuvoj pasirodė kelios buvusių tremtinių atsiminimų knygos, aprašančios jų kančias tremtyje. Visos jos yra jaudinančios ir originalios, nes kiekvienas autorius savaip tuos baisumus išgyvena. Tai vis mūsų skaudžios istorijos liudijimai, palikimas ateinančioms kartoms, kurios iš šių nepalaužiamų žmonių pergyvenimų semsis sau stiprybės ir tėvynės meilės.

Tokią atsiminimų knygą parašė ir dabar Wasagoj gyvenanti buvusi tremtinė Marija Garbačiauskienė. "Jei laimė nebūtų lydėjusi" išleista Lietuvoj 100.000 egz. tiražu ir šiuo metu yra jau išparduota. Šią vasarą Marija lankėsi Lietuvoje ir buvo šiltai sutikta bei pagerbta savo buvusių mokinių, tremtinių klubo ir kitų. Kalbėjo ir Lietuvos televizijoje.

Marija Skipitytė-Garbačiauskienė gimė Kalpokuose inteligentų šeimoje. Tėvas Rapolas Skipitis buvęs Lietuvos ministeris ir vienas iš Šaulių sąjungos steigėjų ir vadų. Marija baigė Dotnuvos žemės ūkio akademiją. 1941 m. birželio 14-tą ištremta. Nelegaliai grįžus, ilgai slapstėsi Lietuvoj, vėliau Ukrainoj, kur dirbo kaip agronomė ir vėliau vokiečių kalbos mokytoja. 1972 metais gavo leidimą išvykti pas vyrą į Kanadą.

Marija buvo ištremta nėščia su 2-jų metų sūneliu, motina ir seserim į Komiją. Ji aprašo savo kančios kelius, pradedant vagonais ir baigiant pabėgimu iš tremties.

Dirbo miško kirtimuose, ėjo tais pačiais bado ir šalčio kančios keliais, kaip ir kiti tremtiniai, bet, būdama nėščia ir turėdama išlaikyti mažą sūnelį bei baigiančią išsekti motiną, ji turėjo pakelti didžiausią vargo naštą. Palaidojo ten motiną ir naujagimę dukrelę, bet ryžtas išsilaikyti ir su sūnum grįžt Lietuvon nugalėjo kančias, ir ji ištvėrė.

"Jei laimė nebūtų lydėjusi" knygos kalba yra paprasta, nuoširdi. Nesistengiama savo jausmų ar pergyvenimų suliteratūrinti, bet tiksliai aprašyti tremties gyvenimą. Gal kai ką ir stebina, kaip galima taip šaltai ir ramiai pasakoti apie tokius baisius pergyvenimus, bet tas šaltumas ir objektyvumas, kaip tik suteikia knygai visišką patikimumo jausmą. Matai, kad čia nėra nieko perdėto, kad neapykantos, pagiežos ar savęs gailesčio jausmai neužvaldo autorės, ir ji dėsto tai, ką matė ir pergyveno be jokio pagražinimo. Jos knyga yra dar vienas prasmingas įnašas į mūsų tremties istoriją.

Marija Garbačiauskienė, "JEI LAIMĖ NEBŪTŲ LYDĖJUSI". Atsiminimai iš tremties laikų. Išleido "Vagos" leidykla, Vilnius 1989. **B. M.**

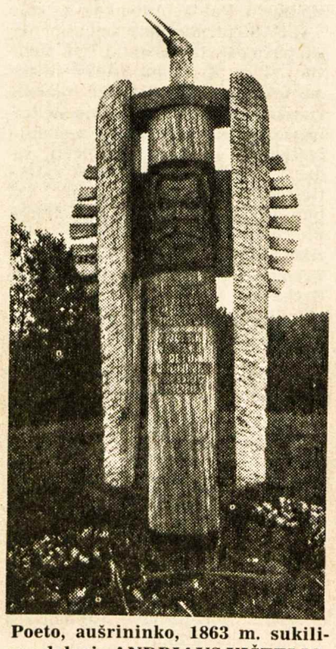

Poeto, aušrininko, 1863 m. sukilimo dalyvio ANDRIAUS VIŠTELIO-VIŠTELIAUSKO atminimą įamžino Zapiškyje atidengtas kauniečio skulptoriaus S. Žirgulio sukurtas paminklas Nuotr. Z. Jurelės

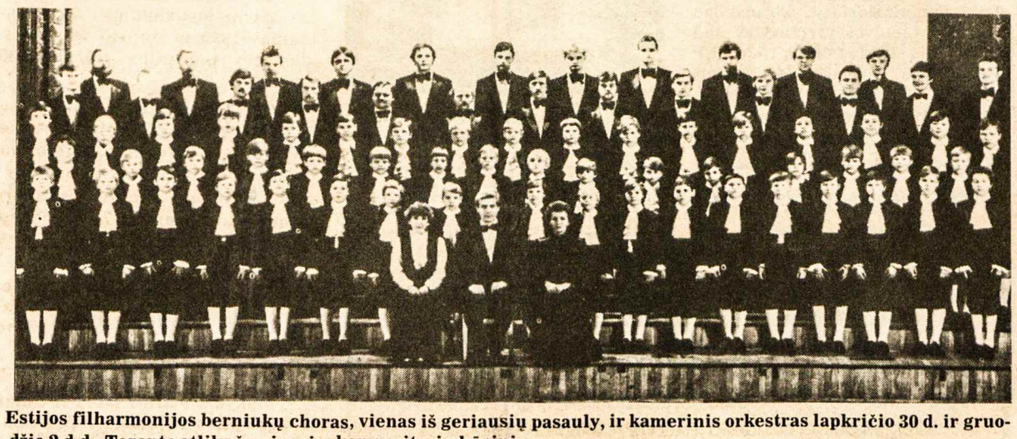

Estijos filharmonijos berniukų choras, vienas iš geriausių pasauly, ir kamerinis orkestras lapkričio 30 d. ir gruodžio 2 d.d. Toronte atliks žymiausių kompozitorių kūrinius

KULTŪRINĖJE VEIKLOJE

Lietuvių rašytojų draugijos 1988 m. literatūros premiją paskirs vertintojų komisija — Leonardas Andriekus, Kotryna Grigaitytė, Leonas Lėtas, Nelė Mazalaitė ir Vytautas Volertas. Komisija jau turi sudarytą išleistų knygų sąrašą. Dviejų tūkstančių dolerių premija, kurios mecenatas yra JAV lietuvių fondas, bus įteikta Šeštajame mokslo ir kūrybos simpoziume Čikagoje lapkričio 22-26 d.d.

ALB Sydnėjaus apylinkės valdyba rugpjūčio 20 d. Lietuvių namuose surengė Australijoje viešėjusio Lietuvos kompozitoriaus Vytauto Barkausko koncertą. Svečias yra docentas Vilniaus konservatorijoje, joje baigęs Antano Račiūno kompozicijos klasę 1959 m. Sydnėjaus lietuviams jis pats fortepijonu atliko savo "Šypsenėlę", "Naujų Metų preliudą", "Elegiją ir fantastinę tokatą". Vieną jo kantatą koncerto dalyviai išgirdo iš magnetofono juostos, įrašytą Estijos filharmonijos kamerinio choro su dviem solistais ir instrumentiniu ansambliu. Koncertan įsijungė iš N. Zelandijos atvykusi estų kilmės sol. Anne Reinar, lyrinis sopranas. Savo pasirodymą ji pradėjo originalo kalba atliktomis W. A. Mozarto ir F. Schuberto dainomis, kurias papildė lietuviškai padainuotas V. Barkausko romansas "Tamsoje pražydusi gėlė". Estė sol. A. Reinar neužmiršo ir savų kompozitorių. Jiems atstovavo V. Reimano "Dailininko vaikystė" ir M. Saaro "Tik vieną kartą". Koncertinė programa baigta arija iš G. Rossinio "Sevilijos kirpėjo".

Šiemetinė jau XII-ji Broniaus Jonušo stipendija paskirta dviem Čikagos lietuvaitėm — Vidai Brazaitytei ir Jūratei Jankauskaitei. Metinę $1.000 stipendiją lituanistikos studentams, pasižymėjusiems lietuviškoje veikloje, įsteigė Emilija Jonušienė 1972 m. vasario 12 d. mirusio savo vyro kompozitoriaus Broniaus Jonušo atminimui. Stipendijos paskirtos jau septyniolikai studentų. Mat kartais jų skaičius padidinamas, kai vertintojų komisija randa daugiau nei vieną stipendijos nusipelniusį kandidatą. Taip buvo pasielgta ir šiemet, dvi $1.000 stipendijas paskyrus čikagietėms V. Brazaitytei ir J. Jankauskaitei. Jos abi yra baigusios Pedagoginį lituanistikos institutą, studijuoja amerikiečių kolegijose. V. Brazaitytė mokytojauja K. Donelaičio lituanistinėje mokykloje, priklauso "Grandies" tautinių šokių grupei, Pedagoginio lituanistikos instituto etnografiniam ansambliui, talkina JAV LB švietimo tarybai. J. Jankauskaitė, iš Lietuvos atvykusi prieš aštuonerius metus, yra gera deklamatorė ir skaitovė su svetimos įtakos nepažeista lietuvių kalba bei jos tartimi. Yra įsijungusi į "Grandies" tautinių šokių grupę ir "Dainavos" ansamblį, JAV lietuvių jaunimo sąjungą.

Lietuvių tautodailės instituto Bostono skyrius naująjį veiklos sezoną planavo pradėti spalio 8 d. kultūrine popiete Lietuvių piliečių klube. Jon buvo įjungta gintaro paroda su montrealiečio poeto dr. Henriko Nagio literatūros vakaru. Savo eilėraščius turėjo skaityti pats dr. H. Nagys, o jo atliktus kitų autorių poezijos vertimus — žmona Birutė Vaitkūnaitė-Nagienė. Dėl kitų įsipareigojimų Henrikas ir Birutė Nagiai negalėjo atvykti Bostonan. Juos pakeitė tarptautinio rašytojų PEN klubo kongrese Toronte ir Montrealyje dalyvavę Lietuvos atstovai: docentė Galina Baužytė-Čapinskienė — Vilniaus universiteto užsienio literatūros katedros vedėja, filologijos mokslų kandidatė Regina Rudaitytė — Vilniaus universiteto dėstytoja, prozininkas Ričardas Gavelis, prozininkas ir dailininkas Romualdas Lankauskas, prozininkas Raimondas Kašauskas, literatūros kritikas Aleksandras Krasnovas — "Vagos" leidyklos vyr. redaktorius ir poetas Kornelijus Platelis. Savo kūrinius skaitė R. Gavelis ir K. Platelis. R. Lankauskas kalbėjo apie PEN klubo kongresą, R. Rudaitytė — vertimų problemas, A. Krasnovas — "Vagos" rūpesčius, R. Kašauskas — dabartinę rašytojų būklę Lietuvoje. Į pokalbius įsijungė ir kultūrinėje popietėje dalyvavę du Bostone gyvenantys išeivijos rašytojai — Stasys Santvaras ir Antanas Gudaitis. Spalio 15 d. Niujorko lietuvių susitikimą su šia Lietuvos rašytojų grupe Kultūros židinyje surengė Lietuvių rašytojų draugija ir specialus komitetas.

Vilniuje vasaros mėnesiais rengiami tarptautiniai Davido Oistracho (1908-1974) meistriškumo kursai smuikininkams. Jų iniciatorius — Vilniaus konservatorijos prof. Saulius Sondeckis, vadovas — Maskvos konservatorijos prof. Igoris Oistrachas, velionies D. Oistracho sūnus. Šiemet dvi savaites trukę kursai buvo pradėti rugpjūčio 27 d. Jaunuosius smuikininkus su D. Oistracho meistriškumo paslaptimis supažindino buvusieji jo mokiniai, kurių eilėse yra ir vilnietė smuikininkė Audronė Vainiūnaitė, įsirikiavusi į dėstytojų eiles. Kursų pedagogai su geriausiais kursantais surengė šešis koncertus, kuriuose taipgi dalyvavo Lietuvos kamerinis orkestras ir Vilniaus styginis kvartetas.

Andriaus Vištelio-Višteliausko (1837-1916) atminimas įamžintas kauniečio skulptoriaus S. Žirgulio sukurtu paminklu, atidengtu Zapiškyje. Mat poetas, rašytojas ir kovotojas A. Vištelis yra gimęs Kluoniškyje prie Zapiškio. Lietuvoje jis įsijungė į 1863 m. sukilimą ir nuo caro žandarų pabėgo Vokietijon 1864 m. Iš ten persikėlė Paryžiun ir savanoriu įsijungė į G. Garibaldžio tautinės laisvės kovas Italijoje. A. Vištelis taipgi buvo aušrininkas, priklausęs "Aušros" žurnalo steigėjų gretoms. Jo eilėraštis "Op, op, Nemunėli" Lietuvoje pasklido spaudos draudimo metais ir tapo populiaria daina. Ją dažnai dainuodavo ir II D. karo bei pokario metais Sibiran ištremti lietuviai. Dabar A. Vištelio raštai ir laiškai vėl grįžo Lietuvon. Pats A. Vištelis, pabėgęs iš Lietuvos dėl nesėkmingo įsijungimo į 1863 m. sukilimą, bandė įsikurti Brazilijoje, persikėlė Argentinon. Prarado atsiveždus pinigus, susirgo neuroze ir mirė psichiatrinėje ligoninėje Buenos Aires mieste.

Tradicinis "Muzikos ruduo" šiemet buvo pradėtas spalio 12 d. prie paminklo M. K. Čiurlioniui Druskininkuose. Pirmą kartą šis Lietuvos kompozitorių sąjungos renginys peržengė ir Lietuvos sieną. Grupė kompozitorių, muzikologų ir kūrinių atlikėjų spalio 14-15 d.d. lankėsi Suvalkuose, Punske ir Seinuose. Koncertai lietuviams ten buvo surengti bažnyčiose ir mokyklose, vaikams nuvežta muzikos vadovėlių. Kita panaši grupė keliavo po Lazdijų rajoną. Kelionės ir koncertai buvo skirti 1984 m. gruodžio 20 d. mirusio kompozitoriaus Eduardo Balsio septyniasdešimtajam gimtadieniui. Šiemetinio "Muzikos rudens" laureatu buvo paskelbtas kompozitorius Vidmantas Bartulis už Gedulo ir Vilties dienai sukurtą "Requiem". Lietuvos kompozitorių "Muzikos rudens" šventę užbaigė apžvalginis koncertas Vilniuje, apėmęs jų kūrinius iki 1940 m. Vilniaus filharmonijos simfoninis orkestras su dirigentu Alvydu Šulčiumi atliko Juozo Pakalnio simfoninę poemą "Lituanika", Jono Nabažo "Dainą apie liūdesį ir džiaugsmą", Vytauto Bacevičiaus "Koncertą fortepijonui su orkestru nr. 2" (pianistė Birutė Vainiūnaitė) ir Jeronimo Kačinsko "Simfoninę fantaziją nr. 2".

Mažųjų spektaklių šventę "Rudens šermukšnis" rugsėjo pabaigoje klaipėdiečiams jau penktą kartą surengė Klaipėdos medienos medžiagų kombinato studijinis teatras su savo vadovu Alvydu Vizgirda. Šventė skiriama saviveikliniams teatrams, bet buvo pradėta profesiniame Klaipėdos dramos teatre Alvydo Vizgirdos režisuotu Tennessee Williams pjesės "Gražus sekmadienis piknikui" spektakliu. Tradicinėn šventėn įsijungė Maskvos studijinis teatras su L. Andrejevo apsakymo "Iskariotas" inscenizacija, Čekoslovakijos Usti Nad Orlici miesto teatras su A. Dankos "Voldšteino armijos hercogiene" ir Vilniaus universiteto kiemo teatras su M. Martinaičio "Kukutyne". Saviveiklininkų šventėje nerenkamas geriausias spektaklis, tik geriausi moters ir vyro vaidmenų atlikėjai, daugiausia žiūrovų simpatijų susilaukę kiekvieno spektaklio aktoriai. Simpatiškiausiais žiūrovai išrinko: G. Genevičiūtę "Kukutynėje", A. Abdulovą "Iskariote" ir L. Koplanovą "Voldšteino armijos hercogienėje". Geriausia moters vaidmens atlikėja buvo pripažinta Vilniaus universiteto kiemo teatro atstovė Violeta Davoliūtė, geriausiu vyro vaidmens atlikėju — Usti Nad Orlici teatro atstovas Vladimiras Zamaslovis. **V. Kst.**

PRISIKĖLIMO PARAPIJOS KREDITO KOOPERATYVAS

999 College St., Toronto, Ontario M6H 1A8

Telefonai: (416) 532-3400 ir 532-3414

KASOS VALANDOS: Pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 3.30 v.p.p.; ketvirtadieniais ir penktadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 8.00 v.v.; šeštadieniais – nuo 9.00 v. ryto iki 1.00 p.p.; sekmadieniais nuo 9.00 v. ryto iki 12.30 v.p.p. SKYRIUS ANAPILYJE: Sekmadieniais nuo 9.30 v. ryto iki 1.00 v.p.p.

MOKA UŽ:

90-179 d. term. ind.	9½%
180-185 d. term. ind.	9¾%
1 metų term. indėlius	9¾%
2 metų term. indėlius	9½%
3 metų term. indėlius	9½%
1 metų GIC-met. palūk.	11 %
2 metų GIC-met. palūk.	10½%
3 metų GIC-met. palūk.	10½%
1 metų GIC-mėn. palūk.	9¾%
RRSP, RRIF ir OHOSP	8¾%
RRSP ir RRIF-1 m. term. ind.	11 %
RRSP ir RRIF-2 m. term. ind.	10½%
RRSP ir RRIF-3 m. term. ind.	10½%
Taupomąją sąskaitą	8 %
Kasd. pal. taupymo sąsk.	9¼%
Kasd. pal.čekių sąsk.iki	5¾%

IMA UŽ:

Asmenines paskolas nuo	13 %
Sutarties paskolas nuo	13 %
Nekiln. turto paskolas:	
Su nekeičiamu nuošimčiu	
1 metų	12¾%
2 metų	12½%
3 metų	12½%
Su keičiamu nuošimčiu 1, 2 ir 3 metų	11½%

Draudžiame asmenines ir sutarties paskolas iki $15,000 ir narių gyvybę iki $2,000 už santaupas laikomas šėrų, čekių ir taupymo sąskaitose.

Duodame asmenines paskolas iki $50,000 ir morgičius iki 75% įkainoto turto vertės. Parduodame pinigines perlaidas (money orders) ir kelionių čekius (traveler's cheques). Neimame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas įvairias sąskaitas.

AKTYVAI virš 43 milijonų dolerių

Mūsų tikslas – ne pelnas, bet sąžiningas patarnavimas

STEPHAN'S FURS

2239 Bloor Street West. • 406 Roncesvalles Ave. Telefonas 536-5936 ir Telefonas 762-7775

Parduodami kailiniai apsiaustai ir įvairaus kailio kepurės. Priimami užsakymai. Daromi pataisymai bei persiuvimai.

LIETUVIO SAVININKO VAISTINĖ

MARGIS DRUG STORE

JOHN V. MARGIS, Phm. B.

408 Roncesvalles Ave. Tel. 535-1944

PRIIMA "ONTARIO DRUG BENEFIT" RECEPTUS.

PENSININKAMS 15% NUOLAIDA NUO VISKO (IŠSKYRUS CIGARETES)

NEMOKAMAS PRISTATYMAS Į NAMUS

MARGIS DRUG STORE TURI "LOTTARIO" LOTERIJOS SKAITYTUVĄ (KOMPIUTERĮ)

TOTAL TRADES RENOVATING

151 Carlingview Dr., Unit 5, Rexdale, Ontario

* atlieku visus elektrinius darbus — namų, įstaigų, įmonių
* įrengiu aliuminiaus gaminius — lauko sienas, langus, duris, veidrodžius
* atlieku pagrindinius namų remontus — prausyklų, rūsių, padidinu namus, verandas

Bob (Gintas) Artickonis 674-1068

AUTOMOTIVE FIBER

AUTOBODY AND COLLISION REPAIRS

Visų rūšių automobilių išorės (body) taisymas ir dažymas: sąžiningas darbas, pigios kainos.

Savininkas – RIČARDAS KYBARTAS,

22 BELVIA ROAD, Etobicoke, Ont. M8W 3R3 **Telefonas 252-8863**

T. ir T. SERVICE CENTRE GARAŽAS

1814 Berkel Rd., Mississauga L4X 1M7

Telefonas: 625-0707 *Savininkas – Tom Thompson*

Kokia jūsų namo vertė?

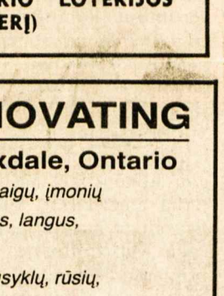

Skambinkite dar šiandien dėl nemokamo jūsų namo įkainojimo.

ANTANAS GENYS

an independent member broker

RE/MAX professionals inc. Realtor

1 east mall crescent, etobicoke, ontario M9B 6G8

232-9000 res: 231-2839

Greitas ir tikslus *patarnavimas!*

DRAUDA

gyvybės, automobilių, gaisro atveju, nuomininkų turto, verslo ir komercijos

Juozas Eimis Ramas

Tel. 231-5641, namų 766-5857

Allstate 5233 Dundas St. W. (arti Kipling) Islington, Ontario M9B 1A6

Klientų patogumui, susitarus, atvažiuoju į namus

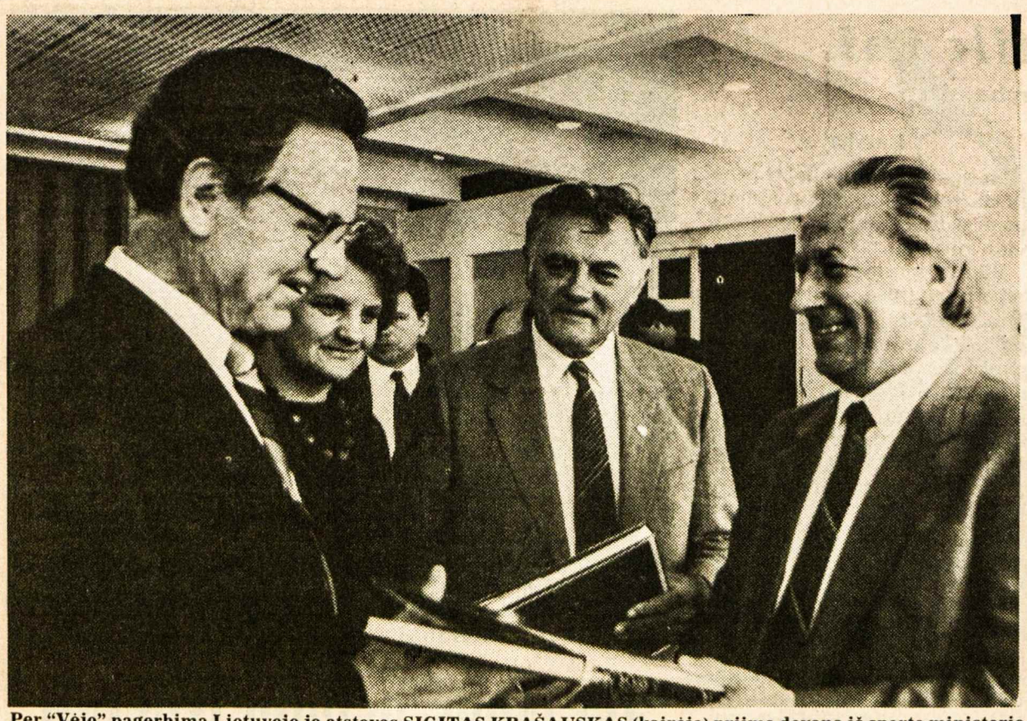

Per "Vėjo" pagerbimą Lietuvoje jo atstovas SIGITAS KRAŠAUSKAS (kairėje) priima dovaną iš sporto ministerio ZIGMO MOTIEKAIČIO. Vidury VALDAS ADAMKUS, ŠALFASS pirmininkas Nuotr. V. Malinausko

SPORTAS

T.V.

Redaguoja SIGITAS KRAŠAUSKAS,
32 Pasadena Gardens, Toronto, Ontario, M6S 4R5,
telefonas (416) 766-5367

Keli momentai iš ŠALFASS suvažiavimo

Jis įvyko š.m. spalio 28 dieną Klivlande

ŠALFASS pirmininkas Valdas Adamkus kalbėjo apie Lietuvos tautinio olimpinio komiteto veiklą ir jo santykius su išeivijos lietuviais sportininkais. Jis pareiškė, kad LTOK atsikūrimas yra neabejotina Lietuvos tautinio atgimimo proceso dalis. Sąjūdis sujudino visą tautą politiniame procese, ir olimpinis komitetas yra įžiūrimas kaip to politinio proceso viena iš pagrindinių šakų. LTOK turįs ne tik Sąjūdžio, bet ir dabartinės Lietuvos vyriausybės pritarimą ir visos tautos paramą įteisinti Lietuvos sportinį gyvenimą tarptautinėje plotmėje. Tautinio olimpinio komiteto visos pastangos dabar yra apjungti visas galimas jėgas užsienyje ir tautoje, kad tas tarptautinis pripažinimas būtų sugrąžintas.

Pats gyvenimas suteikė Valdui Adamkui progą, viešint krašte visai kitais reikalais, dalyvauti jau dviejuose Tautinio olimpinio komiteto posėdžiuose. Vienas buvo skirtas IV-jų PLS žaidynių 1991 Lietuvoje programos suderinimui. Antrą kartą teko jam dalyvauti posėdyje, kuriame buvo sprendžiamas tautinės strategijos klausimas, kaip patekti į tarptautinę bendruomenę, kad, Lietuva kaip tokia galėtų dalyvauti 1992 m. Barcelonoje, olimpinėse žaidynėse.

Šiuo metu Lietuvoje pageidauja, kad ŠALFASS, stipriausia užsienyje lietuvių sporto organizacija, padėtų jiems suderinti planus su jų užsimojimais, spaudžiant tarptautines sporto federacijas ir tarptautinį olimpinį komitetą atgauti Lietuvai pripažinimą, kad ji taptų pilnateisiu nariu. Valdas Adamkus, ne kaip ŠALFASS pirmininkas, bet asmeniškai buvo pakviestas būti LTOK atstovu JAV-se. Kvietimą priėmė ir šiame ŠALFASS suvažiavime paprašė visiško pritarimo ir rėmimo jo darbuose. Jis pareiškė, kad šį asmeninį įgaliojimą jis norįs praplėsti, sudarant mažą komitetą, kuris galėtų tiesiogiai jam talkininkauti. Tai būtų lyg ir Lietuvos tautinio olimpinio komiteto atstovybė Šiaurės Amerikoje. Jis pakvietė į šį komitetą Praną Gvildį iš Niujorko, Vytautą Grybauską iš Čikagos ir Sigitą Krašauską iš Toronto.

Vytautas Grybauskas, neseniai grįžęs iš Lietuvos, suvažiavimą informavo apie 1989 rugsėjo 25 d. Vilniuje įvykusį Lietuvos ir išeivijos sporto darbuotojų pasitarimą. Jame dalyvavo Lietuvos valstybinio sporto komiteto pirm. Z. Motiekaitis, Tautinio olimpinio komiteto pirmininkas A. Poviliūnas, "Žalgirio" sporto draugijos pirm. V. Nėnius, "Gintaro" sporto draugijos pirm. V. Strikaitis, Kauno sporto k-to pirm. P. Majauskas, Australijos lietuvių sporto s-gos pirm. J. Jonavičius, ŠALFASS vicepirm. V. Grybauskas ir dar keletas kitų.

Šiame pasitarime svarstytas IV-jų PLS žaidynės, 1991 Lietuvoje organizaciniai reikalai ir Lietuvos bei išeivijos sportinis bendravimas.

Z. Motiekaitis informavo, kad žaidynių organizatoriams paramą jau pažadėjo Lietuvos vyriausybė, kad žaidynėmis susidomėjimą rodo LKP Centro k-to pirmasis sekretorius Algirdas Brazauskas ir kiti Respublikos vadovai.

Arturas Poviliūnas nušvietė, kad pradiniuose darbuose Tautinis olimpinis k-tas dirba kartu su Lietuvos sporto k-tu, "Žalgirio" organizacija ir visomis atskirų sporto šakų federacijomis. Greitai bus sudarytas atskiras IV-jų PLS žaidynių organizacinis komitetas. Šis komitetas bus kontakte ir spręs visus klausimus su Australijos ir Š. Amerikos sporto sąjungomis.

Toliau svarstyti klausimai lietė sportininkų iškvietimus, apgyvendinimą, atskiras sporto šakas, jų programas ir kt. Visi sportininkai, vadovai ir treneriai gaus asmeniškus ar grupinius iškvietimus. Su jais jiems nebereikės mokėti už viešbutį ir maistą, jiems kainuos tik kelionė iki Vilniaus. Vykstančiųjų sąrašai turės būti paruošti ir įteikti bent 6 mėnesius prieš žaidynes.

Lietuvos ir išeivijos sportininkų bendradarbiavimo klausimu pasiūlymų pateikė "Gintaro" sporto draugijos pirm. V. Strikaitytė, pabrėždama pirmiausia mokyklinį jaunimą, kurio kontaktai ir bendravimas turėtų padėti lietuvybės išsaugojimui ir stiprinimui išeivijoje. "Žalgirio" draugijos p-kas pareiškė, kad daugelis šios draugijos kolektyvų pasiruošę užmegzti ryšius su išeivijos sporto klubais pasirūpinti svečiais per 1991 m. žaidynes.

"Myliu Lietuvą ir krepšinį", pareiškė Toronto "Vyčio" krepšininkas Jonas Karpis, jau žaidžiantis Vilniaus "Statyboje", pokalbyje su Vilniaus "Sporto" bendradarbiu Valdu Kasperavičiumi.

Užklaustas, kodėl taip ilgai neatskrido, Jonas paaiškino, kad nebuvo tinkamai sutvarkyta sutartis. Kai problemų neliko, jis ir išskrido. J.K. pasirašė sutartį I-riems metams už 45 tūkstančius JAV dolerių. 10 tūkstančių jau išmokėta avansu, o kita bus išmokama dalimis iki sezono pabaigos. Priedo, išlaikymas ir visos privilegijos, kuriomis naudojasi krašto krepšininkai.

JONAS KARPIS, žaidžiantis Vilniaus "Statyboje"

Į klausimą, kodėl sutiko rungtyniauti "Statyboje", Jonas atsakė, kad čia žaisti jam didelė garbė ... "Aš myliu Lietuvą ir krepšinį". Be to, tai vienintelė galimybė parungtyniauti ir pagyventi tėvų žemėje. Tėvai mirę, bet jie pritartų irgi šiam jo apsisprendimui.

"Statybos" vyr. treneris R. Girskis pažymėjo, kad Jono uždavinys, bus kovoti dėl kamuolių, grumtis baudos aikštelėje. Jam nereikės stengtis būtinai pelnyti daug taškų. Treneris galvoja – J. Karpiui greit nepavyks "suderinti stygų". Jam reikės priprasti prie naujojo kolektyvo, prie šalies krepšinio. Tačiau, kai viskas įeis į savo vėžes, šis amerikietiško stiliaus vidurio puolėjas (208 cm.) turėtų tapti pagrindiniu komandos ramsčiu.

J. Karpis sėkmingai debiutavo per "Budivelniko" – "Statybos" rungtynes Kijeve. Pelnė jis 22 taškus, atkovojo 9 kamuolius, ir buvo sėkmingiausias žaidėjas "Statyboje".

Šiaurės Amerikos baltiečių plaukymo pirmenybės įvyko lapkričio 5 d. Trinity Recreation Center, 165 Crawford St., Toronto Ont. Jas pravedė PSF plaukimo komiteto vadovė Mai Kreem ir tam specialiai sudarytas komitetas. Pirmenybių apimtis buvo plati, įvairių stilių klasėse, vyrų, moterų, berniukų ir mergaičių amžiaus grupėse.

Iš lietuvių geriausiai pasirodė Jonas Vadeika, laimėdamas pirmąsias vietas 500 yd laisvu stiliumi vyrų klasėje (5:20.25), berniukų iki 15 m. amžiaus grupėje, 100 yd laisvu stiliumi (52.5), 100 yd nugara (1:03.6) ir 200 yd I.M. (2:14.7).

Berniukų iki 10 m. amžiaus grupėje, Pilypas Taraška (Clev.) laimėjo pirmas vietas, 50 yd laisvu stiliumi (37.6) ir 50 yd nugara (44.75). Tenkinosi antrosiomis vietomis 50 yd peteliške (45.4) ir 100 yd I.M. (1:36.1).

Berniukų iki 8 m. amžiaus grupėje Mykolas Rovas 25 yd krūtine laimėjo I v. (25.13). Tą pačią distanciją nugara (23.13) ir peteliške (21.9) praplaukė antruoju.

Berniukų klasėje dalyvavo Taras Chornomaz ir Mykolas Mangulis, tačiau jie dar tik pradedantys ir žymesnių vietų neužėmė.

Moterų klasėje Barbora Taraška 100 yd nugara (2:24.6) užėmė antrą vietą.

Veronika Taraška, 11-12 m. amžiaus mergaičių grupėje, 50 yd atstumą laisvu stiliumi įveikė per (31.9) ir nugara (37.70), laimėdama antrąsias vietas. 200 yd I.M. ji laimėjo pirmą vietą (3:16.80).

Loreta Breen, 11-12 m. amžiaus grupėje, 200 yd I.M. laimėjo antrą vietą (3:41.5) ir 50 yd krūtine – trečią (51.7).

Pirmenybėse dalyvavo taip pat dešimtmetė Amanda Balodis, 50 yd laisvu stiliumi atplaukusi antrąja.

Skautų veikla

• Skautų vyčių sueiga yra šaukiama lapkričio 26 d. tuoj po 10.15 v.r. Mišių skautų būkle. Visi sk. vyčiai jauskime pareigą dalyvauti. **Būrelio vadas**

• "Baltijos" laivo sueiga įvyks lapkričio 25, šeštadienį, 12.15 v.p.p., Toronto Lietuvių namuose, 3-me aukšte. Į vienetą priimami vaikučiai nuo 6-13 metų amžiaus. Skambinti sesei K. Genienei tel. 234-9696.

• Skautų-čių stovyklos "Romuva" valdybos posėdis – gruodžio 3, sekmadienį, 11.30 v.r. (po 10.15 v.r. Mišių) skautų būkle.

• Visuotinis "Romuvos" stovyklos narių susirinkimas yra šaukiamas 1990 m. sausio 28 d. Prisikėlimo parapijos salėje, 3.30 v.p.p.

• "Aušros Vartų" tuntas, vadov. ps. fil. Svajonės Kerelytės, rugsėjo 30 d. atšventė 40 m. veiklos sukaktį Lietuvių centre, Čikagoje.

• Okupuotos Lietuvos atsikūrę skautai-tės paminėjo 71-mąjį skautybės gimtadienį.

• Kanados rajonų vadeivos – brolijos s. fil. dr. A. Dailydė, seserijos ps.fil. D. Barzdžiūtė, dalyvavo LSS vadijų suvažiavime lapkričio 5-6 d.d Čikagoje. **M.**

• **Mokykis pažinti laiką ir lauki to, kuris yra virš laiko, t.y. Belaikio (Ignotas Antiochietis)**

Akupunktūros ir vaistažolių

KLINIKA

Ūmių ir chroninių susirgimų gydymas, taikant dietą, akupunktūrą, vaistažoles.

Danutė Turčinskienė, *MD (Lietuva), ND.*

3425 Dundas St. W. Toronto, Ont. M6S 2S4 (Prie Windermere Ave.)

Klientus priima susitarus telefonu – **760-9445**

PARAMA LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS

MOKA:

9½%	už 90 dienų term.indėlius
9¾%	už 6 mėn.term.indėlius
9¾%	už 1 m. term. indėlius
9½%	už 2 m. term. indėlius
9½%	už 3 m. term. indėlius
9¾%	už 1 m. GIC mėn. palūk.
11 %	už 1 m. GIC invest. pažym.
10½%	už 2 m. GIC invest. pažym.
10½%	už 3 m. GIC invest. pažym.
8¾%	už RRSP ir RRIF ind. (variable rate)
11 %	už RRSP ir RRIF 1 m. term. ind.
10½%	už RRSP ir RRIF 2 m. term. ind.
10½%	už RRSP ir RRIF 3 m. term. ind.
8¾%	už namų planą - OHOSP (variable rate)
8 %	už taupymo sąskaitą
9¼%	kasd. pal. sąsk. virš 10.000
6½%	už kasd. pal. čekių sąsk.

IMA:

	už asmenines paskolas nuo...13 %
	už nekilnojamo turto paskolas (mortgages):
	su nekeičiamu nuošimčiu
1 metų	12¾%
2 metų	12½%
3 metų	12½%
	(fixed rate)
	su keičiamu nuošimčiu
	1, 2 ar 3 metų...11½% (variable rate)

Asmenines paskolas duodame iki $65,000 ir mortgičius iki 75% įkainoto turto. Kitos paskolos: (Line of Credit) ir antrieji mortgičiai.

AKTYVAI virš 73 milijonų dolerių

Visų narių gyvybė apdrausta santaupų dydyje, bet nedaugiau $2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki $15,000. Nemokamas čekių ir sąskaitų patarnavimas. Gaunama piniginės perlaidos, kelionės čekiai (American Express).

KASOS VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 3.30 v. po pietų; ketvirtadieniais ir penktadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 8 v. vakaro; šeštadieniais – nuo 9 v. ryto iki 1 v. po pietų

BŪSTINĖ: Lietuvių namai —

1573 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6P 1A6

Telefonas 532-1149

A. W. GARBENS REAL ESTATE INC.

121 Willowdale Ave., Suite 106, Willowdale, Ont. M2N 6A3.

Telefonai: 225-5699 arba 489-1543

Nekilnojamo turto įstaiga, tarnaujanti tautiečiams nuo 1951 metų. Lietuviams nuolaida namo pardavimo atveju.

Alfonsas Garbenis, sn. (tėvas) ir

Alfonsas Garbenis, jn. (sūnus) – **savininkai**

Namų įkainojimo skyrius

HURONIA YORK APPRAISAL CORPORATION

1211 Gorham St., Units 1&2, Newmarket, Ont. L3Y 7V1.

Telefonas (Toronto linijos)

(416) 773-6480, (416) 773-3779

ALFONSAS W. GARBENIS, jn., B. Econ. CRA, SRA, kvalifikuotas įkainotojas nuosavybių – mortgičių, palikimų, investacijų, (V. Day Capital Gains) ir patarėjas kituose nekilnojamo turto reikaluose.

KINGSWAY NATIONAL

REAL ESTATE LTD., REALTOR

1614 Bloor St. W., Toronto, M6P 1A7 (Arti Toronto Lietuvių namų)

PERKANT – PARDUODANT NAMĄ AR KOKIĄ NEKILNOJAMĄ NUOSAVYBĘ, VISADA JUMS SĄŽININGAI IR DRAUGIŠKAI PATARNAUS

STASYS JOKUBAITIS.

Nemokamas namo įkainojimas.

Telefonai 535-2331 arba 537-2869

RE/MAX renown realty ltd., realtor an independent member broker

daiva t. dalinda, B.A.

associate broker

4887 dundas street west, islington, ontario M9A 1B2, res: 766-2897

232-2322

DEŠIMTIES METŲ PATYRIMAS

NEMOKAMAS NAMO ĮKAINOJIMAS

MARIUS E. RUSINAS, *turįs aštuonerių metų patyrimą, patarnauja visose pensijų srityse:*

- **RRSP – nuo 1 iki 10 metų garantuoti pažymėjimai**
- **RRIF pensijų fondas**
- **metinė renta (Annuities) – nuo 5 iki 20 metų išmokos abiem (vyrui ir žmonai) arba vienam (kitam mirus)**
- **įvairūs fondai (Segregated Funds) – gyvybės, sveikatos, grupinė drauda**
- **atstovauja visom gyvybės draudos bendrovėm**
- **klientų patogumui, susitarus, atvažiuoja į namus**

Canada Life Assurance Company

390 Bay St. nr. 600, Toronto M5H 2Y2

Darbo (416) 868-0922, namų (416) 848-0320

Kanados įvykiai

(Atkelta iš 1-mo psl.)

streiko nutraukė mokslą ir susirado darbus. Kitiems studentams teks prailginti mokslo metus, sutrumpinus vasaros atostogas, o jos yra svarbios, nes didelė dalis studentų tada užsidirba mokslapinigius sekantiems studijų metams.

Ontario premjero D. Petersono liberalų vyriausybės neryžtingumą streiko atvejais yra pastebėję ir kiti komentatoriai. Susidaro įspūdis, kad premjeras D. Petersonas vengia sprendimų, kurie užrūstintų didžiąsias darbo unijas. Yra spėliojimų, lig šiol nepatvirtintų, kad jis galvoja pereiti visos Kanados politikon. Mat liberalų partija dabar kaip tik ruošiasi naujo vado rinkimams. J. Turneris jau yra paskelbęs atsistatydinimą, bet vis dar trūksta tvirto kandidato su nauju veidu politinėje arenoje. Tokiu galėtų tapti dabartinis liberalų premjeras D. Petersonas, Ontario liberalus ištraukęs iš beveik keturiais dešimtmečiais paženklinto politinio akligatvio. Galimas dalykas, kad šiuose spėliojimuose esama tiesos. Kaipgi kitaip beišaiškinsi jo dabartinį delsimą Ontario gyventojams žalinguose unijų streikuose? Atrodo, galvojama apie ateitį ir norima užsitikrinti didžiųjų darbo unijų paramą rinkimuose. Atkreipkime dėmesį į konkrečius pavyzdžius.

Toronto viešojo susisiekimo TTC bendrovės tarnautojų unijai net 45 dienas buvo leista šokdinti milijoninio didmiesčio gyventojus nepateisinamu darbo sulėtinimu ir netgi darbo savaitės sutrumpinimu. Tik tada šią tragikomediją užbaigė pagaliau nutaręs įsikišti darbo ministeris G. Phillips, kurio viršininkas yra Ontario premjeras D. Petersonas. Po pusantro mėnesio unijos kvailiojimo taip ir liko neišspręstas pagrindinis jos reikalavimas sustabdyti papildomų ne pilno laiko TTC vairuotojų samdymą, nors jie yra reikalingi padidinti automobilių ir tramvajų skaičiui daugiausia keleivių susilaukiančiomis valandomis. Dėl šio klausimo unija vėl šokdins torontiečius, kai po dvejų metų pasibaigs dabartinė sutartis. Mat pernai TTC bendrovė antvalandžiams išleido $13,5 milijono, o po dvejų metų turbūt išleis dvigubai daugiau. Unijai svarbu vairuotojams užtikrinti vienos pilnos dienos atlyginimą už dvi papildomas darbo valandas laisvalaikio metu.

Panašią atidėliojimo taktiką premjeras D. Petersonas pasirinko ir sekmadienio prekybos klausimu, kai buvo pradėtas nelegalus krautuvių atidarymas. Dabartinis įstatymas varžo didžiųjų krautuvių atidarymą, nes jų tarnautojų unijos nori laisvo sekmadienio savo nariams. Premjero D. Petersono vyriausybė paliko tą įstatymą, bet Ontario parlamente patvirtino papildą, kuris krautuvių atidarymo reikalus atiduoda miestų savivaldybėms. Tad dabar prekybą sekmadieniais gali leisti arba atmesti miesto savivaldybė, prisitaikydama prie gyventojų reikalavimo. Toks sprendimas buvo labai patogus premjerui D. Petersonui. Didžiosios unijos kovoja už laisvą sekmadienį ir uždarytas krautuves, o leidimus joms atidaryti reikia gauti iš savivaldybių. Premjeras D. Petersonas diplomatiškai nusiplovė rankas. Tačiau dabar, kai didžiosios prekybos bendrovės Toronto apylinkėse pradėjo sekmadieniais atidarinėti krautuves, savivaldybės neduoda leidimo. Policininkai surašo protokolus už nelegalų krautuvių atidarymą, o baudas turi nustatyti Ontario teisingumo ministeris I. Scottas. Jis žada reikalauti didžiausios $50.000 baudos už tebeveikiančio įstatymo pažeidimą, nors sekmadienio prekybos tvarkymas atiduotas savivaldybėms.

Laiškas ministeriui pirmininkui

KLB valdybos pirm. Algis Pacevičius pasiuntė Kanados ministeriui pirmininkui Brian Mulroniui viešą laišką, kuriame jam, lankantis Sov. Sąjungoje, linki sėkmės ir jį sveikina už domėjimąsi Rytų Europos įvykiais. Priminė, kad milijonai baltiečių žuvo nuo nacių ir sovietų rankos. Kad šios aukos nebūtų veltui, prašo ministerį pirmininką išnaudoti progą ir pagelbėti Baltijos valstybėms atgauti nepriklausomybę.

Gorbačiovui turi būti priminta, kad istorinės klaidos atitaisymas Sov. Sąjungą sustiprins, o ne priešingai atsitiks. Gorbačiovas gali ginčyti, kad Baltijos kraštų klausimas yra sovietų vidaus reikalas, kad baltiečių nepriklausomybė gali griauti (destabilizuoti) Sov. Sąjungą. Nė vienas iš šių argumentų nėra teisingas. Rusijos ekonominė būklė, ne baltiečių nepriklausomybė, grasina Sov. Sąjungos suirimui. Ministeris pirmininkas turėsiąs progų susitikti su parlamentarais iš Lietuvos. Siūloma pačiam pasiteirauti, ko jiems reikia ir ko jie tikisi iš Kanados.

Baltiečiai respektuoja ir gerbia Kanadą. Jų milijonai yra dėkingi ministeriui pirmininkui ir Kanadai už parodytą dėmesį jų kraštams.

ZIGMAS VAIŠVILA ir REGINA VAIŠVILIENĖ su Toronto Maironio mokyklos mokytojais

TORONTO

"The Toronto Star" ir kiti du Toronto dienraščiai lapkričio 17 d. rašė, kad visa Lietuvos komunistų partijos vadovybė buvo iškviesta į Maskvą. Su Politbiuru įvyko aštuonių su puse valandų posėdis, kuriame kalbėta apie Lietuvos komunistų partijos atsiskyrimą nuo Maskvos. Juro Poželos, vieno iš partijos vadovų, pranešimu, abi pusės, išdėsčiusios pozicijas, pasiliko prie savo nusistatymų. Manoma, kad Lietuvos komunistų partijos kongrese gruodžio 19 d. bus nubalsuota atsiskirti. Apie atsiskyrimo diskusijas pranešė ir sovietų televizija, tačiau viešo pasmerkimo iš Maskvos nebuvo.

"The Globe and Mail" dienraštyje, laiškų redaktoriui skyriuje, atsiliepė I. Kops į sovietų diplomato Igor Liakin pareiškimą, bandantį aptemdyti aiškią baltiečių politinę situaciją. Iki sovietų invazijos Baltijos valstybės buvo nepriklausomos, jos pilnai dalyvavo tarptautiniame gyvenime, laimėdamos medalius olimpinėse žaidynėse, būdamos Tautų Sąjungos narėmis.

Šių kraštų istorija ir kultūra yra unikali. Tie šeši milijonai europiečių turi teisę į valstybinę nepriklausomybę, kaip kad ja naudojasi pvz. mažos salos gyventojai kur nors Ramiajame vandenyne.

Ministeris pirmininkas Brian Mulroney ir užsienio reikalų ministeris Joe Clark pasmerkė Pietų Afrikos rasinės segregacijos įstatymus ir Namibijos okupaciją. Tuo pačiu jie negali pritarti brutaliai sovietų Baltijos valstybių okupacijai, nepasirodydami hipokritais.

Taip pat Toronto universiteto mokslininko Bennet Kovrig įspėjimas apie "Rytų Europos parako statinę" yra ne savo vietoje. Baltijos kraštuose nereikia perbraižyti žemėlapių. Šių valstybių sienos 1920 m. buvo nustatytos sutartimis, kurias pasirašė Leninas. Sovietams tereikia tik pasitraukti. "Žmogaus teisių garantijos" neužtenkà, kai sovietinio komunizmo dėka šių kraštų ekonomika atsidūrė Trečiojo pasaulio valstybių būklėje.

"The Toronto Sun" lapkričio 19 d. laidoje rašė, kad lapkričio 18 d. daugiau kaip pusė milijono latvių susirinko Rygoje švęsti 71-ją nepriklausomybės sukaktį. Šimtai Rygos namų buvo pasipuošę tautiniėm vėliavom. Taip pat tūkstančiai žmonių savo rankose laikė įvairaus dydžio tautines vėliavas. TASS agentūra pranešė, kad "pirmą kartą pokariniame laikotarpyje Lapkričio 18-toji diena buvo švenčiama kaip valstybinė šventė".

Kanados komisija pabėgėlių statusui nustatyti (IRB — Immigration and Refugee Board) lapkričio 14 d. sukvietė Toronto tautinių grupių laikraščių atstovus painformuoti apie atliktus darbus, paaiškinti komisijos struktūrą bei paryškinti persekiojamųjų pabėgėlių kvalifikacijas. Susirinkimas, kuriame dalyvavo apie 40 įvairių tautybių atstovų, pradėtas pietumis. Sekė programa: kalbėjo vykdomasis direktorius P. Harder, komisijos pirm. G. Fairweather, jo pavaduotojas F. Kharas ir dokumentacijos centro direktorius G. Howell. Parodyta vaizdajuostė apie Vidurinės Amerikos pabėgėlius.

Pagal informacinėj brošiūroj atspausdintą statistiką, daugiausia persekiojamųjų pabėgėlių Kanadoje registruojasi iš Libano, Sri Lankos, Somalijos, El Salvadoro ir Irano. Įdomu, kad ilgame įvairių kraštų sąraše JAV registruota su 31 pabėgėliu, kai tuo tarpu Sovietų Sąjunga tik su 16! "Tėviškės žiburiams" šiame susirinkime atstovavo Č. Senkevičius.

Prašo pagalbos

Marijampolėje prie Šv. arkangelo Mykolo prokatedros yra įsteigta Č. Sasnausko muzikos mokykla. Ją išlaiko Vilkaviškio vyskupijos apaštalinis administratorius vysk. Juozapas Žemaitis. Mokykla — oficialiai pripažinta. Tai pirma nevaldiška mokykla pokario Lietuvoje.

"Nuo pat pirmųjų mokyklos gyvavimo dienų susidūrėme su aštria literatūros stokos problema, ruošiant religinių disciplinų programas ir praktinius užsiėmimus. Taigi, kreipiamės prašydami pagalbos," — rašo mokyklos direktorius kun. Gracijus Sakalauskas.

Aukas mielai priima Lietuvių katalikų religinė šalpa, 351 Highland Blvd., Brooklyn, NY, 11207, USA. **(LIC)**

• **Ar jau parėmei Kanados lietuvių kultūros muziejų?**

OVERSEAS VIDEO TAPE

Pakeičiame 3 val. video juostas iš vienos sistemos į kitą tik už $45. Darbas garantuotas. NTSC, PAL, SECAM, Europos, Azijos, Afrikos ir Australijos sistemas į kanadišką ir atvirkščiai. 8 ir 16 mm filmas ir skaidres pakeičiame į video.

KODĖL MOKĖTI DAUGIAU? Skambinkite tel. 244-1822.

Sąžiningas, konfidencialus patarnavimas

Parduodant, perkant ar tik norint informacijų apie nekilnojamas nuosavybes prašom man paskambinti

Justinas Raškauskas

allan BROWN

624-6336 namų **897-0068**

ALLAN BROWN REAL ESTATE (Ont.) LTD., REALTOR
Toronto & Mississauga Real Estate Board
4078 Dixie Rd., Mississauga, Ont. L4W 1M4

FIRCHUK TEXTILES LTD.

610 Queen Street West, Toronto, Ontario M6J 1E3

Tel. (416) 364-5036

Turime šių firmų prekes: Sharp, Panasonic, Hitachi, Sanyo, Toshiba, Sony, JVC, AIWA, Akai, National.

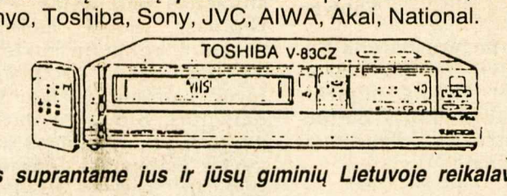

Mes suprantame jus ir jūsų giminių Lietuvoje reikalavimus.

Mes turime didelį pasirinkimą stereo ir video magnetofonų, video kamerų, sintezatorių, kalkuliatorių ir kitų elektroninių reikmenų.

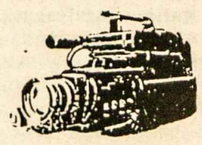

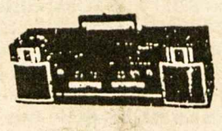

PANASONIC NV-M7EN

Ateikite ir palyginkite mūsų kainas. Malonus patarnavimas, galimybė susikalbėti angliškai, ukrainietiškai, lenkiškai, rusiškai bei jugoslaviškai.

SONY CFS-W350S

Visos elektroninės prekės yra PAL/SECAM, 220-VOLT.

Mes siunčiame iki 20 kg siuntinius į Lietuvą. Muitą galite sumokėti Kanadoje ar Lietuvoje. Turime didelį pasirinkimą didelių ir mažų skarų, šalikų, sportinių batų, kelnių (jeans), odinių paltų, dirbtinio kailio paltų ir kitų drabužių, kuriuos mėgsta Lietuvoje.

Darbo valandos nuo pirmadienio iki šeštadienio 9 v.r. – 5.30 v.p.p.

Advokatas

ALGIS S. PACEVIČIUS, *B.Sc., LL.B.*

2 Jane St., Suite 500
Bloor ir Jane gatvių kampas
Toronto, Ontario M6S 4W3

Telefonai:
įstaigos (416)**762-7393**
namų **233-0303**

Advokatas

VIKTORAS E. RUDINSKAS

B.C.L., LLB., M.B.A., M. Eng.

15 John St., Suite 2
Weston, Ontario M9N 1J2

Tel. 240-0594
Fax. 248-5922

Advokatas

PETRAS K. ŠIMONĖLIS *B.A. M.L.S. LL.B.*

perėmė a.a.advokato **Algio Puterio**
bylas ir testamentus

3425 Dundas St. W., Suite 200
prie Windermere Ave.
Toronto, Ontario M6S 2S4

Telefonas
įstaigos (416) **763-3362**

Century 21 MLS REALTOR

G. KELLEHER REAL ESTATE LTD.

Susan Jurėnienė

Profesionali pirkimo ir pardavimo atstovė mielai jums patarnaus Toronto, Mississaugos, Oakvillės apylinkėse.

Verslo — (24 v.) tel. 279-6338

Namų — 542-1708

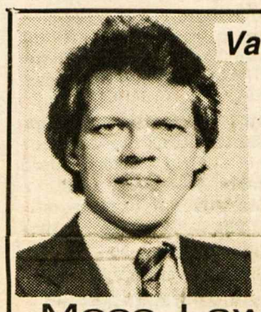

Vaidotas Jonynas, *M.B.A., C.F.A.*

Telefonas (416) 864-2734

- **Turi daugiau kaip 10 metų patyrimo investacijų srityje**
- **Aukso kasyklų analizuotojas**
- **Asmeniškai pataria apie "T-Bills", "Canada Savings Bonds", RRSPs, "Mutual funds"**
- **Sąžiningai patarnauja lietuviškai arba angliškai**

Moss, Lawson & Co. Limited
48 Yonge Street, Toronto, Ont. M5E 1G7

RE/MAX

west realty inc., realtor an independent member broker

Juozas (Joseph) **Norkus**

namų pirkimo ir pardavimo atstovas

patarnauja lietuvių kalba

Nemokamas namų įvertinimas

Lietuvių pensininkų namuose "Vilnius" I-me aukšte.

1700 bloor street west toronto, ontario M6P 4C3

769-1616

Century 21 ®

DRESHER Ltd.
Real Estate Member Broker

FAX 233-0285 **Tel. 233-3334**

3830B Bloor St. W., Islington, Ont. M9B 1K8

Patarnavimai visose pirkimo ir pardavimo srityse.

Kreipkitės į Valterį Drešerį. *Kiekviena įstaiga tvarkosi atskirai.*

Didžiausia pirkimo ir pardavimo organizacija pasaulyje.

SHERLOCK HOMES REAL ESTATE INC REALTOR

Jei norite pirkti ar parduoti namą, ar gauti informacijų, prašau man paskambinti.

Prižadu mielai ir sąžiningai patarnauti.

Lina Kuliavienė tel. 534-7788

431 Roncesvalles Ave., Toronto, Ontario

"Dievas teikia mums meilę, kad mylėtume tą, kurį Jis mums duoda"

The Lougheed & Barnard

Funeral Home

252 Regent Street South Sudbury, Ontario P3C 4C8

Telefonas: (705) 673-9595

DRAUDA

"ALL THE CHOICE IN THE WORLD"

MASKELL INSURANCE BROKERS LTD. (Savininkas Balys Maskeliūnas)

Tel. 251-4864, 251-4025, 251-4824 • Namų: 277-0814
2405 Lakeshore Boulevard West, Suite 403
Toronto, Ontario M8V 1C6

VISŲ RŪŠIŲ DRAUDA • 20 METŲ PATIRTIS

• ĮVAIRIŲ DRAUDOS BENDROVIŲ ATSTOVYBĖ •

Su $1,000 įmokėjimu galite įsigyti butą

Hillcrest Ave., šalia Cooksville traukinių stotelės, į pietus nuo Square One prie 10 greitkelio.

- *Tai puikiausias nekilnojamo turto pirkinys apsaugotas nuo valstybinių pajamų mokesčio (tax shelter).*
- *Tai yra gera investacija arba butas išėjus į pensiją, proga padėti vaikams ir vaikaičiams.*

Jeigu jus domina ši unikali investacija ir norite sužinoti apie šias neribotas projekto galimybes skambinkite

George Kairiui tel. 366-8771 arba **769-2500**

DRESHER INSURANCE BROKERS

Fax 233-0285 - Tel. 231-2661

3830B Bloor Street West, Islington, Ontario M9B 1KB

Lietuvių kalba patarnauja – V. DREŠERIS ir RIMA (Petkutė) DREŠERIENĖ

Darbo valandos: 10 v.r. – 7 v.v., šeštadieniais – 10 v.r. – 2 v.p.p.

Narys "Better Bussiness" biuro

Patarnavimas – greitas ir tikslus!

V. Dauginis – telefonai (416) 533-1121 (416) 822-8480

* GAISRO * AUTOMOBILIŲ * ATSAKOMYBĖS *
* GYVYBĖS * KOMERCINĖ*

DRAUDA — INSURANCE

Walter V. Dauginis Insurance Broker Limited,
1613 Bloor St. West, Toronto, Ont., M6P 1A6
(416) 533-1121

TORONTO

Anapilio žinios

— Lapkričio 26, sekmadienį, Lietuvos kariuomenės šventės proga, Toronto Vl. Pūtvio kuopos šauliai 10 v.r. padės vainiką Šv. Jono lietuvių kapinėse prie žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklo. Paskui jie organizuotai su savo vėliava dalyvaus mūsų šventovėje 11 v.r. Mišiose.

— Pirmajai Komunijai besiruošiančių vaikučių pamokos vyksta sekmadieniais po 9.30 v.r. Mišių parapijos klebonijoje. Pamokas veda ses. Palmira.

— Tėvai, kurie norėtų, kad jų vaikučiai giedotų šventovėje per Kalėdas, prašomi juos vesti į choro repeticijas kiekvieną sekmadienį po 9.30 v.r. Mišių. Vaikučių choras, vad. muz. Nijolės Benotienės, giesmes giedos Kalėdų dieną per 9.30 v.r. Mišias ir Naujų metų dieną per 11 v.r. Mišias.

— Kūčių plotkelių jau galima įsigyti Anapilio knygyne.

— Kalėdų eglutė mūsų mažiesiems bus Anapilio salėje gruodžio 17, sekmadienį, po 11 v.r. Mišių. Ją rengia jaunų šeimų sekcija, vad. V. Valiulio. Dovanoms bei užkandžiams imama nuo kiekvieno vaikučio po $6, o suaugusiems už užkandžius bus imama po $2 prie įėjimo. Vaikučių registracija sekmadieniais vyksta parapijos salėje iki gruodžio 3 d.

— Sekmadieniais parapijos salėje po pamaldų jau platinami bilietai į Naujų metų sutikimą Anapilyje.

— Lietuviai, norintieji išsinuomoti Anapilio sales 1991 metams, prašomi tai daryti nedelsiant, nes nuo gruodžio 1 d. tos salės bus pradedamos nuomoti ir svetimtaučiams.

— Parapijos tarybos susirinkimas bus lapkričio 28, antradienį, 7.30 v.v. parapijos salėje. Visi tarybos nariai prašomi dalyvauti.

— Aukojo Religinei šalpai: $100 — V. V. Baliūnai (a.a. Onos Baliūnienės atminimui), V. B. Vaičiūnai; Šv. Kazimiero kolegijai Romoje $50 — B. E. Liškauskai; LKM organizacijai Caritas $100 — M. Vaškevičienė; Motinos Teresės labdarai: $50 — S. J. Sinkevičiai; $12 — J. Jagėla; par. socialinės sekcijos vykdomam ligonių lankymui: $10 — A. Vaišvilienė; Šv. Jono lietuvių kapinėms: $100 — B. I. Čižikai; $60 — E. Čepienė; $20 — P. Kirstukas; $2 — J. B. Mažeikos; parapijai: $3,000 — iš a.a. Mato Antanaičio palikimo; $200 — V. Balsys; $100 — V. S. Aušrotai, J. J. Pilipavičiai, J. Gipas; $50 — A. R. Pacevičiai.

— Mišios, lapkričio 26, sekmadienį, 9.30 v.r. už a.a. Vincą Vasiliauską, 11.00 v.r. už parapiją; Wasagoje 2.00 v.p.p. už a.a. Albiną Kirstuką.

Lietuvių namų žinios

— Lietuvių slaugos namams aukojo: $50 — J. R. Rusliai a.a. Akvilinos Musteikienės atminimui; $25 — V. J. Jurkūnai a.a. Algirdo Strumilos atminimui. Iš viso statybos fonde yra $148,342. Aukos priimamos "Paramoje" sąsk. nr. 8711, Prisikėlimo parapijos kredito kooperatyve sąsk. nr. 155332.-17 ir "Talkoje" sąsk. nr. 4259. Aukos atleidžiamos nuo valstybinių mokesčių.

— Sekmadienio popietėje dalyvavo 330 asmenų. Svečių knygoje pasirašė: L. Jacinevičius, savaitraščio "Literatūra ir menas" redaktorius; gyd. D. Karnaitytė, R. Tamutis, šokių vadovas, G. Vėžauskas, ansamblio "Vingis" meno vadovas, V. Vyšniauskas iš Vilniaus; kun. A. Kildušis, Raudonės klebonas; D. Žiukelytė iš Trakų; Z. Žiukelienė iš Rokiškio; I. Juškienė iš Anykščių; K. Radzevičius iš Marijampolės; P. Kaminskas iš Aberdeeno, Skotijos.

— Bilietai į Kūčių vakarienę gaunami LN raštinėje ir sekmadienio popietėse. Bilietų kainos yra paliktos tos pačios kaip ir buvo 1988 metais: vaikams iki 6 m. nemokamai, jaunimui iki 12 m. — $6, iki 18 m. — $10; studentams ir pensininkams — $16; suaugusiems — $17.50. Bus įdomi ir dar nematyta programa.

— Bilietai į Naujų metų sutikimo balių taip pat gaunami LN raštinėje. Bilieto kaina — $35, į kurią įeina karšta vakarienė, vynas, šampanas ir šaltas bufetas.

— LN moterų ir vyrų būrelių kalėdinė vakaronė įvyks LN gruodžio 2, šeštadienį, 6 v.v. Programoje: "Sutartinė", vad. N. Benotienės. Bilieto kaina — $11.00, į kurią įeina karšta vakarienė su vynu. Bilietus galima užsisakyti pas LN vyrų būrelio pirm. Valterį Drešerį darbo tel. 233-3334, namų tel. 233-3336.

GALIU PRIŽIŪRĖTI senelius, vaikus. Esu gydytoja, atvykus iš Lietuvos. Skambinti tel. 247-4953 Toronte.

MYLITE VAIKUS? Ieškome auklės 9 mėnesių vaikučiui Etobicoke rajone nuo pirmadienio iki penktadienio, dienos metu – nuo sausio 2 d. Tel. 259-9940 vakarais.

Prisikėlimo parapijos žinios

— Praėjusį sekmadienį per 10.15 v.r. Mišias giedojo trijulė: D. Viskontienė, L. Dambrauskienė ir D. Kušlikytė, smuiku grojo viešnia iš Lietuvos Asta Ramaškaitė, jai akompanavo Leokadija Kanovičienė.

— Susituokė Lena Siminkevičiūtė ir Randal Patten.

— Pakrikštytos: Daiva-Ona, Indrės (Ramanauskaitės) ir Raimundo Paškauskų dukrelė; Danielė-Andrėja, Vigutės (Rūkaitės) ir Tomo Kasperavičių dukrelė; Anna-Felicija-Angela, Teresos ir Juliaus Gorių dukrelė.

— Parapijos vaikų choras pradėjo giedoti per 10.15 v. r. Mišias. Kviečiame vaikučius, sulaukusius 7 m. amžiaus, įsijungti į šį gražų vienetą, kuriam vadovauja D. Viskontienė.

— Bilietai į Naujų metų sutikimo balių, kurį šiais metais organizuoja parapijos tarybos jaunimo sekcijos sudarytas komitetas, platinami salėje po Mišių.

— Kalėdų plotkelės, ypač siuntimui artimiesiems į užsienį, jau dalinamos zakristijoje po Mišių, o klebonijos raštinėje bet kada.

— Uždaros rekolekcijos moterims, kurias organizuoja parapijos KLK moterų skyrius, vyks gruodžio 1-3 d.d. King City, Ont., augustinijonų vienuolyne. Rekolekcijas ves kun. Anicetas Tamošaitis, SJ, iš Čikagos. Registruotis galima pas B. Sapijonienę tel. 769-5702 ar pas L. Senkevičienę tel. 233-7321.

— Parapijai aukojo: $200 — A. Genys; $100 — L. Daunienė, E. G. Kuchalskiai, R. I. Paškauskai, sn., G. I. Smolskiai, M. Vaškevičienė, A. Virkutis: $50 — V. Daugėlavičienė, V. Kriščiūnas, I. J. Milkintai, R. Paškauskas jn., A. R. Šileikos, A. J. Vaškevičiai; Religinei šalpai: $200 — K. D. Manglicai; $100 — M. Vaškevičienė; vargšams: $50 — V. Daugelavičienė; pranciškonų klierikų fondui: $80 — J. B. Maziliauskai; Šv. Kazimiero kolegijai Romoje: $100 — M. Vaškevičienė; novenai: $100 — dr. J. Rimšaitė, E. Matušaitienė, V. Slapkauskas, M. Vaškevičienė; $60 — D. Styraitė; $50 — B. Maskeliūnas.

— Mišios lapkričio 26, sekmadienį, 8.30 v.r. — už a.a. Juzę Rakauskienę, 9.20 v.r. — už a.a. Juozą ir Anastaziją Peseckus, 10.15 v.r. už Vėlinių novenai pavestas sielas, 11.30 v.r. — už gyvus ir mirusius parapijiečius, 7 v.v. už Sedžių ir Ignatavičių šeimos mirusius.

Išganytojo parapijos žinios

— Klebono pareigas einantis kun. Povilas Dilys nuo lapkričio 21 iki 26 d. bus Čikagoje, kur dalyvaus "Mokslo ir kūrybos" simpoziume, Lemonte, IL, ir bažnytiniuose posėdžiuose. Lapkričio 26 d. jis laikys pamaldas lietuvių reformatų šventovėje Čikagoje. Grįš Torontan lapkričio 27 d.

— Pamaldas Toronte lapkričio 26 d., 11.15 v.r., laikys parapijos tarybos nariai.

— Gruodžio 3 d. pamaldos įprastu laiku, 11.15 v.r. Tą dieną šventovėje bus dalijamas gruodžio mėnesio biuletenis. Po pamaldų moterų draugijos susirinkimas parapijos salėje. Kviečiame moteris dalyvauti.

— Parapijos choras susirenka repeticijoms pirmadieniais, lapkričio 20 ir 27 d.d., 7.30 v.v. parapijos salėje. Gruodžio 4 d. repeticijos nebus.

LIETUVĖ MOTERIS sutinka prižiūrėti vaikus savo namuose Jane-Dundas gatvių rajone. Skambinti tel. 767-6320 Toronte.

SIUNČIU ĮVAIRIUS VAISTUS į Lietuvą. Galima užsiprenumeruoti Lietuvoje leidžiamą iliustruotą dvisavaitinį žurnalą "Švyturys". Metinė prenumerata oro paštu – $42. L. Stankevičius, 1053 Cr. Albanel, Duvernay, Laval, Que. H7G 4K7. Tel. 514 – 669-8834.

SPECIALUS IŠPARDAVIMAS. Lietuvoje žinomų video magnetofonų Toshiba 83CZ šiuo metu jo kaina tik $295. Turime kompiuterių ir elektronikos tinkamos Lietuvoje. Reikalingiausių vaistų siuntinukas į Lietuvą $65 su persiuntimu be muito. Siunčiame ir receptinius vaistus. Romas Pukštys, TRANSPAK, 2638 W. 69 St., Chicago, IL 60629. Įstaigos valandos: kasdien nuo 10-6 v.v., šeštadieniais nuo 10-2 v.p.p. Tel. 312-436-7772; namų tel. 312-430-4145. Rašydami būtinai pažymėkite savo telefoną.

CATERING

Maistas gaminamas visom progom – vestuvėm, krikštynom, laidotuvėm, parengimam. Skambinkite Vidai Šiaučiulienei tel. (416) 626-5184.

EUROPEAN CATERING

Gaminamas maistas visom progom, parūpinama salė, muzika, gėlės, sutvarkomi gėrimų (baro) reikalai. Skambinti bet kuriuo laiku: Antanas Gataveckas tel. (416) 234-0243 Toronte.

Š.m. gruodžio 3, sekmadienį, 2.30 v.p.p., Toronto Lietuvių namuose

rengiamas

literatūros vakaras

Lietuvoje leidžiamo "Literatūra ir menas" laikraščio vyriausias redaktorius, prozininkas, dramaturgas ir Sąjūdžio seimo narys

LEONIDAS JACINEVIČIUS skaitys PASKAITĄ

"Spaudos ir literatūros padėtis Lietuvoje tautinio atgimimo laikotarpiu".

L. Jacinevičiaus apsakymus skaitys: ***Ramūnė Sakalaitė-Jonaitienė ir Leokadija Nakrošienė.***

Visi kviečiami dalyvauti ir susipažinti su dabarties lietuvių literatūros problemomis ir šio įžymaus rašytojo kūriniais. Įėjimas – $5. ***Rengia – Lietuvių namų kultūros komisija***

Pirkite "Annuity" kol nuošimčiai aukšti!

JŪS GALITE GAUTI daugiau negu dvigubai mėnesinių pajamų, sumokėję valstybinius mokesčius, jeigu užsisakysite **"ANNUITY"**, o ne Kanados taupymo lakštus ar investacijos pažymėjimus (GIC).

Nepraraskite savo vertingų pensijos dolerių!

Skambinkite **GEORGE KAIRIUI,** kuris greitai ir tiksliai suteiks jums reikalingų informacijų.

Skambinkite tel. 366-8771 arba **769-2500**

"TĖVIŠKĖS ŽIBURIŲ" administracija prieškalėdiniame laikotarpyje bus atidaryta ir sekmadieniais po 9.30 v.r. pamaldų iki maždaug 1 v.p.p. Bus galima sutvarkyti prenumeratas, sumokėti skolas, įteikti kalėdinius sveikinimus, užsakyti "TŽ" kaip dovaną savo bičiuliams.

KALĖDINIS "TŽ" NUMERIS išeis gruodžio 19 d. Pokalėdinis numeris dėl švenčių neišeis. Pirmasis numeris 1990 m. pasirodys sausio 2 d. Kalėdiniai ir naujametiniai sveikinimai priimami iki gruodžio 12 d. Įsirašantieji į bendrą sveikinimą prideda auką laikraščiui, užsakantieji atskirus rėminius sveikinimus sumoka skelbimo kainą (vienas inčas vienos skilties 6 dol.). Tai parama laikraščiui ir kartu palengvinimas sveikintojams — nereikia rašyti atvirukų ir apsunkinti paštą.

KLK moterų draugijos Lietuvos kankinių parapijos skyriaus 40 metų veiklos sukaktis — gruodžio 3, sekmadienį. Draugijos intencija Mišios — 11 v.r. Dalyvausime su vėliava. Prašome nares pasipuošti tautiniais drabužiais. Po pamaldų vaišės Parodų salėje. Meninę programą atliks dainos vienetas "Sutartinė", vad. N. Benotienės. Kviečiamos narės ir viešnios su šeimomis. Apie dalyvavimą prašome pranešti telefonu valdybai.

Toronto lietuvių pensininkų klubas rengia Kūčias gruodžio 19, antradienį, 1 v.p.p., III aukšto salėje. Dėl informacijos kreiptis pas S. Dervinienę tel. 767-5518 ir J. Gustainį tel. 760-7006. **Valdyba**

Anapilio moterų būrelis Kanados lietuvių kultūros muziejui-archyvui vitriną nupirkti aukojo $1,103; **Pranas Baltuonis** iš Montrealio aukojo $100 parodom rengti.

Jau galima užsisakyti Vilniaus universiteto ansamblio koncerto Anapilyje vaizdajuostę pas J. Karasiejų tel. 279-9079. Tai gera dovana Kalėdoms.

"Dirvos" jubiliejinių metų atidarymo vakarienė bus gruodžio 9 d., 6.00 v.v. Lietuvių tautiniuose namuose, Čikagoje. Nuotaikingą programą atliks Eugenijus Butėnas, Antrojo kaimo aktorius. Užsakyti vietas, dienos metu skambinti Verutei Lenkevičienei tel. 776-3547; vakarais — Evelynai Oželienei tel. 254-7553. Tikimasi svečių iš Detroito, Los Angeles, Racine, Rockfordo ir Toronto.

FUTURE.I

REAL ESTATE LTD. REALTOR

Nijolė Bates

Namų pirkimo bei pardavimo bendrovės atstovė verslo 769-3300 namų 769-1835

- *Patarnauja lietuvių kalba.*
- *Nemokamas namų įvertinimas*

130 Kennedy Avenue, Toronto, Ontario M6S 2X9

Pirkite namus geresnei savo ateičiai

Toronto Išganytojo parapijos moterų draugija "Tėviškės žiburiams" aukojo $75.

JAV Lietuvių Bendruomenės St. Petersburgo skyrius "Tėviškės žiburiams" aukojo $50.

A. a. Zelmos Cibitytės-Stasiūlienės atminimui Kazys ir Elena Gudinskai "Tėviškės žiburiams" aukojo $25.

J. Jakubauskas su giminaite architekte Vilne Kneižiene iš Vilniaus, lankydamiesi "Tėviškės žiburiuose", paliko auką $10.

A. a. Kazimiero Gegiecko atminimui vietoje gėlių "Tėviškės žiburiams" aukojo Jonas Vaina ir Vytautas Venskevičius su žmonomis po $20, Kostas Jasudavičius su žmona — $10.

Leonidas Jacinevičius, laikraščio "Literatūra ir menas" vyriausias redaktorius, lydimas "TŽ" bendradarbio Jono Budrio, lankėsi "Tėviškės žiburiuose" ir ypač domėjosi spaustuvės įrengimais.

"Atžalynas" susilaukė savo buvusių globėjų iš Lietuvos — Vilniaus inžinierinio statybos instituto studentų tautinių šokių ansamblio "Vingis" meno vadovo Gintauto Vėžausko ir vyriausio choreografo Ričardo Tamučio. Lydimi "Atžalyno" vedėjos pavaduotojos Aldonos Zenderienės, jie lankėsi "Tėviškės žiburiuose" ir domėjosi laikraščio leidyba.

"Caritas" sambūrio narės Lietuvoje globoja našlaičius, ligonius, senelius, į sunkias situacijas patekusias šeimas, rūpinasi tautos moraliniu, dvasiniu, religiniu auklėjimu. Ypatingą dėmesį kreipia į Lietuvos jaunimą. Steigia vaikų darželius. Šiems jų darbams paremti yra renkamos aukos, kurios priimamos "Paramoje" sąsk. nr. 9450 ir Prisikėlimo parapijos kredito kooperatyve sąsk. nr. 158401.17. Sekančių metų pradžioje į Torontą žada atvykti "Caritas" pirmininkė A. Pajarskaitė. Nuoširdi padėka dr. A. Lukienei, paaukojusiai $100. **O. Gustainienė**

PARDUODAMAS grynas bičių medus. Kreiptis pas bitininką J. Norkų (didesnius kiekius pristatau į namus) tel. 389-8179. Taip pat galima gauti Anapilio knygyne, "Vilnius Manor" pensininkų namuose pas J. Gustainį.

Turner & Porter laidotuvių namai

436 Roncesvalles Ave, Toronto 3, Ont.

Tel. 533 - 7954

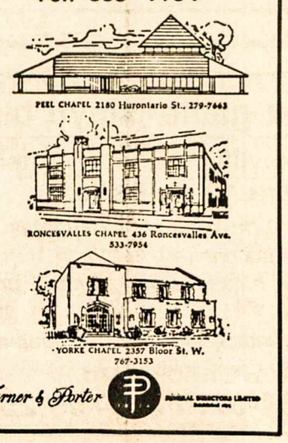

Tėviškės žiburių skaitytojams

Kylant spaudos darbų ir pašto kainoms, "TŽ" leidėjai ir nenorint yra priversti kelti savaitraščio prenumeratą.

METINĖ "TŽ" PRENUMERATA — $26, RĖMĖJŲ — $35, GARBĖS — NUO $45.

JAV-bėse gyvenantiems prenumerata skaičiuojama amerikietiškais doleriais, nes laikraščio persiuntimo Amerikon išlaidos yra didesnės.

Taip pat daug padeda dosnios skaitytojų aukos. Už jas esame labai nuoširdžiai dėkingi. Atėjo laikas ieškoti daugiau pastovių pajamų, nes aukos nepadengia visų laikraščio išlaidų. Teko padidinti ir skelbimų kainas, kad būtų galima suvesti galą su galu. Tikimės, kad skaitytojai supras esamą padėtį ir padės šiam savaitraščiui toliau gyvuoti padidintomis prenumeratomis ir aukomis. ***Leidėjai***

"The Globe and Mail" dienraštyje lapkričio 20 d. jo korespondentas Jeff Sallot iš Stokholmo rašo, kad Kanados ministeris pirmininkas Brian Mulroney priminsiąs Gorbačiovui, kad Baltijos valstybės nelegaliai įjungtos į Sov. Sąjungą. Kanada ir kitos Vakarų valstybės iki šiol laikosi politikos, kad Estija, Latvija ir Lietuva buvo Sov. Sąjungos okupuotos, prieš tai slaptai Stalinui ir Hitleriui susitarus. Ministeris pirmininkas paklaustas, ar Baltijos valstybės yra okupuotos, atsakė, kad Kanada niekada nepripažino tų kraštų Sov. Sąjungai.

Praleista

Kaip buvo rašyta "TŽ" 46 nr., visuomenės atsisveikinimas su velioniu Lietuvos generaliniu konsulu dr. Jonu Žmuidzinu įvyko lapkričio 7 d. Lietuvos kankinių šventovėje, po pamaldų. Konsulas Haris Lapas velionies šeimai perdavė lietuvių diplomatų užuojautas. Aprašyme buvo praleista Lietuvos atstovo Vašingtone ir pasiuntinio prie Šv. Sosto Stasio Lozoraičio užuojauta.

HAMILTONO LIETUVIŲ PENSININKŲ namuose "Rambynas" nuo š. m. gruodžio 1 d. išnuomojamas vieno miegamo butas. Šildymas ir elektra įskaitoma į nuomą. Kreiptis: 206-1880 Main St. West, Hamilton, Ont. Tel. 526-8281.

MIKOLAINIS VALTERIS atlieka staliaus, plytelių dėjimo, vonių, tualetų ir prausyklų įrengimo darbus už prieinamą kainą. Skambinti tel. 769-5024 Toronte.

DĖMESIO! Kostiumėlius ir paltus galite nusipirkti pigesne kaina šiuo adresu: Sam Roth, 119 Spadina Ave., Toronto.

TAUTIEČIAI! Norite pasveikinti savo giminaitį Lietuvoje su šv. Kalėdomis, gimimo diena, vestuvėmis ar kokia kita proga? Jūsų nurodytą dieną jam bus įteikta gyvų gėlių puokštė, šampanas ir nuoširdžiai pasveikinta jūsų vardu. Gavote liūdną žinią apie jūsų artimo mirtį Lietuvoje? Laidotuvių dieną jūsų užsakytas vainikas ar gėlių krepšelis bus padėtas ant velionies kapo. Šiuos ir kitus patarnavimus jums siūlo Kauno ir Klaipėdos kooperatyvai. Skambinti telefonu (416) 385-3453 Hamiltone bet kuriuo laiku.

MONTREALQUE

Aušros Vartų parapijos 1990 metams rinkliavų vokeliai, paruošti Albino Blauzdžiūno, padėti prie įėjimo šventovėje. Parapijiečiai yra prašomi juos pasiimti.

Sofijos Stankevičiūtės (Alain Stankės dukters) su Joseph G. Deshaies sutuoktuves lapkričio 11 d. palaimino kun. Jonas Kubilius AV šventovėje.

"Litas" šaukia specialų susirinkimą dėl statuto priedo akcijų reikalu lapkričio 28 d., antradienį, 7 v.v. AV parapijos salėje. Registracija prasidės 6.30 v.v. Nariai turi atsinešti banko knygutes.

Lietuvos "Dainos teatro" grupė, vadovaujama Vytauto Kernagio, koncertuos AV parapijos salėje gruodžio 2 d., šeštadienį, 7 v.v. Bilietai platinami iš anksto abiejose parapijose, "Rūtos" klube ir Adamonio draudimo agentūroje.

KLK moterų dr-jos Montrealio skyriaus metinė šventė bus paminėta pamaldomis už gyvas ir mirusias nares gruodžio 3 d., 11 v.r., AV šventovėje. Po to susirinkimas seselių namuose. Pranešimą apie katalikiško moterų sambūrio "Caritas" įsikūrimą Lietuvoje padarys pirm. Genovaitė Kudžmienė. Pabaigoje bus vaišės. Narės ir svečiai maloniai kviečiami dalyvauti. **B.S.**

Dr. Milda Danytė VI mokslo ir kūrybos simpoziume Čikagoje skaitys paskaitą iš Kanados lietuvių istorijos apie ankstesniųjų lietuvių imigrantų požiūrį į pokarinius. Ji yra parašiusi ir išleidusi knygą anglų kalba apie lietuvių emigraciją Kanadon po II-jo pasaulinio karo. Dabar tęsia medžiagos rinkimą apie ankstyvesnę lietuvių emigraciją. Taip pat emigracinėmis temomis yra parašiusi keletą studijų lietuvių ir anglų kalbomis.

Lietuvoje populiarus

"DAINOS TEATRAS"

pasirodys su kabaretine programa

"TARP GIRNŲ"

Montrealyje, Aušros Vartų parapijos salėje,

1989 m. gruodžio 2, šeštadienį, 7 v.v.

Susipažinsime su aktoriais prie kavos bei užkandžių. Veiks baras. Įėjimas – $12.

Bilietai gaunami Aušros Vartų parapijoje, "Rūtos" klube, Šv. Kazimiero parapijoje, Adamonio draudos įstaigoje.

Informacija: R. Piečaitienė tel. **767-8779,** P. Adamonis tel. **722-3545.**

Ansamblių iš Lietuvos koncertams rengti komitetas

Greitas ir tikslus patarnavimas

Tel. Bus.: 722-3545 Res.: 256:5355

PETRAS ADAMONIS C. I. B.

GAISRAS - AUTOMOBILIAI - ATSAKOMYBĖ - GYVYBĖ

ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.

3907A Rosemont Blvd., Montreal, Que. H1X 1L7

LITAS MONTREALIO LIETUVIŲ KREDITO UNIJA

1475 DeSeve St., Montreal, Que. H4E 2A8

Tel. 766-5827; 766-5830

Skyrius: 3907A Rosemont Boulevard

VISI BANKINIAI PATARNAVIMAI

AKTYVAS – virš $26,000,000 REZERVAS – virš milijono.

MOKA UŽ:

Certifikatus	11 %	Taupymo – special.	6 %
Term. indėlius:		Taupymo – su gyv. dr.	5¾%
1 metų	10 %	Taupymo – kasdienines	5½%
180 d. - 364 d.	9¾%	Einamos sąsk.	4½%
120 d. - 179 d.	9¾%	RRIF – RRSP – term.	11½%
60 d. - 119 d.	9½%	RRIF – RRSP – taup.	6½%
30 d. - 59 d.	9¼%		

IMA UŽ:

Nekiln. turto nuo 13 %, asmenines – nuo 13 %

Informacija apie naujausias palūkanas "Lite"

KASOS VALANDOS:

	1475 DeSeve	3907A Rosemont
Pirmadieniais	9.00- 3.00	10- 2
Antr., treč.	9.00-3.00	———
Ketvirtadieniais	12.00- 8.00	3.00-7.00
Penktadieniais	10.00- 6.00	2.00-6.00

NA LOW COST ELECTRONICS ELECTRONICS

110 V. arba 220 V. PAL-SECAM-NTSC

Naudojami Lietuvoje

Visi videomagnetofonai yra europietiškos voltažo sistemos. Mes turime didžiulį elektroninės aparatūros pasirinkimą žemomis kainomis.

SONY CFS-W365S

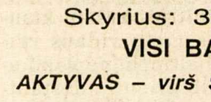

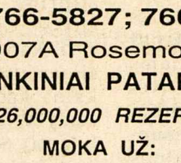

SHARP – WQ 260 110V.– 220V.

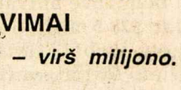

JAMAHA SINTEZATORIUS

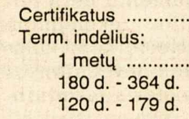

JVC/14" TV C-140 ME

HITACHI VM-600E

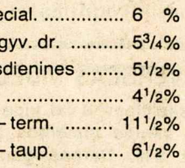

KOMPIUTERIAI

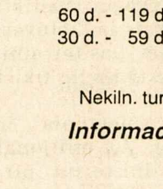

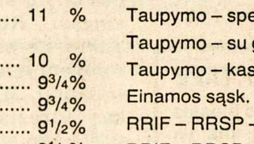

PAL-SECAM-NTSC

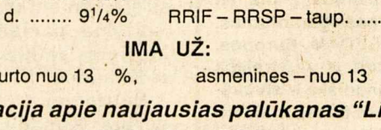

TOSHIBA V-83CZ

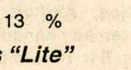

AIWA VIDEO

Pasiunčiame į Lietuvą ir kitus Europos kraštus.

NORTH AMERICA ELECTROMECHANIC

231 Robert Hicks Dr., Willowdale, Ont. Canada M2R 2R3

Tel. (416) 663-9497 arba (416) 665-4250